

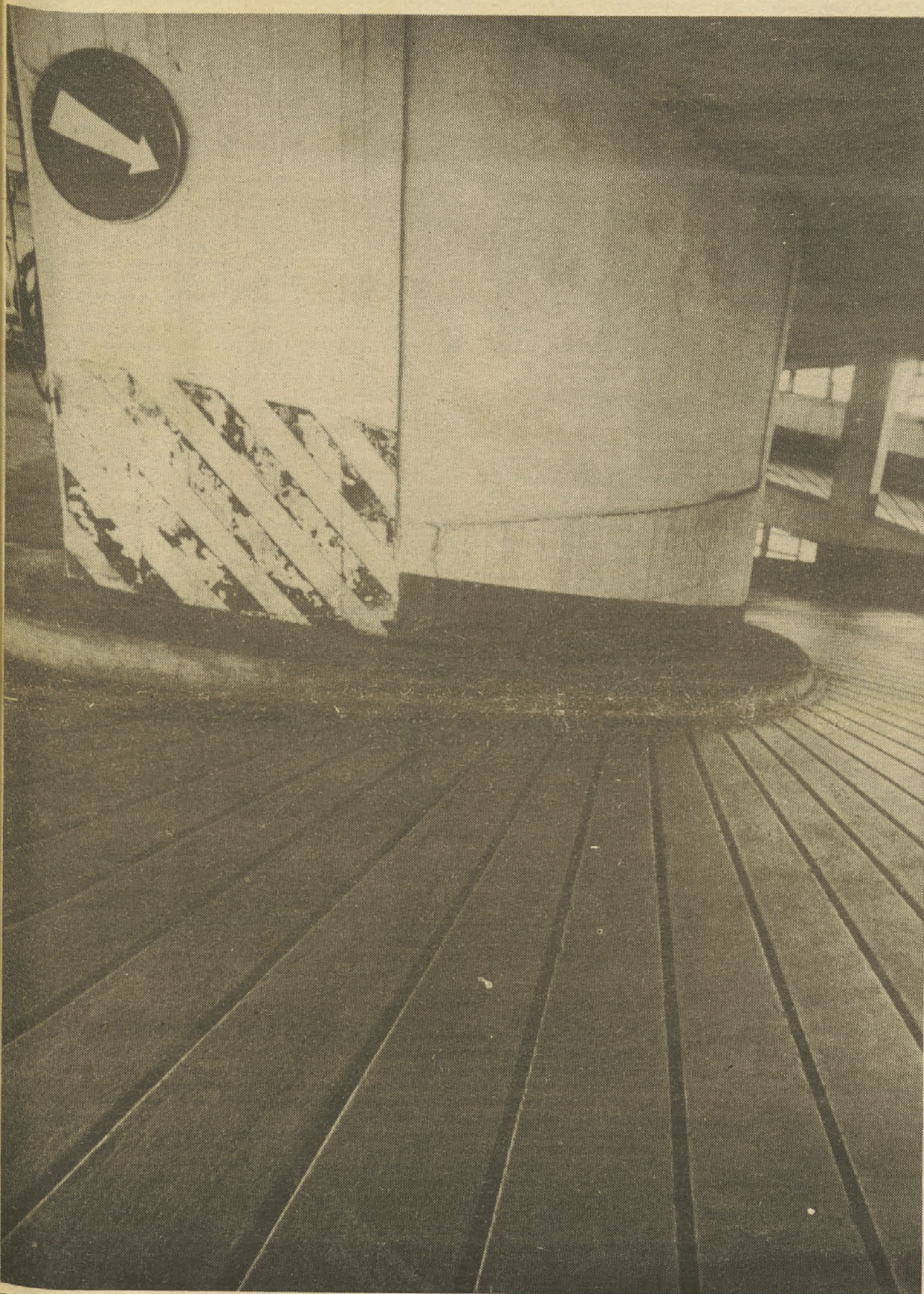

Red dela s srebrnim vencem
1974

prosvedni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 3. februarja 1978 — Številka 2

Dragan Arrigler: Obvezna smer

● **Kulturo ustvarja človek z delom in mislijo. Njene korenine srkajo moč iz preteklosti, tokovi sedanjosti obetajo prihodnost, zajeto v vizijah duhovnih velikanov.**

● **Samoupravna družba je temelj nove kulture, zgodovinsko najzlahtnejšega dosežka človekovih naporov, hotenj in ustvarjalnosti.**

● **Samoupravna vzgoja rojeva samoupravno kulturo — stvaritev delavčevih največjih zmogljivosti.**

● **Vsestranski razvoj osebnosti je edino v samoupravni družbi splošno veljavni smoter.**

● **Njegovo uresničitev zagotavljajo jasno usmerjeni družbeni napori in občanove pravice in dolžnosti v združenem delu.**

Rudi Lešnik

Korenita preobrazba

Nobene stvari ni mogoče obravnavati ločeno od celote, če hočemo dognati globljo resnico in ustrezno ukrepati. To velja še toliko bolj za vzgajanje in izobraževanje. Vzgojni smotri so veljavni le tedaj, če izvirajo iz resničnega življenja in potreb združenega dela, pa se tudi v delu potrjujejo. Ko si prizadevamo podružbiti vzgojo, ne bi mogli doseči reformnih smotrov v celoti, če bi skušali po posameznih odsekih uresničevati kongresne smernice.

Pomemben korak je storjen v osnovni vzgoji, zatika pa se pri uresničevanju zamisli o usmerjenem izobraževanju, kjer se je kresalo veliko navzkrižnih misli pri snovanju centrov usmerjenega izobraževanja. Reforma gimnazije je trenutno prav trd oreh in vse kaže, da se bo treba sprijazniti z resnico, da so za nekatere poklice izjemoma vendarle potrebni izobraževalni programi, podobni sedanjim gimnazijskim. Izjema pa ne sme narekovati neustrezne posplošitve, ki bi zameglila namen usmerjenega izobraževanja.

Zagotoviti je treba enoten in postopen izobraževalni proces na vseh stopnjah usmerjenega izobraževanja, toda dokaj trde prepreke so se pojavile, ko je bilo treba odločno premostiti mejo med srednjim in visokim šolstvom. Zdaj je trenutek, ko ni več mogoče čakati, temveč je treba postaviti čvrste programske temelje in speljati nadgradnjo do vseh možnih poklicev, potrebnih združenemu delu. Vsebinska zasnova za prvi dve leti usmerjenega izobraževanja je izdelana, v kratkem jo bodo tudi zakonsko overili. Tudi višje in visoke šole ne smejo več čakati. Kjerkoli je mogoče, morajo na tej osnovi podrobneje opredeliti študijske načrte. Razumljivo, da tega ne morejo opraviti le vzgojnoizobraževalne organizacije, temveč je treba zlasti nomenklaturo poklicev izdelati v samem združenem delu. To je naloga gospodarske zbornice, ta pa jo bo lahko opravila le, če bo tesno sodelovala z delovnimi organizacijami z raznih področij.

Širše se vprašanje preobrazbe odpira tudi zunaj vzgojnoizobraževalnih organizacij. Preobrazba vzgoje je očitno ena najpomembnejših nalog, ki jih je treba korenito opraviti. Pri tem morajo sodelovati vsi delavci, ne le pedagoški. Spremeniti je treba dosedanj način razdeljevanja denarja, ki je še vse prevečkrat zrcalo etatsističnih odnosov, in zagotoviti tudi strokovne službe, ki so se s tem ukvarjale. Pa ne le to! V skladu s potrebami združenega dela in vzgoje moramo preobraziti tudi strokovne pedagoške službe, ki so še vedno preveč usmerjene po starem.

Bistvo je prav v tem, da ni mogoče doseči nove kakovosti v delu in odnosih, če prevladujejo oblike in metode dela, ki so se uveljavljale na področju vzgoje še v časih močnejše centralizacije. Prav tako pa moramo trezno presoditi, kaj je nujno obdržati na republiški ravni, da bi ohranili potrebno enotnost in po jasno začrtani samoupravni poti skladno uresničevali skupne, enotne vzgojne in družbene smotre.

Ne gre samo za reorganizacijo dela, denimo, zavoda za šolstvo, temveč vseh osrednjih institucij, kakor so izobraževalna skupnost, pedagoški inštitut itd., ki se morajo zelo hitro prilagoditi novi praksi v samoupravnih odnosih ob nastajanju posebnih izobraževalnih skupnosti, ob uveljavljanju posebnih interesov ožjih območij Slovenije itd. Le tako bodo delovni ljudje lahko bolje urejali odnose v vzgoji in zadostili svojim resničnim potrebam.

Premalo bi bilo, če bi zahtevali samo večje sodelovanje med temi posebnimi institucijami. Jasneje je treba opredeliti tudi naloge, ki jih imajo druge organizacije v združenem delu. Pogosto se je namreč dogajalo, da so se nekatere naloge podvajale; enake podatke smo npr. pošiljali v obdelavo različnim ustanovam. S tem se je pogosto krepila birokracija, ki povzroča nezadovoljstvo zlasti v temeljnih organizacijah združenega dela, hkrati pa pomeni nepotrebno podražitev celotnega poslovanja. Na drugi strani pa je treba poskrbeti za učinkovito sodelovanje z izvajalci, na primer šolami, pa tudi za raziskovalno dejavnost, ki bo sposobna razvijati dolgoročno vzgojo pa sproti vplivati na prakso. To ni preprosto. Vloga pedagoškega inštituta je bila doslej precej blede, ko je šlo za ustvarjalni prispevek k reševanju vprašanja usmerjenega izobraževanja, nekoliko bolj ga je bilo opaziti v osnovni vzgoji.

Skratka, nerešenih vprašanj je več kot dovolj. Nikjer ni več mogoče čakati. Preobrazba vzgoje je zadeva vse družbe in prodira tudi na vsa področja. Ustrezna preobrazba strokovnih služb, ki nadzirajo, svetujejo, raziskujejo in načrtujejo, je eden pomembnih pogojev za uresničitev celotnega reformnega projekta.

Gotovo ni vseeno, kako bo to izpeljano. Izhodišča reforme so jasna, dosledno jih bo treba upoštevati tudi pri urejanju tega vprašanja. Obenem pa ne smemo pozabiti: natančno je treba opredeliti delo in odgovornosti, da bodo naloge dobro in ob pravem času izpolnjene.

Reforma vzgajanja in izobraževanja je zadeva vseh, namenjena je človeku. Prav to je najpomembnejše.

Informacija o integracijskih procesih v osnovnem šolstvu

V juniju leta 1975 sta komisija predsedstva CK ZKS za idejno-politična vprašanja vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture in komisija predsedstva CK ZKS za družbenopolitični sistem in samoupravljanje v združenem delu organizirali razpravo o integracijskih procesih na področju vzgoje in izobraževanja. Na področju osnovnega šolstva je bilo posebej poudarjeno, da mora biti združevanje usmerjeno k uresničevanju programa celodnevne osnovne šole ter da ob njej nastopa kot nepogrešljivi dejavniki povezovanja krajevna skupnost z vso celotnostjo družbenoekonomskih, samoupravnopolitičnih, kulturnih, socialnih in drugih odnosov. Integracije v osnovnem šolstvu naj bi upoštevale pedagoške vidike ter dale širše možnosti za uresničevanje pravic in obveznosti, ki jih delavci vzgojnoizobraževalnih organizacij uresničujejo predvsem v TOZD ter prek samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje in njihovih enot z delavci v združenem delu ter z občani v krajevnih skupnostih.

Ugotavljamo, da se pri uresničevanju teh stališč pojavlja veliko nerazumevanj, čeprav se sestavljavci predlogov in pobudniki aktivnosti za združevanje sklicujejo prav na razpravo v centralnem komiteju ZKS in v sindikatu, še posebno pa utemeljujejo svoje predloge z nalogami uresničevanja zakona o združenem delu.

Znani predlogi kažejo, da se v večini primerov združujejo osnovne šole v občini v delovno organizacijo z več temeljnimi organizacijami združenega dela. Tako nastajajo t. i. vzgojnoizobraževalni zavodi, ki jih neustrezno opredeljujejo največkrat kot tisto »trdno vzgojnoizobraževalno enoto v celotnem procesu družbene reprodukcije, ki bo povezana z več sorodnimi organizacijami v delovno organizacijo«. Kot izrazito negativen pojav pa najdemo v nekaterih predlogih celo to, da združujejo v temeljno organizacijo združenega dela več šol ali vzgojnoizobraževalnih organizacij, ki so bile do sedaj samostojne organizacije združenega dela ali podružnične šole. Celotno geografsko ločene šole ali vzgojnoizobraževalne organizacije povezujejo v temeljne organizacije združenega dela, to pa pomeni, ožene samoupravnih pravic in dolžnosti delavcev v vzgoji in izobraževanju.

Predlogi za integracije osnovnih šol navajajo predvsem te utemeljitve za združevanje:

- na prvem mestu poudarjajo večjo poslovnost in gospodarnost zaradi možnosti združevanja sredstev za investicije v šolske objekte, nakup učil in opreme, boljšo organizacijo prehrane in združevanje sredstev za nakup stanovanj;

- poenotenje razmer za delo osnovnih šol in zagotavljanje enakih vzgojnoizobraževalnih možnosti za vse učence in v ta namen združevanje šolskih svetovnih in drugih strokovnih služb;

- povečanje učinkovitosti dela, skrb za rast strokovnosti prek aktivov posameznih predmetnih področij, racionalnejše zaposlovanje učiteljev in razbremenjevanje ravnateljev šol administrativno-tehničnih opravil;

- izboljšanje samoupravljanja z uveljavljanjem samoupravnih pravic, boljše obveščanje, priprava samoupravnih aktov, zlasti samoupravnega sporazuma o nagrajevanju, enotno nastopanje v svobodni menjavi dela;

- načrtovanje potreb po kadrih, proučevanje mreže osnov-

nih šol, štipendijska politika, priprava razvojnih programov za celotno delovno organizacijo in občinsko izobraževalno skupnost.

Pri iskanju organizacijskih rešitev zasledimo zlasti te možnosti združevanja:

- osnovne šole (TOZD) v delovno organizacijo, ki jo največkrat imenujejo vzgojnoizobraževalni zavod ali osnovna šola določene občine;

- več podružničnih šol se združuje v temeljno organizacijo združenega dela in skupaj z drugimi osnovnimi šolami (TOZD) v delovno organizacijo;

- združevanje vseh vzgojnoizobraževalnih organizacij v občini v eno temeljno organizacijo združenega dela ter skupaj z osnovnimi šolami (TOZD) oblikovanje delovne organizacije;

- združevanje osnovne šole (TOZD), posebne šole, glasbene šole in vzgojnoizobraževalne organizacije ter delavske univerze v delovno organizacijo;

- in celo združevanje vzgojnoizobraževalnih organizacij, osnovnih šol (TOZD), posebnih šol, glasbenih šol, delavske univerze in srednjih šol v delovno organizacijo, kar pomeni, da združujejo vse vzgojnoizobraževalne organizacije v občini v eno delovno organizacijo.

Na ravni delovne organizacije ustanavljajo skupno službo, ki jo vodi direktor, ob njem pa delujejo službe: plansko-analitična, v nekaterih primerih tudi finančno-računovodska, pravna in splošna kadrovska ter šolska svetovna služba. V nekaterih predlogih menijo, da bi skupne službe v novi delovni organizaciji lahko opravljale del nalog, ki spadajo v pristojnost občinske izobraževalne skupnosti.

Na teh temeljih so se že konstituirali v občinah: Jesenice, Velenje, Trbovlje, Lendava, Zagorje ob Savi, Novo mesto, Sežana, Slovenske Konjice, Murska Sobota in Tolmin. Pripravljajo pa še integracije v Ljubljano, Novi Gorici, Ljubljani (Bežigrad in Šiška), Ilirski Bistrici, Vrhniki, Celju, Krškem, Laškem, Mozirju, Piranu, Sev-

nici, Žalcu, Ormožu, Ravnah, Trebnjem in Škofji Loki.

Pri večini primerov združevanja gre za uporabo 346. člena zakona o združenem delu, ki predvideva združevanje temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo. Navajamo 2. odstavek 346. člena: »Šteje se, da so delavci povezani s skupnimi interesi pri delu v delovni organizaciji, v kateri so temeljne organizacije povezane med seboj z delovnim procesom oziroma procesom proizvodnje in poslovanja ali z drugimi skupnimi interesi pri doseganju skupnega rezultata dela, če je njihov delež pri njenem delu pogoj, da bi mogla delovna organizacija z delom, ki ga opravljajo delavci v njej, uspešno uresničevati proizvodno oziroma družbeno dejavnost, za katero je bila ustanovljena.«

Ker je znano, da mora vsaka osnovna šola dati učencem zlasti temeljno splošno vzgojo in znanje za življenje in delo ter osnove za permanentno izobraževanje in jim privzgojiti delovne navade in odnos do dela, osnovna šola svojih prizadevanj ne more dovolj osmisliti, če ni družbeno angažirana, če v celoto svojih prizadevanj ne vključuje revolucionarne prakse okolja (društva, družbene organizacije, delovne organizacije in druge vzgojne dejavnike). Združevanje šol, ki znanjem ali podcenjuje pomen vraščanja šole v krajevno skupnost, torej ne more dosegati smotrnosti socialistično angažirane šole. Proces podružbljanja vzgoje in izobraževanja je zastavljen na uveljavljanju novih družbenoekonomskih odnosov in prek teh bi morali še posebej uveljaviti interes do vsebinskega dela šol pri oblikovanju celostne učenčeve osebnosti.

Zaradi tako opredeljene funkcije osnovne šole je jasno, da tako zasnovani integracijski procesi v osnovnem šolstvu ne morejo zadostiti pogoju (346. člen zakona o združenem delu), da bi šole delovna organizacija zagotavljala uspešnost uresničevanja vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Prav tako je očitno, da mehanično prenašanje integracijskih modelov iz gospodarstva na področje družbenih dejavnosti, zlasti še v vzgojnoizobraževalno dejavnost, ne vodi k zaželenim novim odnosom v procesu podružbljanja osnovnega in drugega izobraževanja. To velja tudi za organiziranost in vlogo skupnih služb v vzgojnoizobraževalnih delovnih organizacijah.

Procesi združevanja osnovnih šol so lahko uspešni le ob poprejšnjem bolj smele odpiranju šole v družbeno in krajevno okolje, v katerem šola dela. Tu naj bi po dosedanjih prizadevanjih šola postala celostno družbeno središče, v katerem naj bi potekali vzgojnoizobraževalni, vzgojnoizobraževalni in širši kulturno-vzgojni procesi za mladino in odrasle. Dosedanja združevanja pa so premalo upoštevala krajevne skupnosti in šolsko okolje, čeprav daje le-to različne možnosti za urejanje nekaterih problemov in odnosov v šolah. Kot najbolj značilni predmeti dosedanjega urejanja skupnih zadev so omenjeni zlasti: prehrana, uporaba skupnih prostorov, ki so namenjeni družbenemu in rekreacijskemu življenju otrok in občanov, sprotno investicijsko vzdrževanje objektov, poenotena nabava učil in učnih pripomočkov, vključevanje štipendistov v šolo že med šolanjem, pridobivanje zunanjih sodelavcev, zlasti članov društev in delavcev iz drugih temeljnih organizacij združenega dela.

V nobenem predlogu ni mogoče najti usmeritve za oblikovanje enot izobraževalne skupnosti in za uresničitev neposredne menjave dela in sredstev. Zato se je treba vprašati, kako so uresničena družbeno verifi-

cirana stališča o oblikovanju enot izobraževalnih skupnosti.

Skorajda pri vseh postopkih so kršene nekatere že uveljavljene samoupravne poti urejanja odnosov med šolo in krajevno skupnostjo ter šolo in starši. Večina predlogov za združevanje v osnovnem šolstvu temelji na opredelitvah, da se za novo samoupravno organiziranost odločajo samo delavci v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, ki se združujejo v delovno organizacijo. Pri tem je zanemarjena vloga družbenopolitične skupnosti kot ustanoviteljice, ki ji je poverjena skrb za razvoj in uspešno delo osnovnega šolstva. Vlogo izobraževalne skupnosti pa opredeljujejo tako, kot da je ta samo financer.

V nekaterih primerih združevanja na novo oblikovane delovne organizacije (VIZ) prevzemajo nekatere naloge iz jasno opredeljenih pristojnosti izobraževalnih skupnosti. Prav tako pa so nejasno opredeljena delegatska razmerja posameznih delegacij šol tako glede delovne organizacije kot glede delegiranja v zbor izvajalcev občinske izobraževalne skupnosti. Nekateri opredeljujejo tudi postavljajo pred vprašanje, kakšne funkcije naj bi sploh še ohranila občinska izobraževalna skupnost ob taki opredelitvi skupnih nalog v delovni organizaciji. Ponekod pri oblikovanju sveta delovne organizacije pogosto zanemarijo poseben družbeni interes ter svet oblikujejo mimo ustanovitelja, družbenopolitičnih organizacij, uporabnikov in staršev.

Na temelju teh ugotovitev je izvršni komitej predsedstva CK ZKS sprejel te smernice za nadaljnje delo komunistov na področju povezovanja vzgojnoizobraževalnih organizacij in skupnosti, v drugih družbenopolitičnih organizacijah in organih ter organizacijah, ki delujejo na področju vzgoje in izobraževanja:

1. Temeljno težišče integracijskih procesov v osnovnem šolstvu mora biti povezovanje z delom in s sredstvi krajevne skupnosti, torej z organizacijami združenega dela na njenem območju ter društvi in družbenimi organizacijami, ki lahko sodelujejo in morajo sodelovati pri polnejšem doseganju socialističnih samoupravnih vzgojnoizobraževalnih smotrov.

Integracijski procesi v osnovnem šolstvu morajo biti vsebinsko utemeljeni. To pomeni, da morajo uveljavljati družbeno funkcijo in smotre današnje osnovne šole. Pri tem je potrebno ohranjati popolno odgovornost šol do izvajanja programa vzgojnoizobraževalne dejavnosti, njihovo sporazumevanje in dogovarjanje pa uresničevati prek izobraževalnih skupnosti. Pod vsebinskimi smotri povezovanja razumemo zlasti uveljavljanje vseh tistih vzgojnoizobraževalnih dejavnosti, ki prispevajo k vsestranskemu oblikovanju učencev.

2. Ob osnovnih šolah je treba čim prej ustanoviti enote izobraževalnih skupnosti, prek katerih se morajo uveljaviti interesi in potrebe ter vpliv delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela, občanov v krajevnih skupnostih ter družbeno-vzgojnih dejavnikov na vsebino in metode dela v šolah, in sicer v vseh zadevah, ki po svoji naravi to omogočajo in zahtevajo. Bolj kot do sedaj je treba uveljavljati svete staršev ter zlasti njihovo funkcijo v svetih vzgojnoizobraževalnih organizacij. Pri delu svetov osnovnih šol morajo poleg učiteljev in učencev bolj zavzeto sodelovati tudi delegati ustanovitelja — družbenopolitične skupnosti in delegati družbenopolitičnih organizacij. Prek enot izobraževalnih skupnosti ob šolah moramo doseči tesnejšo vsebinsko povezanost šole s krajevno skupnostjo, z ob-

čani, ki v njej živijo ter z društvi, družbenimi organizacijami in delovnimi organizacijami iz materialne proizvodnje ter družbenih dejavnosti. Na tem temelju se bo šola hitreje razvijala v družbeni center kraja in tudi hitreje uresničevala zamisel celodnevne osnovne šole.

3. Združevanje med osnovnimi šolami in drugimi vzgojnoizobraževalnimi organizacijami, ki prav tako lahko prispeva k bolj kakovostnemu delu šol, ne more biti uspešno, če izhaja le iz formalno-organizacijskih vidikov in ne temelji na jasno opredeljenih smotrih glede boljše vsebine in organizacije dela. Pri tem so pogoj za tako združevanje: jasna opredelitev vloge in družbenoekonomske vsebine osnovnošolske temeljne organizacije združenega dela, opredelitev vloge, značaja in organiziranosti skupnih služb v vzgojnoizobraževalnih delovnih organizacijah ter odnosa med TOZD in skupnimi službami. Glede skupnih služb velja posebej opozoriti, da ni ustrezno odpuščanje posameznih šolskih strokovnih delavcev (socialni delavci, šolski pedagog, psiholog) od vsakodnevne problematike življenja in dela učencev in učiteljev na šoli ter združevanje strokovnih služb pri upravi vzgojnoizobraževalne delovne organizacije. Prav tako je mogoče del strokovnih služb, ki s drugačne narave, povezati s strokovno službo izobraževalne skupnosti (plansko analitična, pravna, finančna ipd.). Skratka, samoupravno organiziranje mora biti usklajeno z vzgojnoizobraževalno funkcijo šole.

4. Pri uresničevanju zakona o združenem delu je treba uresničiti načelo, da je šola zaokrožena celota in da je kot taka lahko temeljna organizacija združenega dela. Podružnične šole se lahko povezujejo samo s centralno osnovno šolo z njo lahko sestavljajo temeljno organizacijo združenega dela. V skladu s potrebami kraja se lahko oblikuje tudi taka temeljna organizacija združenega dela, ki jo se-

Javna razprava o štipendiranju

Soočenje štipenditorja in štipendista

Večina slovenskih občin je aktivno sodelovala v razpravi

Povzetek javne razprave o štipendiranju je le delno izrazil mnenja in stališča vseh slovenskih občin, saj kar tretjina občin ni poslala pisemenh poročil.

Kadrovska politika naj bi bila pravi temelj za načrtovanje štipendiranja, ki naj bi se uveljavilo v vseh naših delovnih organizacijah in prodrlo končno do zavesti naših ljudi. Tako so poudarili člani sveta za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL na seji 5. januarja pod vodstvom predsednika Toneta Florjanciča. Ugotovili so, da se je javna razprava o štipendiranju odločno zavzela, naj postane družbeni dogovor o štipendiranju sestavni del družbenega dogovora o kadrovski politiki. Kaže, da je objavljeni osnutek, ki je bil v razpravi, dobra podlaga za izdelavo sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o štipendiranju. V zavzeti razpravi so člani sveta opozorili, da je v osnutku poudarjena kadrovska komponenta, zaostrene so sankcije za kršilce, pri podeljevanju štipendij pa ima večjo vlogo družbenopolitična in družbena aktivnost prisilca. Razprava je odločno poudarila, da mora biti vsaka kadrovska štipendija hkrati socialno usmerjena, kar pomeni, da je prvo in najvažnejše merilo — socialna struktura družine, šele potem velja upoštevati študij za poklice, v katerih primanjkuje delavcev. Razpravljalci so nadalje opozorili, da je treba štipendije naka-

stavljata manjša šola ter vzgojnoizobraževalna organizacija.

Kot pomembna oblika združevanja in povezovanja izstopajo tudi: aktivni ravnateljev kot pedagoških vodij, aktivni učitelji istih predmetnih področij, skupno in enotno idejno-politično in družbeno izobraževanje, usklajevanje dela šolskih strokovnih služb ter njihova ustrezna razporeditev, organiziranje skupnih centrov za šolstvo, tehnologijo, učila, učbenike ter druge pripomočke in povezovanje v skupnosti osnovnih šol.

5. Iz navedenega izhaja, da so komunisti v združenem delu dolžni vsebinsko poglabljati procese družbene preobnove vzgojnoizobraževalnih organizacij in skrbeti, da se ti procesi ne bi ustavljali le pri formalnih organizacijskih spremembah. Kljub nekaterim slabostim in enostranstvom, ki so spodbudile sprejem navedenih smernic, pa so dosednji integracijski procesi vendarle pospešili tudi odpiranje šol in njihovo koristno medsebojno povezovanje. To je nedvomno pomembna nova kakovost v preobrazbi šolstva, zaradi katere ZKS ne zanika pozitivnih spodbud integracijskih procesov, temveč samo usmerja le-te k nekazanim temeljnim smerem povezovanja vzgojnoizobraževalnih organizacij v sistem samoupravno organiziranega združenega dela.

Nadaljevanje integracijskih procesov v osnovnem šolstvu, podobno velja tudi za usmerjeno izobraževanje, mora zagotoviti na temelju novih družbenoekonomskih odnosov tesnejšo vsebinsko in programsko povezanost šol z uporabniki ter sodelovanje uporabnikov in drugih dejavnikov pri uresničevanju vzgojnoizobraževalne vsebine šole.

Komiteji občinskih konferenc in njihove komisije naj zagotovijo, da bodo omenjene usmeritve obravnavane v kolektivih šol, akcijah SZDL v krajevnih skupnostih in v samoupravnih interesnih skupnostih za vzgojo in izobraževanje.

Pripombe z javne razprave se nanašajo tudi na javno razpisovanje štipendij, pogojev za pridobitev štipendije in za javno obveščanje o dobitnikih. Svet za vzgojo in izobraževanje se je zavzel za to, da bi se štipendije razpisovale dvakrat letno: prvič — sočasno z razpisom za srednje, višje in visoke šole, drugič — za zamudnike. V razpravi, so opozorili tudi na pripombe, ki obvezujejo štipenditorja, da redno nakazuje štipendijo svojemu štipendistu in mu hkrati, če je le možno, omogoči zaposlitev po končanem študiju. Predlagana novost in hkrati spodbuda za študente: nagraditi je treba pridne študente, ki pred rokom končajo študij. Izplačati jim je treba celoten znesek štipendije, ki bi jo v rednem času prejeli. Rok za vračilo štipendije naj bi bil v dogovoru natančno določen.

Iz navedenega je razvidno, da je bila javna razprava dokaj konkretna in da so člani sveta pozorno obravnavali in natančno dopolnili osnutek predloga za družbeni dogovor o štipendijski politiki v SRS.

T.D.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo, posamezni izvod 4 din. Letna naročnina: 80 din za posameznike, za šole in druge ustanove 140 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska CZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljne davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavek 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

OB 30-LETNICI PEDAGOŠKE AKADEMIJE V LJUBLJANI

Prehojena pot in obet za prihodnost

Pred dobrimi štirinajstimi dnevi je v veliki dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani zadonela Zdravica v pozdrav slavljenci — Pedagoški akademiji, ki praznuje letos svoj trideseti jubilej. To je brez dvoma ena najlepših strani v spominskem albumu pedagoškega šolstva na Slovenskem, popisana z uspehi in prizadevanji požrtvovalnega kolektiva profesorjev in študentov.

V svečanem ozračju je nagovoril navzoče dekan pedagoške akademije dr. Jurij Kunaver, podelili so priznanja najzaslužnejšim, zaslišali smo slavnostno besedo podpredsednika Izvršnega sveta SRS dr. Avgušтина Laha. Podpredsednik je ob iskrenih čestitkah med drugim dejal:

Pedagoško akademijo si predstavljamo kot tisti osrednji člen pedagoškega šolstva, ki mora biti obrnjen k razvoju predšolske vzgoje in osnovnega šolstva. To je nekakšen marksistični center, ki izobražuje in dopolnilno usposablja vse učitelje, nekakšen center usmerjenega izobraževanja združenega dela za usposabljanje vzgojiteljev, učiteljev, inštruktorjev in delovnih mentorjev, za usposabljanje kadrov za vse njihove dejavnosti od družbenopolitičnih do kulturnih. Pedagoška akademija mora spremljati delo v šolah, da bi znala povzemanje izkušnje, odgovarjati na vprašanja prakse, organizirati izdelavo učil, povezovati pouk z delom in naravno rekreacijo itn.

Lahko je govoriti o nalogah, teže jih je uresničevati, zelo odgovorno in zahtevno delo pa je do-

segati tako dalekosežne smote. Zato menimo, da je treba vso pozornost posvetiti kadrovanju in položaju učiteljev ter njihovu usposabljanju. Pedagoškim kadrom je treba pomagati, da se usposabljaajo za delo in pomagati v akcijah. Vzgojnoizobraževalne organizacije imajo kot središča izobraževalne, kulturne ali tudi znanstvene dejavnosti zelo pomembno vlogo pri uresničevanju preobrazbenih programov. Razviti moramo predvsem nešteta torišča, kjer se oblikujejo programi po potrebah združenega dela in kjer se uresničujejo pogoji za reformo šole. Spoznavati moramo delovne organizacije na vseh toriščih, posebno v proizvodnih dejavnostih. Spoznavati moramo sodobno organizacijo dela, nove tehnološke značilnosti, varstvo delovnega in širšega okolja, uvajanje delavcev v delo, nove materiale, samoupravljanje in gospodarjenje. Vsa ta spoznanja so nam potrebna, da bi začutili našo povezavo z združenim delom in vsebino družbenih težav in tudi z novih izhodišč gradili prihodnje gibke oblike in nove smeri izobraževanja in usposabljanja.

Učitelj je — stroka

Pogovor s prodekanico Pedagoške akademije prof. Nedo Brglezovo

Zaprosili smo jo, naj nam na kratko odgovori na nekaj vprašanj. Zanimalo nas je, v čem je bistvena razlika med nekdanjim in današnjim izobraževanjem učitelja, kako se je akademija odzvala klicu usmerjenega izobraževanja in kakšni so njeni načrti.

Takole nam je odgovorila:

— Bistvena razlika med nekdanjim in danes se kaže predvsem v današnjem večjem številu rednih študentov. Na začetku so prevladovali izredni študentje, bilo je več študija ob delu. Ker je izrednih študentov čedalje manj, moramo iskati nove oblike permanentnega izobraževanja. Usmerjamo se v nenehno spremljanje diplomantov tudi po končanem študiju predvsem zaradi povratne informacije in tudi zato, da se od njih ponovno učimo, da zvedo kaj zahteva sedanja praksa. In še nekaj: ne samo zaradi tega, ker 10 odstotkov znanja zastareva, temveč tudi zaradi nenehnega stika s prakso.

— Zavedamo se, da smo nosilci usmerjenega izobraževanja, prav zato si želimo poglobljenih učnih načrtov, enoten profil učitelja osnovne šole. Potreben je premik v mišljenju: učitelj je namreč-stroka, ne pa slavist, geograf, matematik itn. Naša prva naloga je oblikovati vzgojiteljevo osebnost. Iz tega izhajajo vsebine načrtov, kjer bomo najprej določili, kaj potrebuje učitelj, šele nato bomo opredelili število ur. To pa gotovo pomeni premakniti težišče vsebine.

Menim, da daje usmerjeno izobraževanje več možnosti za ta tip učitelja, saj se že na nižji stopnji uvajata pedagogika in psihologi-

ja. Tako ostane za nas več možnosti za specialno pedagogiko in psihologijo. Kaže, da bomo obdržali eno tretjino skupnega programa, dve tretjini pa bo zavzela stroka glede na usmeritev.

Govorno usposabljanje slušno prizadetih na oddelku za specialne pedagogice

Usmerjeno izobraževanje nam daje hkrati tudi več možnosti za boljše izobrazbo, kot jo potrebuje učitelj v razredu. Morda »izobrazba« ni prava beseda. Skratka, želimo usposobiti tako vsestran-

sko osebnost, ki se bo res znala ukvarjati z otroki. Gre za racionalni učni proces na vseh ravneh, brez navlake. Ta naj bo ekonomsko in pedagoško izobrazbeno »donosen«.

Menim, da je najvažnejše, kako delamo s študenti. Obravnavati jih moramo individualno, kot subjekte; le tako bodo lahko to doživetje prenašali v šolo. Študentje namreč še ne znajo toliko samoupravno misliti kot samoupravno živeti.

Veliko pričakujemo od usmerjenega izobraževanja in hkrati od gradnje našega novega centra, sicer ne bomo mogli uresničiti teh

sitke kar s 70 osnovnimi šolami. Ne samo prek hospitacij in nastopov, saj je za nas neprecenljiva pomoč učiteljev-praktikov. V prihodnje bomo poskušali vključiti v naš koncept dela tudi praktike kot zunanje sodelavce akademije, kar bo pomenilo dobro povezavo z združenim delom. Gotovo je, da se bomo povezovali tudi s posameznimi fakultetami.

Letos smo na akademiji široko razvijali prastovoljne dejavnosti, imamo jih kar dvajset. Zelo dobro sodelujemo tudi z ustanovami zunaj akademije, z drugimi akademijami in z zunanjimi sodelavci.

Naštri? Verjetno bomo morali odpreti še nove smeri študija. Gre za dejavnosti, ki zadevajo celodnevno osnovno šolo in podaljšano bivanje. To niso le prostočasne dejavnosti, temveč tudi druga skupinska dela. Narediti moramo več, da bo učitelj spet središče krajevne skupnosti, pod nujno mu moramo vsaditi potrebo po samoizobraževanju!

Naj povem, da smo imeli posvetovanje o celodnevni osnovni šoli, ki je zelo dobro uspelo. Razkrilo nam je, da smo tudi v celodnevni osnovni šoli še vedno sredi »stare šole«. Še vedno je veliko problemov znotraj šole in šola še ni sestavni del krajevne skupnosti.

Letos, ko bomo pripravili strokovne programe usmerjenega izobraževanja, je priložnost, da poglobimo načelo marksistične zasnovanosti učnih programov.

Mislimo predvsem na prežetost vse snovi, ne pa predmete. Sem spadajo tudi skupinske teme: humanizacija odnosov med spoloma, podružbljanje družine itn.

Na vseh področjih nas čaka torej še veliko dela

Priprava TEA DOMINKO

Za neposredne odnose med uporabniki in izvajalci

Pogovor s predsednikom Izobraževalne skupnosti Slovenije Jožetom Deberškom

V naši družbi so bile v zadnjem času izvedene revolucionarne spremembe v družbenoekonomskih in proizvodnih odnosih. Narekovali so jih sprejeti dokumenti: nova ustava, zakon o združenem delu in drugi zakoni. Jasno je, da se hkrati z drugimi področji dejavnosti spreminja in prilagaja zahtevam družbenih tokov tudi vzgojnoizobraževalna dejavnost, ali bolje: vzgojnoizobraževalne organizacije se povezujejo z združenim delom in si prizadevajo za svobodno menjavo dela. Spreminja se sistem financiranja vzgojnoizobraževalne dejavnosti, nastajajo nove izobraževalne skupnosti, Izobraževalna skupnost Slovenije spreminja svojo vlogo.

Za boljše obveščenost naših bralcev smo zaprosili za pogovor predsednika Izobraževalne skupnosti Slovenije Jožeta Deberška.

— Ali bi nam, prosim, pojasnili dosedanje in novo vlogo Izobraževalne skupnosti Slovenije, njene načrte glede reorganizacije ob nastajanju novih posebnih izobraževalnih skupnosti?

— Že zakon o izobraževalnih skupnostih je predvidel tri vrste izobraževalnih skupnosti: občinske, posebne in Izobraževalno skupnost Slovenije. Občinske izobraževalne skupnosti so imele temeljne naloge glede na menjavo dela za področje osnovnega šolstva, dolžne so bile skrbeti za kadrovske potrebe na območju občine. Pri reševanju teh vprašanj sodelujejo s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi in Izobraževalno skupnostjo Slovenije. Za potrebe združenega dela za posamezna področja ali za posamezne skupine poklicev so se že pred časom pričele ustanavljati posebne izobraževalne skupnosti. Nastajanje posebnih izobraževalnih skupnosti v preteklosti je potekalo dokaj počasi.

Šele lani je bil ta proces pospešen, saj je bilo doslej ustanovljenih že 14 posebnih izobraževalnih skupnosti, v krat-

kem pa bosta še dve. Teh 16 posebnih izobraževalnih skupnosti bo pokrivalo vzgojo in izobraževanje za poklice v materialni proizvodnji, tovrstne skupnosti pa bo treba ustanoviti še za tiste poklice, ki izobražujejo kadre za družbene dejavnosti. Tudi to moramo opraviti letos. Zaradi prepočasnega nastajanja posebnih izobraževalnih skupnosti je opravljala njihovo vlogo Izobraževalna skupnost Slovenije: v prvi fazi je financirala vse srednje, višje in visoke šole, domsko vzgojo, zavode za usposabljanje, šolstvo narodnosti, mednarodno dejavnost in drugo. V drugi fazi je Izobraževalna skupnost Slovenije posredovala menjavo dela med izvajalci in uporabniki za vsa ta po-

Jože Deberšek

dročja. Postopoma so posebne izobraževalne skupnosti prevzemale vse odnose, ki izvirajo iz razmerij med uporabniki in izvajalci za posamezna področja. Kljub temu je imela lani Izobraževalna skupnost Slovenije še vedno vlogo zelo razvejane posebne izobraževalne skupnosti, saj je posredovala menjavo dela za okrog 70 % celotnega izobraževanja. Z nastajanjem novih posebnih izobraževalnih skupnosti se njena vloga spreminja. Želimo, da bi se čimprej ustanovile vse tovrstne skupnosti, ki bodo bolj neposredno urejale vsa razmerja med uporabniki in izvajalci in s svojimi člani

načrtovala vzgojnoizobraževalno dejavnost. Dogovarjale se bodo o svobodni menjavi dela in v Izobraževalni skupnosti Slovenije usklajevale skupne zadeve za vsa področja vzgajanja in izobraževanja.

V pripravi sta nova zakona: o izobraževalnih skupnostih in o usmerjenem izobraževanju. Ta dva zakona bosta načelno opredelila nove odnose med uporabniki in izvajalci.

— Kako si zamišljate soočanje med uporabniki in izvajalci izobraževanja?

— Pri vsaki izobraževalni organizaciji (osnovna, srednja ali visoka šola), ki je TOZD, naj bi se oblikovala enota občinske in posebne izobraževalne skupnosti. V teh enotah se bosta neposredno srečala uporabnik in izvajalec, skupaj načrtovala vzgojnoizobraževalno dejavnost in se dogovorila za svobodno menjavo dela med njima.

V enoto delegirajo delegate vzgojnoizobraževalne delegacije iz TOZD uporabnikov in iz TOZD izvajalcev izobraževanja. Prek enot bodo izbrani tudi delegati v občinske in posebne izobraževalne skupnosti. Tako se bodo v občinski izobraževalni skupnosti srečali delegati uporabnikov in izvajalcev prek enot osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol. Le tako bo zagotovljen tudi v občini bolj neposreden odnos med vsemi podskupinami vzgoje in izobraževanja ter uporabnikov. V enoti bodo člani načrtovali vso vzgojnoizobraževalno dejavnost šole, dogovorili se bodo, za kateri del programa bodo izvedli svobodno menjavo dela, za katero pa solidarno v občini in v republiki. V enoti posebne izobraževalne skupnosti se bodo dogovarjali še za področje, ki ga zajema ta skupnost in za dele programa solidarnosti v Sloveniji.

— Kakšna naj bi bila pri tem vloga Izobraževalne skupnosti Slovenije?

— Izobraževalna skupnost Slovenije naj bi obdržala le tiste naloge, ki izvirajo iz ustavnih

pooblastil republike za področje vzgajanja in izobraževanja (kjer skupščina Izobraževalne skupnosti Slovenije nastopa kot zbor skupščine SRS), ko se odloča o temeljnih vzgojnoizobraževalnih politikah v Sloveniji, o načrtu vzgoje in izobraževanja, o sprejemanju zakonov in podobnem. Glede vseh drugih vprašanj naj bi postala Izobraževalna skupnost Slovenije samo usklajevalka med občinskimi in posebnimi izobraževalnimi skupnostmi. Opravljala bo samo tiste skupne naloge, za katere se bodo dogovorile občinske in posebne izobraževalne skupnosti. Pomembno vlogo bo imela pri usklajevanju solidarnosti.

— Kakšne so, po vašem mnenju, naloge izvajalcev — delavcev vzgoje in izobraževanja?

— Izredno velike in zahtevne. Prosvetni delavci bodo soustvarjalci novih odnosov, v katerih bodo v neposredni menjavi dela ali prek interesnih skupnosti dosegli ustavno določilo: enakopraven družbenoekonomski položaj. Prav zato bo treba v našem razmišljanju, pri akcijah in v načrtih vzgojnoizobraževalne dejavnosti marsikaj spremeniti. Temeljna nosilka načrtovanja bo šola. Svoje delovne programe bo usklajevala že v enoti in v občinski ali posebni izob. skup., kjer se bo soočila s širšim družbenim interesom in predlagala ceno svojih storitev.

Temeljno za vrednotenje dela je program vzgojnoizobraževalne dejavnosti, in ne več sistimizirana delovna mesta. Znotraj celotnega prihodka in dohodka razporeja šola sama sredstva za osebne dohodke, materialne stroške itn.

— Kaj bi želeli sporočiti našim prosvetnim delavcem?

— V interesu vseh prosvetnih in drugih delavcev na šoli je, da po svojih najboljših močeh prispevajo k razvoju čim pristnejših in neposrednih odnosov med uporabniki in izvajalci. Želim jim veliko uspeha pri njihovih prizadevanjih!

TEA DOMINKO

Moderno učilo za demonstracijo zakonov kinematike in dinamike

Dosežki treh desetletij

Nekdaj in danes

V tem času je Pedagoška akademija-nekdanja Višja pedagoška šola — poslala na poklicno pot 4.600 diplomantov (24 žtudijskih usmeritev). V njenem začetnem letu delovanja je bil vpis izrednih študentov mnogo večji od rednih 75 rednih in 498 izrednih, ki so študirali ob delu na šolah. (Danes je rednih orkog 500, izrednih pa 300 do 400 študentov.) V treh desetletjih se je akademija prilagajala zahtevam in potrebam družbe: ob uvajanju enotne osemletne šole pred dvajsetimi leti na raven nekdanje nižje gimnazije, ob opuščanju učiteljišč, ob preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. To pedagoško šolstvo je prevzelo na svoja ramena zahtevno nalogo: usposabljanje in preoblikovanje osnovnošolskega učitelja v skladu z zahtevami nenehno spreminjajočih se družbenih tokov. Nenehno spreminjanje življenja in dela Pedagoške akademije je zahtevalo tudi modernizacija šolstva, razvijanje in preraščanje osnovne v celodnevno osnovno šolo, nove metode dela, in ne nazadnje tudi povezovanje višjega in visokega šolstva v univerzo in uresničevanje načrta usmerjenega izobraževanja. Šolanje učiteljev osnovnih šol je danes tako načrtovano, da ga po dveh letih študija sklne diploma. Učitelji so usposobljeni ne le za vodenje vzgojnoizobraževalnega procesa, temveč tudi za druge zunajšolske dejavnosti. Danes je Pedagoška akademija enovita organizacija združenega dela, ki združuje zelo različne smeri študija s specifičnimi načini dela (razredni pouk, specialno pedagoško, naravoslovno tehnične in umetniške smeri). Poleg tega izobražuje učitelje za posebne šole, vzgojitelje za domove in knjižničarje. Razumljivo je, da je poleg strokovnega znanja poudarjeno tudi družbeno osveščanje. Za boljše povezavo z delom poteka na 70 šolah pedagoška praksa za študente in usposabljanje za samoupravno delo. Velike pozornosti je deležen študij ob delu, ki je za učitelje zagotovljen ob sobotah in pouka prostih dneh.

Povejmo si to, da dela vsa ta leta Pedagoška akademija v nemogočih delovnih razmerah — v neustreznih prostorih, ki so posejani po Ljubljani kar na osmih mestih! Letos, ob njeni tridesetletnici — bo najlepša čestitka — gradnja nove zgradbe Pedagoškega centra, kjer se bodo lahko bolje izrazile in uresničevale nove zamisli.

Usmerjeno izobraževanje v Mariboru

Na dobrih temeljih

Morda je še prezgodaj za ocenjevanje tega, koliko so v mariborski občini naredili za usmerjeno izobraževanje. Eno pa je gotovo, za vse lansko leto je bila značilna živahna družbenopolitična dejavnost za urejanje tega vprašanja. Zadnje tretjino leta so v družbenopolitičnih organizacijah, v organizacijah združenega dela materialne proizvodnje, šolah in strokovnih organizacijah ter drugih samoupravnih organih razpravljali o načrtih in predlogih razvoja usmerjenega izobraževanja. Zbori skupščine občine Maribor in skupščine občinske izobraževalne skupnosti so prvič po ustavni preobrazbi zasedali na skupni seji kot enakopravni zbori in sprejeli globalno zasnovo razvoja; pri tem so upoštevali zlasti značilnosti in potrebe družbenoekonomskega razvoja občine, nujnost povezanosti v šolstvu, pomen razvoja visokega šolstva ter povezanost v Univerzi v Mariboru. Vse to so obravnavale občine, ki so blizu Mariboru.

Centri usmerjenega izobraževanja niso bili izoblikovani. Razpravljalci so opredelili le glavne značilnosti šol usmerjenega izobraževanja za posamezne stroke. Že ob pripravi je bilo treba vključiti delavce temeljnih organizacij združenega dela, ki so uporabniki kadrov, da v resnici vplivajo na šolsko reformo. Treba bo vzpostaviti mehanizem, ki bo zagotavljal živo sodelovanje več kot 2000 pedagoških delavcev z višjo in visoko izobrazbo ter več kakor 100 magistrstov in doktorjev znanosti, ki delajo na tem območju.

Posebna komisija, ki vključuje delavce iz združenega dela proizvodnje in družbenih služb, pa tudi zastopnike vseh vrst šol, Zavoda SR Slovenije za šolstvo, Gospodarske zbornice, Skupnosti za zaposlovanje in drugih, je sprejela strateški akcijski načrt za uveljavitev preobrazbe vzgajanja in izobraževanja do leta 1980.

Predlagali so ustanovitev posebnih izobraževalnih skupnosti za kovinsko, elektro, kemijsko, gradbeno-lesarsko, tekstilno-oblačilno-frizersko, pedagoško, agroživlisko, ekonomsko-organizacijsko, upravno-pravno-administrativno-politološko, zdravstveno ter gostinsko-turistično smer, je poudaril Alfred Voh, ki se pri skupščini občine Ma-

ribor izrečno ukvarja s temi vprašanji. Zavedajo se, da takih enot ni mogoče postaviti niti občinsko niti ozko regionalno, ker vsaka smer to različno prekriva.

NA NOVIH POTEH ŠOLSKEGA RAZVOJA

Bistveno je resnično podružljanje šolstva in uveljavitev učencev in učiteljev ter še posebej delegatov uporabnikov v upravljanju; zato vodijo zdaj močno akcijo, da bi v samoupravnih preobrazbi šol s predpisi začrtali nova pota šolskega razvoja. Le ustrenejši temelj razvoja posameznih smeri usmerjenega izobraževanja so glede na to izdelali tudi orientacijski pregled o tem, koliko kadrov bodo potrebovali do leta 1985. Glede na to bo potrebno skrbneje kot v preteklih letih usmerjati vpis. Mariborski Ekonomski center ter Zavod SR Slovenije za šolstvo pripravljata pregled potreb združenega dela po kadrih na vseh ravneh s primerjavo, kakšne so razmere in kaj dajejo šole.

Začeli so s samoupravnim združevanjem šol enakih ali sorodnih smeri. Tako so se združili že Ekonomska in Upravno-administrativna šola, Gimnazija pedagoške smeri in Srednja vzgojiteljska šola, Center za glasbeno vzgojo in Glasbena

šola Maribor, prav tako še domača za žensko mladino, ki imata v novem domu Lizika Jančar na voljo 480 ležišč. Premalo pa je storjenega na področju poklicnih ter tehničnih šol iste stroke. Če bodo stali križem rok, bo to lahko občutna zavora v razvoju usmerjenega izobraževanja. Prostorska stiska spada med vprašanja, ki jih bo najtežje rešiti.

S tem se v Mariboru otepajo že desetletja. Samo v srednjih šolah se je v zadnjih desetih letih povečalo število učencev od 10.300 na približno 15.200, šolski prostori pa se niso širili. Del nekdanjih srednješolskih prostorov so morali uporabiti tudi za nujen razvoj višjega in visokega šolstva. Dogaja se celo, da učenci z učnimi pogodbami v periodični organizaciji pouka po vse leto ne vidijo šole. Nekoliko manjša bo stiska potem, ko bodo zgradili prostore za 1500 učencev v srednjeročnem obdobju do 1980, čeprav bi že zdaj potrebovali za 2500 učencev usmerjenega izobraževanja nove zmožljivosti. O tem se bodo morali vsi zainteresirani temeljito pogovoriti in skleniti samoupravni sporazum o združevanju sredstev za rešitev tega najbolj perečega vprašanja.

V UREJENIH IN SODOBNIH RAZMERAH

Kaže, da so lani odločneje kot kdajkoli prej zaorali v Mariboru v preobrazbo usmerjenega izobraževanja. V programih zborov skupščine je že predvideno, da bodo kmalu dali na dnevni red gradivo o uresničevanju smotrov vzgajanja in izobraževanja in nalog v predšolskih, osnovnošolskih in srednješolskih delovnih organizacijah in o nadaljnjih pripravah za uresničevanje usmerjenega izobraževanja. Letos nameravajo skleniti akcijo za ustanovitev enot posebnih izobraževalnih skupnosti in

tako učvrstiti temelje za razvoj posameznih smeri. Le tako bo vsaka šola vedela, kdo uporablja njene programe. Jasno je, da bodo ti uporabniki najbolj zainteresirani, da razvijajo šolo in center usmerjenega izobraževanja. Vzoredno bodo sprejeli tudi programski razvoj posameznih šol, da bodo lahko razvili ustrezno šolsko mrežo. Hkrati se bo treba pripraviti na gradnjo manjkajočih prostorov, dograditi potrebne prostore Lesarske

šole in začeti graditi nov dom za učence srednjih šol. Denar za to je že zagotovljen.

Vsaj del šol bi moral letos začeti uvajati programe usmerjenega izobraževanja. To je tudi pogoj za hitrejšo preobrazbo. Nova zgradba pedagoške akademije v Mariboru, je poudaril Alfred Voh, veliko pomeni za širše območje in ne le za Maribor. Posebno pomembna je za delavce pedagoške akademije, ki bodo končno dobili take prostore, da bodo lahko v njih najododnejše usposabljali pedagoške delavce in hkrati razvili samoupravljanje. Gotovo pa samo novi prostori še ne pomenijo celostne rešitve; šolo bo treba tudi ustrezno opremiti s sodobno izobraževalno tehnologijo in

drugim. Vse to je za pedagoško šolstvo zelo pomembno, saj se usposabljanje učiteljev niti ne začne niti ne končuje na pedagoški akademiji. Prav zato je razveseljivo najnovejšo stališče vodstva pedagoške akademije, da bo v teh prostorih našla prostor tudi Pedagoška šola v Mariboru. Pedagoška akademija v petem in šestem letu nadgrajuje njene programe, pa so dosežki procesa usposabljanja učiteljev odvisni od učinkovitosti vzgajanja in izobraževanja v prvem, drugem, tretjem in četrtem letu usmerjenega izobraževanja v Pedagoški šoli. Zato je prav, da se prihodnji učitelji tudi v tem obdobju usposabljaajo v čim bolj urejenih in sodobnih razmerah. RUDI LEŠNIK

Mostovi rastejo počasi

Tehnični pouk za prvo stopnjo usmerjenega izobraževanja

V šolskem letu 1979—80 bodo vse vrste šol po verifikaciji, prešle v usmerjeno izobraževanje.

Usmerjanje se mora začeti že v osnovni šoli — ne samo kot seznanjanje z nomenklaturo poklicev, temveč kot najširša družbena akcija in dejavnost, pri kateri zavzeto sodelujejo učitelji vseh predmetov in združeno delo. Veliko možnosti za poklicno usmerjanje daje prav tehnični pouk pri spoznavanju narave in družbe in od petega razreda dalje kot samostojna učnovzgojna dejavnost. Poklicnega usmerjanja kot celostne in sistematične dejavnosti ni mogoče uresničevati brez globljega odkrivanja in spremljanja sposobnosti učencev, njihovih interesov in nagnjenj, specifičnosti posameznega poklica, osebnih značilnosti, psihofizičnih sposobnosti itd. Tehnični pouk je področje, ki vključuje več disciplin: tehnično risanje, tehnologijo materiala, konstruiranje, gradbeništvo, strojeslovje s strojnimi elementi, praktično delo, elektrotehniko, elektroniko, osnovne splošnega ljudskega odpora in zaščite ter prometno vzgojo. V delovnem ciklusu mora biti močno poudarjeno ustvarjalno delo, ki poteka od življenjskih situacij, naravnih zakonitosti, tehnoloških in fizikalnih osnov, opazovanja, zamisli, načrtovanja, eksperimentiranja, izdelovanja sestavnih delov, montaže sestavnih delov v sklope, montaže v končni izdelek, demontaže, industrijskega oblikovanja, razvrščanja in ocenjevanja, preskusa in izboljšav do uporabe izdelka. Pri tem učenci neposredno povezujejo teorijo s prakso, se seznanjajo z raznovrstnimi orodji, napravami in stroji, spoznavajo fizikalna načela delovanja le-teh, vrste proizvodnje, poklice, seznanjajo se z organizacijo dela v šolski delavnici in na ekskurziji v OZD, razvijajo si spretnosti, navade in sposobnosti za organizacijo dela ter tehniško mišljenje in si pridobivajo lastnosti konstruktorstva in novatorstva.

Tako delo pa zagotovo zasluži večjo družbeno podporo. V osnovni šoli morajo vsi učenci dobiti temelje marksistično pojmovane politične vzgoje (spoznavanje s teorijo proizvodnih procesov in hkrati uvajanje v praktično delo), saj mora biti tehnični pouk v osnovni šoli temelj za proizvodno tehnični pouk na prvi stopnji usmerjenega izobraževanja.

Te resnice ni mogoče prezreti ali celo zanikati. Da bo v letu 1979-78 tak pouk res lahko potekal, morajo šole tudi šolske delavnice opremiti tako zavzeto, kot so nabavljale učila za novo matematiko in novo fiziko. Danes tehnična vzgoja ni več samo pridobivanje ročnih spretnosti, navad in veščin. Poudarek dajemo smotru, ki pravi: »Ob načrtu postavljenih problem-skih situacijah v delovnem ciklusu učenci razvijajo tehniško mišljenje, inventivne dejavnosti in konstruktorstvo.«

Dr. Danilo Viher je še leta 1971 v svoji knjigi, Tehnično stvaralaštvo kao pedagoški problem, med drugim zapisal: »Posebno v splošno izobraževalnih šolah, skozi katere gredo naše nove generacije, moramo zavzeti novo stališče do proizvodnje, do

njene vloge in pomembnosti. Naš učenec mora spoznati in doživeti funkcijo proizvodnega dela in proizvodnje hkrati.« Ob teh stališčih pa se moramo resno zamisliti in pričeti z ustvarjalnim delom takoj, kajti proizvodno tehnična vzgoja je logično nadaljevanje programa tehnične vzgoje, hkrati pa sta ji potrebni široka družbena podpora in akcija (Zavod SRS za šolstvo, pedagoška akademija, SZDL, ZK, združeno delo.)

V tem prispevku želim spregovoriti o vprašanjih, ki že dolgo zahtevajo takojšnjo rešitev, spodbudile pa so me tudi misli Stipe Šuvarja, Tvornica i škola (Delo, sobotna priloga, 22. oktober 1977): »V tem novem sistemu dela — izobraževanja... je vsak posameznik od mladosti do upokojitve zdaj proizvajalec, zdaj študent, zdaj (pogostoma) pa tudi učitelj; nihče ni obsojen na to, da bi svoje življenje izpol-

opremljene šolske delavnice (učila, orodje, naprave, stroji). — Izdelati moramo načrt samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja šol z družbenim delom (oprema, proizvodna praksa, proslave, tekmovanja, razstave itd.)

Predlog spremenjenega učnega načrta za tehnično vzgojo v osnovni šoli namreč pravi: »Učenci 7. in 8. razreda opravijo letno najmanj 20 delovnih ur organiziranega proizvodnega dela. Za te namene je treba izkoristiti šolske delavnice, kmetijske obdelovalne površine, predvsem pa iskati materialne in strokovne možnosti v organizacijah združenega dela. Proizvodni program mora biti praviloma povezan s proizvodnjo v organizaciji združenega dela.« To pa pomeni, da moramo prenehati čakati.

— Starše, šolske kolektive in šolske samoupravne organe je treba seznaniti, kako pomembni

Učni nastop: Lesne vrste

nil z enoličnim, nekalificiranim in poneumljajočim delom, delom, ki se eliminira zaradi bogatitve in nenehne preobrazbe procesa dela ali — če to eliminiranje ni mogoče — z delom, ki se opravlja tako, da se osebe pri njem izmenjujejo.

Opozorim naj predvsem na tale vprašanja:

— Že več let nima organizacijska enota Zavoda SRS za šolstvo Maribor pedagoškega svetovaleca za tehnično vzgojo. Nujno je, da ga dobi takoj.

— Ustanoviti je treba republiško društvo učiteljev tehničnega pouka in regijska društva.

— Potrebujemo trgovske centre, ki bi se ukvarjali z nabavo in prodajo materiala, modelov, sestavljanek, zbirk, učil, filmov, diafilmov, grafoskopskih projektorjev, elektromotorčkov itd.

— Učiteljem tehničnega pouka in mentorjem tehnično-konstrukcijskih svobodnih dejavnosti je treba omogočiti permanentno izobraževanje.

— Delegati najrazličnejših samoupravnih zvez morajo biti poučeni o tem, kako so v resnici

so ustvarjalni delovni ciklusi ter politično vzgajanje in izobraževanja za vsestranski razvoj osebnosti.

— Lotili se je treba organiziranega poklicnega usmerjanja (učitelji, šolska svetovalna služba, združeno delo).

Menim, da zdaj ni čas za združevanje svetovalnih teamov v vzgojnoizobraževalne zavode, saj bi morala imeti vsaka šola starem od zgoraj, še ni potrebne ustvarjalne atmosfere graditve mostov med proizvodno sfero in vzgojnoizobraževalno dejavnostjo.

AMAND PAPOTNIK

PIONIR

NOVO MESTO

z. o. sol. — Kettejev drevored 37
tel. 21826 — poštni predal 89

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

projektira, gradi, popravlja
in preureja po sodobnih načelih

vzgojnovarstvene zavode, osnovne, srednje, višje in visoke šole, šolske centre, domove za učence in študente.

Doslej je zgradilo:

— vzgojnovarstvene zavode: VVZ Ljubljana-Siška, VVZ Stara Ljubljana, VVZ Novo mesto, Ragovska cesta, VVZ Ljubljana Kodeljevo, VVZ Vodmat, VVZ Kostanjevica, VVZ Krško, VVZ Brestanica, VVZ Senovo, VVZ Leskovec

— osnovne šole: Ljubljana-Siška, Novo mesto — Gm, Novo mesto — Bršljin, Dolenjske Toplice, Trebnje, Mirna peč, Brežice, Krško, Velika vas, posebno šolo Novo mesto

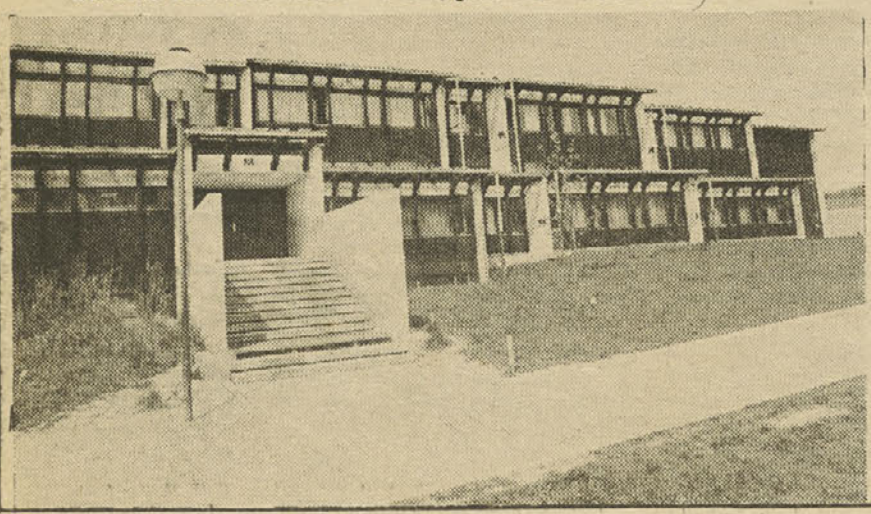
— Gimnazijo Novo mesto. Gimnazijo Brežice

— športno dvorano Novo mesto

— Dom učencev in študentov Šmihel pri Novem mestu — v gradnji

Podrobnejše informacije dobite osebno, pismeno ali telefonsko pri tov. Antonu Vovku, v prostorih skupnih služb.

Osnovna šola Novo mesto — Bršljin, gradil SGP »PIONIR« Novo mesto

Andragoška dokvalifikacija

Po novi zasnovi usmerjenega izobraževanja in vzgoje bodo vse vzgojnoizobraževalne organizacije na področju usmerjenega izobraževanja v prihodnje odprte praviloma tako mladini kot odraslim. Izmenjavanje ter prepletanje dela in izobraževanja bo postalo splošen pojav. Mladi se bodo potem, ko si bodo pridobili temeljni poklic, zaposlili, kasneje pa se bodo spet vračali v izobraževanje, da bi si pridobili višjo izobrazbo v svoji stroki. Hkrati bodo še v večjem številu kot sedaj prihajali v srednje šole zaposleni, ki si želijo pridobiti temeljno poklicno izobrazbo ali pa napredovati v svojem poklicnem znanju (že sedaj je med študenti visokih in višjih ter tehniških srednjih šol več kot tretjina zaposlenih). Izobraževanje odraslih ne bo več dodatna dejavnost srednjih, višjih in visokih šol, niti sinonim honorarnega dela, pač pa bo postalo redna in stalna dejavnost, ki se bo financirala kot druga izobraževalna dejavnost prek svobodne menjave dela ali pa vsaj po podobnih merilih, dogovorjenih v posebnih interesnih skupnostih.

Vse to bo vodilo k radikalnejšim spremembam v strokovnem šolstvu; to se bo moralo prilagoditi dejstvu, da bo gostovalo hkrati dve generaciji, ki se med seboj bistveno razlikujeta po osebnosti zrelosti, življenjskih in delovnih izkušnjah, po interesi in izobraževalnih potrebah, pa tudi po pričakovanih in zahtevah. Delo z mladostniki je v mnogočem drugačno kot delo z odraslimi. Pedagoška usposobljenost zato še ni tudi andragoška usposobljenost. Kdor je usposobljen za vzgojnoizobraževalno delo z mladino, še ni usposobljen za delo z odraslimi. Pedagoški delavci v usmerjenem izobraževanju bodo zato morali sprejeti kot razvojno nujnost — andragoško dokvalifikacijo.

V preteklem obdobju je mnogo srednjih, višjih in visokih šol postopoma sprejelo kot dodatno dejavnost tudi izobraževanje odraslih. Težko bi rekli, kdo se je komu prilagajal — šola odraslim ali odrasli ustaljenemu šolskemu režimu in odnosom. Šola je šla nedvomno naproti zaposlenim s tem, da se jim je z dislociranimi enotami in centri za študij ob delu približala ter prilagodila čas in obseg pouka možnostim tistih, ki študirajo ob delu. Na marsikateri šoli so prilagodili odraslim tudi odnose: pedagoški paternalizem, pogosto v praksi značilen za delo z mladostniki, so zamenjali z bolj tovariškim in enakopravnim svetovalnim odnosom, zlasti pri zrelejših odraslih. Vendar še marsikje silijo na površje stari avtoritarni odnosi tudi do odraslih udeležencev, kot bi ne bili na tej in na oni strani katedra — delavci v združenem delu, ki jih poleg vsega povezujejo še skupni cilji na področju izobraževanja.

V prilagajanju učnih oblik in metod odraslim so pokazali večji napredek samo nekateri učitelji. Mnogi učitelji so najraje zapol-

učne snovi in njeni povezavi z izkustvom ter nove odnose v učnem procesu. Značilnosti sodobnega izobraževanja odraslih pa lahko zaznamo šele, če povežemo izsledke andragoške teorije z našo napredno andragoško prakso in jih postavimo na trdne temelje naših samoupravnih odnosov.

Uresničevanje nove zasnove izobraževanja ob delu ni mogoče brez dopolnilnega andragoškega izobraževanja. To mora približati učitelju in vodji izobraževanja sodoben koncept izobraževanja odraslih do te mere, da ga sprejme in osvoji ter da se nauči delati po novem. Dopolnilno izobraževanje iz andragoške didaktike in sodobne organizacije izobraževanja ob delu, ki poteka v obliki dvodnevni in tridnevni funkcionalnih seminarjev po rednem programu sektorja za izobraževanje ob delu in zavodu SRS za šolstvo, je doslej zajelo pretežni del vodij srednjih šol in enot za odrasle ter več kot polovico učiteljev v teh enotah. V to izobraževanje se na prostovoljni osnovi vključujejo pedagoški in andragoški delavci, ki gredo v korak s časom ter sprejemajo novo zasnovo usmerjenega izobraževanja kot razvojno nujnost.

Andragoška dokvalifikacija pa bo slej ali prej postala obvezna za vse delavce v usmerjenem izobraževanju, tako kot je zdaj že obvezna za delavce na delavskih univerzah in v izobraževalnih centrih.

JOŽE VALENTINČIČ

Učitelj med odraslimi — enak med enakimi

Učitelji uporabljajo ponavadi pri izobraževanju odraslih ustaljene metode, s kakršnimi dosežajo uspehe pri delu z otroki. Toda ob delu z odraslimi take metode največkrat odpovedo, posebno, ker so odrasli izredno občutljivi tudi za razpoloženje v razredu in učiteljevo vedenje. Otrok se izobražuje in uči, ker se pač mora učiti in ker mu to, da je v učnem procesu voden, torej v delno podrejenem položaju in zaščiten, ustreza. Za odraslega pa je učenje samo del njegovih dejavnosti, poleg tega pa ni obvezno. Na to nas nenehno opo-

zarja razvid o tem, da je osip v izobraževanju odraslih še vedno prevelik.

Znanstvene raziskave so dokazale, da pri izobraževanju odraslih nista glavni vzrok neuspehov utrujenost, pomanjkanje časa ali morda denarja, temveč učiteljev odnos in metode dela, ki jih uporablja. Učitelj je pri izobraževanju odraslih samo eden izmed udeležencev procesa, enak med enakimi.

Nadaljnja utemeljitev za to, da je treba učiteljevo izobrazbo izpopolniti z osnovami andragogike, je v tem, da se pri izobraževanju odraslih srečuje veliko zunanjih sodelavcev, ki jim poučevanje ni temeljni poklic. Osnovnošolski učitelji bodo morali tem sodelavcem svetovati, kako naj delajo.

Pri izobraževanju odraslih sodelujejo — kot smo rekli — izvedenci iz najrazličnejših strok in z najrazličnejšo stopnjo izobrazbe, ki pa so skoraj vsi brez ustrezne pedagoške in andragoške usposobljenosti. Učitelj — diplomant pedagoške akademije, jim bo moral pomagati in jim svetovati pri delu. To je družbeno odgovorna naloga do tistih, ki žrtvujejo svoje moči in prosti čas, da bi se kaj naučili, in do tistih, ki so že priznani strokovnjaki, pa bi radi svoje znanje in delovne izkušnje učinkovito posredovali naprej.

Neracionalno bi bilo načrtovati vzgojo in izobraževanje samo po sedanjih potrebah. To velja za izobraževanje strokovnjakov v gospodarstvu in drugod. Pri načrtovanju izobraževanja odraslih moramo upoštevati razumevanje človekovih nalog in njegovega dela v dinamičnem sodobnem življenju. Gre za marksistično in splošno izobraževanje odraslih, torej samoupravljalcev v naši družbi.

Diplomant pedagoške akademije ima takšno znanje. Zato je dolžan, da ga uporablja in širi. Toda drugače bo moral ravnati, če poučuje otroke, kot če bo delal z odraslimi v svojem okolju. Obvladati mora metode za to posebno področje.

Ne smemo pozabiti na to, da gre tako pri izobraževanju otrok in mladine kot pri odraslih

S tehniko k individualizaciji

Modernizacija in racionalizacija pouka v osnovni šoli pa tudi na drugih stopnjah šolskega sistema je tesno povezana s sistematično in organizirano pripravo učnih sredstev, ki predstavljajo materialni temelj za učinkovito organizacijo in potek pouka ter učenja. Iz Kataloga učil razberemo, da smo v dosedanjih usmeritvah in prizadevanjih pripravili za posamezna vzgojnoizobraževalna področja številna demonstracijska učna sredstva, uporabna predvsem za izvajanje neposrednih oblik pouka. Lahko pa rečemo, da smo povsem zanemarili pripravo učnih sredstev, ki rabijo predvsem posrednim oblikam pouka, tako da učitelji skoraj nimajo na voljo izdelanih učnih sredstev za notranjo gibko diferenciacijo in individualizacijo. Razmeroma slabše znanje in uspehe, ki jih dosegajo učitelji in učenci, lahko pripisemo tudi temu pojavu. Sedanje družbene opredelitve o funkciji vzgajanja in izobraževanja ter zlasti vključevanje tega področja družbene dejavnosti v združeno delo pa zahteva, da dosegamo pri pouku in drugem vzgojnoizobraževalnem delu na šoli čim boljše izobraževalne in vzgojne uspehe. To pa pomeni, da je treba poleg drugega uvajati v pouk takšne oblike, metode in sredstva, ki najbolj spodbudijo učence k dejavnosti in jim pomagajo, da se uveljavijo. Pri tem je treba upoštevati resnične možnosti, to je razlike v sposobnostih in dosežkih učencev katerega razreda.

Učna sredstva, ki omogočajo in vplivajo na različne oblike diferenciacije in individualizacije pouka, so: delovni listi, učni lističi, navodila za vaje, opazovanje, eksperimentiranje, delo posameznikov in skupin, magnetofonski posnetki za učenje tujih jezikov, naloge objektivnega tipa za preskus znanja, naloge ob uporabi mini perfo responderja ter specifična sredstva, ki jih uporabljamo pri posameznih vzgojnoizobraževalnih področjih, predvsem za razvijanje nekaterih psihičnih funkcij ter spretnosti, kot so npr. besedila za povečanje hitrosti branja (ob uporabi read masterja) ipd. Izbor navedenih sredstev pri posameznem vzgojnoizobraževalnem področju v določenem razredu mora izhajati iz smotrov in vsebine področja ter razvojne stop-

nje učencev. Upoštevati je treba tudi integracijo navedenih sredstev pri pouku, njihovo dopolnjevanje in avtentičnost. Tako ima vsako sredstvo posebne naloge in funkcije v procesu učenja pri pouku, učinek pa je odvisen od ustreznosti in domišljene integracije oblik, metod in drugih sredstev, ki jih uporabljamo pri pouku. Učna sredstva za diferenciacijo in individualizacijo pouka so zasnovana tako, da zahtevajo od skupine ali posameznega učenca določeno aktivnost. Vodi jo ga v procesu pridobivanja znanja in spretnosti ali po težavnostnih stopnjah (od enostavnega k sestavljenemu, od lažjega k težjemu) ali pa opredeljujejo postopnost dela in opravil. Ker temeljijo na aktivnosti posameznika ali skupine, dobiva učitelj posredno prek opravljenih nalog ali doseženih rezultatov (povratne) informacije o posebnostih in načinih razumevanja in osvajanja učne snovi ter postopnosti osvajanja spretnosti. To mu omogoča, da načrtuje delo posameznikov ali skupin, prilagajeno njihovim sposobnostim, in tako tudi najhitreje doseže opredeljene rezultate.

Priprava učnih sredstev za diferenciacijo in individualizacijo pouka v osnovni šoli je skupna naloga strokovnih organov in ustanov, ki se ukvarjajo z vzgajanjem in izobraževanjem, organiziranjem združenega dela, ki se ukvarja s pripravo učnih sredstev, ter učiteljev. Posredno bomo najbolj prispevali k odpravljanju togosti in pomanjkljivosti pouka, ki se v najrazličnejših oblikah kažejo v sedanjih šolskih praksih, uporaba teh sredstev pa bo veliko prispevala tudi k uveljavljanju in ustvarjalnosti učiteljevega

predvsem za vsestransko oblikovanje osebnosti-samoupravljalca. Da pa bo učitelj kos taki zahtevni nalogi, mora obvladati pedagoško teorijo v najširšem pomenu; ta pa vključuje tudi andragogiko in andragoško didaktiko.

Kdaj bosta naši pedagoški akademiji začeli uresničevati zahteve o tem, zapisane v naših temeljnih dokumentih, ustavi, predvsem pa v resoluciji X. kongresa ZKJ? Sodobni učitelj potrebuje veliko znanja: za usmerjanje otrok, samega sebe in odraslih in za delo, za samoupravljanje in za prosti čas.

Tudi nova angleščina

Na lanskem poletnem seminarju v Manchesteru so udeleženci spoznali več novosti o pouku angleščine. Functional English osvaja svet in zlasti tujcem olajšuje učenje.

Angleški časi povzročajo težave tujim učencem. Verjetno zato, ker prikazujemo rabo časov v preveč zapletenem sistemu časov, načinov, vidov, oseb in števila. Predstavljamo jo samo kot opisno slovnico, ne pa kot preprosto rabo in zlasti funkcijo. Če pregledujemo napake, ki jih delajo učenci angleškega jezika, najdemo enake napake pri učencih po vsem svetu. To dokazuje, da so neke težave v angleškem glagolskem sistemu. Zato je treba vzeti glagol kot izhodiščno točko pri pouku angleščine, vendar tako, da bodo težave čimmanjše.

To izhodišče pa mora biti preprosto in vsakdanje. Pri delu v skupinah smo se seznanjali s takšnimi izhodišči poučevanja angleškega glagola. Na primer: primeri, ki jih vstavljamo v preprosto situacijo, osredotočijo se na najbolj koristno točko v situaciji, jasno razložiti funkcijo vsake točke, izogniti se težavam, ki se pojavljajo zaradi motnje domačega jezika.

Mnogi tujci, ki se učijo angleščine, imajo težave z angleškim samostalnikom. Glavne napake se kažejo v besednem redu, rabi člena itd. Te napake se pojavljajo

zaradi številnosti podatkov, mešanja podatkov med seboj. Tudi to lahko poenostavimo, če si preprosteje uredimo učno gradivo v zvezi s samostalnikom.

Za boljše govorjenje, branje, pisanje in poslušanje angleščine je treba določeno področje spoznati funkcijsko in ne kot »lekcijo«. To se pravi, če je v tekstu funkcija instrukcije, informacije, kako narediti kolač, najdemo to lahko v bralnih ali poslušalnih vajah. To bodo potem učenci reproducirali seveda preprosteje — drugače: kot ustni drill ali ob pregledu seznama napisanih navodil.

Predavatelji se niso navdušili za testne naloge tipa »multiple choice«, temveč so za testiranje spretnosti razumevanja govora pripravili izvajanje usno danih navodil, za testiranje spretnosti branja pa različice »close testa« (vstavljanje izpuščenih besed).

Seminar je bil v poučevanju angleščine za udeležence pravo odkritje, razen za skupino brazilskih učiteljev, ki že dve leti poučujejo po novih metodah in so se podobnega seminarja že udeležili. Njihova ugotovitev je: »It works.« Nova metoda, namreč. Bilo je veliko novih stvari, svežih in koristnih. Angleži se zavajajo, da je njihov jezik težak za tujce in tudi za njihove ljudi, zato iščejo nova pota, kako bi čim bolj funkcionalno obravnavali potrebno snov. Žal še nimamo slov-

in učenčevega dela. Poleg tega pedagoškega vidika je treba ovrednotiti upravičenost priprave učnih sredstev za notranjo diferenciacijo in individualizacijo pouka tudi z vidika nove družbene vloge vzgajanja in izobraževanja kot sestavine celotne družbene reprodukcije ter zahtev po vrednotenju kakovosti učiteljevega dela. Glede na to mora učitelj najbolj prek neposrednega in posrednega dela prispevati k ustrezni izobraženosti in vzgojenosti učenca. To pa lahko doseže le tako, da je njegovo delo ustvarjalno, da ugotavlja intelektualne in druge učenceve posebnosti ter jim prilagaja oblike, metode in sredstva. To pomeni, da moramo postopno uvajati v šolsko prakso takšne organizacijske oblike (pri tem mislim zlasti na odstopanja od tradicionalnega urnika ter 45-minutne učne ure), take oblike in metode dela in takšna učna sredstva, ki bodo najustrežnejše vplivala na pouk in učenje. Ob tem se bo uveljavila učiteljeva ustvarjalnost in se pokazala tudi kakovost dela. Tudi zato je priprava učnih sredstev za diferenciacijo in individualizacijo pouka v sedanjem obdobju nujna.

Učna sredstva za diferenciacijo in individualizacijo lahko uporabljamo tudi pri dodatnem in dopolnilnem pouku v podaljšanem bivanju, nujno pa so v celodnevni osnovni šoli. Pri pouku lahko učitelj na temelju ugotovitev o dosežkih in napredovanju v znanju in mišljenju organizira fleksibilne skupine učencev. Posameznega učenca lahko zaposli tudi individualno zato, da le-ta udrži nekatere operacije, pravila ali spretnosti, da postopno osvoji znanje ali pa dodatno rešuje naloge in si tako pridobi še večje znanje. Pri dopolnilnem pouku učitelj, ki je ugotovil pri kakem učencu slabše znanje ali neznanje, zaposli tega z ustreznimi nalogami. Prav tako zaposli pri dodatnem pouku boljše učence. Vidimo, da je uporaba teh učnih sredstev številna in raznolika, bistveno pa je to, da zagotavljajo (miseln) aktivnost skupine ali posameznega učenca, racionalizacijo pouka in drugega šolskega dela in številne povratne informacije tako učencu kot učitelju. Ob tem je treba opozoriti, da bodo morali učitelji kljub izdelanim učnim sredstvom za diferenciacijo in individualizacijo v posameznih primerih glede na specifično situacijo še sami pripravljati naloge, ki bodo ustrezale izjemnim lastnostim učencev.

MILAN ADAMIČ

SOZD SAP-VIATOR

DO GOLF TURIST LJUBLJANA

velika planina

PAKET KARTA
ZA ŠOLSKE
SKUPINE:
90.-din

- avtobusni prevoz iz Ljubljane do Bistrice in nazaj
- uporaba nihanke, sedežnice in vseh vlečnic na Veliki planini
- mesna enolončnica

Informacije in prodaja: Turistična agencija Viator Ljubljana, Titova 36 a, tel.: 314-544

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Kamnik

Skupno delo — učinkovitejše

— V preteklih štirih letih smo zabeležili v osnovnih šolah in samoupravnih organiziranosti občinske izobraževalne skupnosti razvoj — je povedal vodja skupnih služb, tajnik občinske izobraževalne skupnosti in vršilec dolžnosti ravnatelja osnovne šole Tomo Brejc Kamnik ADOLF PRAŠNIKAR.

Predstavimo najprej spremembe, ki so nastale pri občinski izobraževalni skupnosti. Njene skupne službe so se, skupaj z enakimi službami skupnosti s področij socialnega skrbstva, socialnega varstva, otroškega varstva in raziskovalne dejavnosti, združile v skupnost skupnih služb. Ko so iskali v določilih zakona v združenem delu ustrezno obliko organiziranosti in temu primeren položaj teh služb, so ocenili, da je najprimernejši status v obliki strokovne službe pri Občinski izobraževalni skupnosti Kamnik. Ta opravlja storitve za druge samoupravne skupnosti, ki so vključile svoje administrativno-tehnično-strokovno osebje v te službe.

Skupne službe so ustanovili lanskega aprila. Z izjemno pomočjo občinske skupščine so uredili primerne prostore in se organizirali tako, kot žele mnogi uporabniki njihovih storitev.

Ze v tem kratkem obdobju obstoja in dopolnjevanja so spoznali, da je skupno načrtovanje in izvajanje nalog lažje ter učinkovitejše. Več reda je tudi pri pripravi gradiv in sklicevanju sej in sestankov samoupravnih organov teh samoupravnih interesnih skupnosti.

KOLIKO DELAVCEV?

Sedanje skupne službe imajo vodjo skupnih služb, tri referente, administratorki, računovodkinji (1 mesto je šele razpisano) in strokovno službo socialnega skrbstva s tremi socialnimi delavkami.

Kot lahko razberemo, opravlja en referent delo za več skupnosti, prav tako administratorki, računovodkinji in vodja skupnih služb.

— Katere so naloge in obveznosti vodje skupnih služb? — smo vprašali sogovornika.

»Največ dela imam z načrtovanjem delovnih nalog nadaljnjo organizacijo naših služb ter stalno koordinacijo dela s samoupravnimi interesnimi skupnostmi, občinsko skupščino, družbenopolitičnimi organizacijami, koordinacijo pri OK SZDL.

Če pa me vprašate za zadnja meseca, so to samoupravni

splošni akti za našo strokovno službo in za občinsko izobraževalno skupnost.

Spregovorili sva še o sodelovanju omenjenih samoupravnih interesnih skupnosti in njihove strokovne službe z drugimi (kulturna, telesno kulturna) interesnimi skupnostmi. Preskromno je tudi sodelovanje med skupnostmi in šolami. Skupnosti bi morale posvetiti več pozornosti samoupravnih organiziranosti kulture in telesne kulture med učenci osnovnih šol. Učitelji sami ne zmorejo vsega. Živahnejše bo moralo postati tudi sodelovanje med kamniško krajevno skupnostjo in šolami, še večja pa povezanost z organizacijami združenega dela.

V Medvodah gradijo bloke, v katerih bo 220 stanovanj. Žal med njimi ne bo stanovanj za učitelje. Tudi v občini Ljubljana-Siška bi se morali zavedati, da osnovne šole same nimajo dovolj denarja za reševanje stanovanjske problematike svojih delavcev. Tudi to bi morali doumeti, da stanovanjska stiska pesti predvsem mlade učitelje. (Foto: Stane Jesenovec)

Vrednotenje po novem

Pravilniki za delitev osebnega dohodka po delu in rezultatih dela so sedaj gotovo med najbolj brani besedili. Žal, ponekod kar preveč vznemirjajo ljudi in spreminjajo sodelavce v nestrpnost. Zakaj?

Kako so te pravilnike pripravljali v kamniški občini? Odbor sindikata prosvetnih delavcev pri občinskem sindikalnem svetu je dal novembra pobudo, naj se ustanovi komisija in pripravi osnutek pravilnika. Ko je bil osnutek v javni razpravi, so pripravili tudi predavanja o delitvi osebnega dohodka v vzgojno-izobraževalnih organizacijah.

Zbori delovnih ljudi v osnovnih šolah so dali nekatere pripombe. Predvsem jih je zanimalo, koliko delovnih opravil je treba opraviti v 42-urnem delovnem tednu in kakšno je v teh opravilih razmerje med posameznimi učnimi predmeti. Prav ti dve nalogi rešuje sedaj omenjena komisija, pomagajo pa ji predmetni aktivisti. Menda bodo prosili za pomoč Ljubljančane, ki so že pripravili taka merila in opredelili razmerje med posameznimi učnimi predmeti.

Uresničevanja določil zakona o združenem delu na osnovnih šolah v kamniški občini je pokazalo, da so ljudje zavestno sprejeli njegova določila.

KAKOVOST?

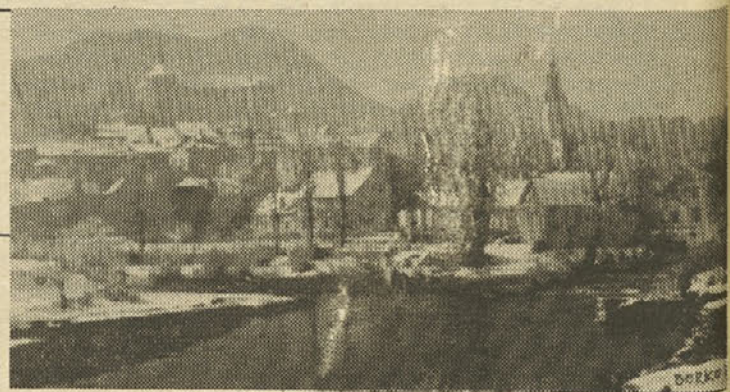
Ocenjevanje in nagrajevanje kakovosti dela učiteljev odpira mnoga vprašanja o ustreznosti sedanjega vrednotenja dela prosvetnih delavcev. V kamniški občini bodo prve tri mesece dobile vse šole toliko denarja, kot da so njihovi delavci poprečno 100-odstotno opravili svoja dela. Že v tem času bodo ovrednotili kakovost opravljenega dela posamez-

SAMOUPRAVNI SPLOŠNI AKTI

V strokovnih službah so pripravili in sprejeli samoupravni sporazum med samoupravnimi interesnimi skupnostmi o ustanovitvi skupnih služb in o financiranju teh služb; samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu in samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Pripravljajo statut.

Samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka opredeljuje v svojih določilih in primerno vrednoti delo celotnih skupnih služb, delovnih skupin (referenti, socialni delavci itn.) in posameznikov S. J.

Na sliki: Škofja Loka v snegu, Berko

Mali plaketi

Ob občinskem prazniku občine Škofja Loka, ki je bil 9. januarja, letos so tudi podelili priznanja delovnim organizacijam in posameznikom za njihovo uspešno delo.

Malo plaketo sta prejela; ravnatelj osnovne šole Prešernova brigada Železniki, Franc Benedik, za delo v občinski izobraževalni skupnosti, družbenopolitičnih organizacijah in krajevni skupnosti in za uspešno vodenje osnovne šole Železniki ter Maksimilijan Fojkar za dolgoletno družbenopolitično delo v krajevni skupnosti Log in prizadevno pedagoško delo na podružnični osnovni šoli Gabrk. S. J.

Osnovna šola Heroja Franca Bukovca Medvode-Preska

Oddaljenost od Ljubljane

Z ravnateljem Francem Pokornom in njegovim pomočnikom Božom Orešnikom smo se najprej pogovarjali o podružničnih šolah Avgusta Barle v Sori in Janeza Kalan na Topolu.

V prvi je 84 učencev in štirje učitelji. Število šolarjev se počasi povečuje. Podružnična šola v Sori je v stavbi, ki je stara več kot sto let. Marljivi vaščani Sore že načrtujejo, da bodo po uspešni postavitvi kulturnega in gasilskega doma vas obogatili še z novim šolskim poslopjem. Sveda bodo dobili ustrezen del denarja s samopriskom. Potem bodo lahko uvedli celodnevno osnovno šolo.

Na Topolu so dobili osnovno šolo šele po vojni. Je osemletka, v kateri poučujejo štirje učitelji. Dva na nižji in dva na višji stopnji. Šola je v obsežnem hribovitem šolskem okolišu. Otroci imajo do nje približno uro in pol hoda. V nižjih razredih je že malo otrok toda vaščani ne želijo zgubiti šole. Vedo, da bi s tem zgubili pomembno družbenopolitično in kulturno žarišče vasi.

Ko smo že pri podružničnih šolah, povejmo še to, da je v osnovni šoli heroja Franca Bukovca v Medvodah veliko vozačev, od tega več kot 150 kolesarjev. Učenci se vozijo iz Sore, Trnovca, Senice in z Golega brda. Za otroke z Golega brda imajo organiziran prevoz pet mesecev letno. Vozi jih Viatorjev kombi. Vsak dan je treba odšteti dobrih 10 din. Precej razumevanja je

pokazal škofojloški Alpetour, ki je uvedel progo Škofja Loka — Senica — Medvode in tako oskrbel prvošolčkom varen prevoz (trikratno prečkanje ceste Kranj — Ljubljana).

MOČNO DOSELJEVANJE

Osrednja šola v Medvodah ima 786 učencev in učenek v 27 oddelkih. Vsako leto je približno 30 otrok več, ker se veliko prebivalcev preseli v Medvode, saj so podjetja Celuloza, Color, Donit, Tekstilna sprejela v kratkem času okrog 220 novih delavcev, predvsem iz drugih republik.

Poleg otrok iz drugih republik imajo na medvoški osnovni šoli tudi nekaj otrok povratnikov. Zanje imajo organiziran dopolnilni pouk iz slovenščine in angleščine, če obiskujejo višji razred.

Ob takem naraščanju števila učencev in 16 učilnicah načrtujejo na medvoški šoli prehod na dvoizmenski pouk. Do sedaj so uporabili že ves prostor (večnamenski prostor, stanovanja ravnatelja in učiteljev) in težko pričakujejo gradnjo nove osnovne šole na Svetju. Upajo, da se bo uresničila napoved in bodo začeli to šolo (12 učilnic, telovadnica, kuhinja) graditi letos, skupaj z vrtcem. Tako bi se močno pocenila gradnja šole. Otroke iz 24 vasi, ki obiskujejo medvoško šolo, bi rešili prostorske stiske. Osnovno šolo na Svetju bodo

Tretja izmena

Ker se zelo veliko ljudi seli v nova stanovanjska naselja, bodo morali v podružnični šoli v Duplici uvesti tretjo izmeno. Temu so se letos izognili tako, da so omejili vpis. Občinska izobraževalna skupnost je dala pobudo, da bi lanske presežek sredstev petih samoupravnih skupnosti namenili za začetek gradnje II. faze šole v Duplici. S tem bi dobili osem novih učilnic. S. J.

PODALJŠANO BIVANJE

Kljub prostorski stiski so na osnovni šoli heroja Franca Bukovca organizirali podaljšano bivanje. V štirih učilnicah imajo pet oddelkov. Vrata učilnic se odpro ob 5. uri 30 minut (!) in zapro ob 14. uri. Od 118 učencev in učenek 1. do 4. razreda jih 42 zajtrkuje.

In kako je s prostorom? Ravnateljstvo in učiteljska stanovanja so predelali v učilnice in igralnico za podaljšano bivanje. Še danes niso dobili zamenjave za dve učiteljski stanovanji. Pa so jim jih obljubili. In sedaj jim občinska izobraževalna skupnost ne prizna denarja za plačilo čistil teh prostorov.

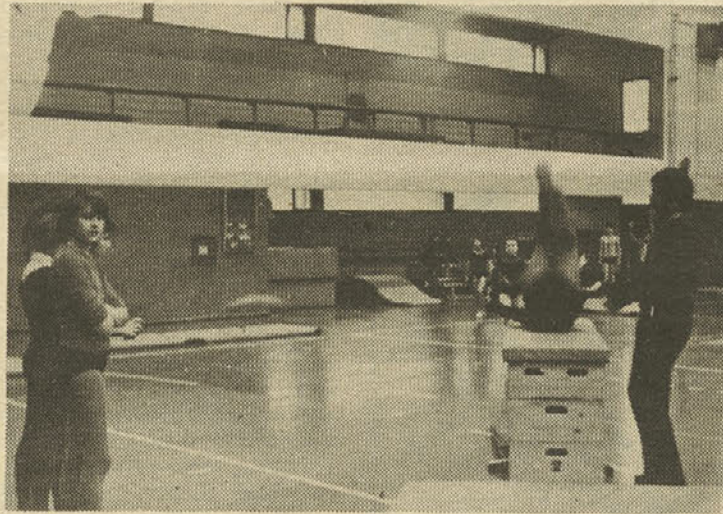
V podaljšanem bivanju so vsi otroci, ki to želijo in tisti, ki jih predlaga svetovna služba. V Medvodah pravijo, da so v njem kmečki, delavski in blokovski otroci.

Zasedena imajo vsa delovna mesta. Od 42 učiteljev jih 11 nima ustrezne izobrazbe. To so predvsem mlajši, ki poučujejo tehnično in telesno vzgojo, matematiko, slovenščino, vodijo podaljšano bivanje.

Pri iskanju učiteljev čutijo oddaljenost od Ljubljane. Za delo v Medvodah ni nikakršne »spodbude« niti denarne niti stanovanja. STANE JESENOVEC

Center usmerjenega izobraževanja

V Kamniku gradijo center usmerjenega izobraževanja za okrog 700 učencev. Katere šole bodo v njem, še ne vedo. Ta obsežna zgradba bo omogočila kamniškima osnovnima šolama, da bosta preselili nekaj razredov v prostore centra. Vanj se bo preselila tudi sedanja gimnazija. Tako sprostitev prostorov na osnovnih šolah »Tomo Brejc« in »Fran Albreht« bo dovolila uvedbo podaljšanega bivanja v drugem poletju šolskega leta 1978-79 in kasneje uvedbo celodnevne osnovne šole. S. J.

Šola heroja Franca Bukovca Medvode-Preska so gradili v treh etapah — leta 1933, 1953 in 1975. Pred tremi leti so z denarjem Ljubljanskega samopriskva dobili telovadnico. Ponosni so nanjo, čeprav menijo, da garderobni prostori niso najboljše izoblikovani. (Foto: Stane Jesenovec).

Telovadnica

Osnovni šoli v Kamniku imata le manjši telovadnici. Občinska izobraževalna skupnost, temeljna telesnokulturna skupnost in krajevna skupnost Kamnik so se odločile, da bodo z združevanjem denarja rešile ta pereči prostorski problem. Izobraževalna skupnost bo v dveh letih prispevala za postavitev telovadnice tri milijone din, temeljna telesnokulturna skupnost bo najela posojilo, krajevna skupnost pa bo pomagala pri gradnji po svojih močeh.

S. J.

tem bolje bomo delali

Živahen utrip vzgoje

Pred nedavnim je član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKS Emil Rojc, ko je razpravljalo o pomankljivo razvitem samoupravljanju srednješolcev, poudarilo, da je šolsko vzgojo treba razširiti prek šolskih zidov. To je tudi edini način, da se vzgojno delo zlije v svobodno menjavo dela in spoji z resničnimi interesi združenega dela. Toda misel velja ne le za usmerjeno izobraževanje, temveč za vzgojo v celoti.

Celodnevna šola po svoji vsebini in organiziranosti to zahteva, sicer ne bo opravila nalog, ki jih samoupravna družba od nje pričakuje.

Celodnevna šola se ne more več omejevali na ožje vzgojne naloge, ki smo jih pojmovali tako, da je na splošno usposabljal učence za življenje, predvsem za delo. Pri tem so marsikje poskušali uveljaviti življenjskost šole, tako da so znotraj šole razvili neke vrste »mini — življenje«, pa še to ne povsem dobro. Taki pedagogi so mislili, da je mogoče

med štirimi stenami odigrati veliko življenje v malem in tako celo boljše kakor sredi resničnega življenja razviti pri učencih tiste svetle lastnosti, ki jih pričakujemo od samoupravljalca. Tako mišljenje je utvara, pa do neke mere tudi samoprevara. Nekje globoko za tem se skriva Rousseaujevi enaka zmeta, da je mogoče zunaj »pokvarjene« družbe vzorno vzgojiti mladega človeka in ga »neokuženega« vrniti v življenje, ki ga bo potem izboljševal. Ne: vzgajati je treba prek resničnega življenja, kjer se marksiistična zavest oblikuje ob kritičnem vrednotenju stanja v spopadih z vsem, kar nasprotuje človekovi koristi. Koristno pa je vse, kar koristi najboljšemu človekovemu razvoju in najboljšemu človekovemu življenju. To pa si lahko ustvarja le človek sam v ustrezni skupnosti, ki ji pripada.

Celodnevna šola pomeni tako vzgojno organizirano okolje, kjer se učenci usposablajo za delovno usmeritev, za samoupravljanje in prosti čas, toda ne skozi prehudo olepšano ali v od-

maknjeni, življenju odtujeni šoli, temveč skozi živ utrip vzgoje v vseh razsežnostih okolja, kjer je šola le del s posebnimi nameni in nalogami organiziranega življenja. To pa ne pomeni več, da vzgaja zgolj učence, temveč s svojo aktivnostjo vpliva tudi na skupno življenje kraja, ožjega in širšega šolskega okolja, kakor tudi celotno kulturno in gospodarsko življenje okolja vpliva na vzgojo.

Obojestranski vpliv je močan dejavnik kulturnega razvoja vseh občanov. Pri tem se učinkovito prepletata in dopolnjujeta pedagogika in andragogika, ker se funkcija pedagoških delavcev nedvomno širi iz šole od otrok v kraj med odrasle. Ob tem pa se usposablja tudi starši in drugi občani za sodelovanje s šolo, ker v tako zamišljeni življenjski šoli tudi ni več mogoče vzgajati brez neposrednega sodelovanja občanov, ki se pogosto še niti ne zavedajo, kako pomembna bi bila njihova pomoč. To pomeni, da je treba z načrtnim izobraževanjem in širšim kulturnim delovanjem naučiti in usposobiti za samoupravno vlogo v življenju celodnevne šole, ki tako prerašča v močno kulturno in vzgojno žarišče krajevne skupnosti.

Celodnevna šola združuje delo in prosti čas, povezuje cel sklop socializacijskih dejavnikov v novo skupno kvaliteto, ki se je nekoč razločneje drobila med družino, šolo, cerkev in še druge družbene vplive. Zdaj ne gre več za tako pojmovanje šole, o kateri so nekoč govorili, da je središče kulture v kraju, ker so pač ponavadi v šoli ali s pomočjo učiteljev v gasilskem domu potekale amaterske kulturne prireditve in veselice, pač pa za kulturno žarišče, ki se spleta s celotnim utripom družbenopolitičnega, gospodarskega in kulturnega življenja in je obenem eden izmed bistvenih dejavnikov razvoja krajevne skupnosti, ko gre za prihodnost, kadrovsko politiko, življenjsko

raven, urbanizem in organizacijo vseh možnosti, potrebnih za zdrav razvoj mladine. To pa pomeni praktično vključevanje vzgojnega procesa v vse možne oblike dejavnosti, ki potekajo v okolju, in nasprotno, vnašanje izkušenj v vzgojni proces celodnevne šole. Ob tem ne zadostuje le organizacija proizvodnega pouka ali ogledovanje proizvodnega procesa v gospodarskih organizacijah, temveč obenem vključevanje v take procese in uvajanje nekaterih primernih oblik menjave dela, da uveljavljajo je pedagoško in psihološko skladno, aktivnosti odraslih in mladih v družbenih in kulturnih organizacijah. Izredno ugodne možnosti za tako prepletanje in dopolnjevanje so v dejavnostih prostega časa, ki morajo biti raznovrstne in vsestranske, pa brez široke odprtosti šole tega ni mogoče uresničiti.

Pri tem se celodnevna šola uveljavlja v dvojnem pomenu: prvič, kot kulturno središče, ki mobilizira občane, da uveljavljajo svoje interese, se samoupravno vključujejo in obenem izobražujejo ter razvijajo; drugič, kot odločujoč vzgojni dejavnik mladih, ki jih življenjsko bogati in kulturno razvija prav s povezovanjem aktivnosti šole prek njenih ograj in še posebno z razvitiimi dejavnostmi prostega časa. Ob tem pa se tudi bolje in odgovorneje razvija samoupravna praksa, ker postavlja mlade in odrasle pogostejše v odnose, ko morajo obravnavati in reševati resnične skupne probleme, usklajevati interese in ustvarjalno ukrepati. To pa je dobra, čeprav pogosto zapletena, konkretna vzgoja, zakoreninjena med ljudmi, ki se morajo sporazumevati, se spoznavati in si pomagati. Nova šola je žarišče nove kulture, ne elitistične, temveč tiste globoke, ki jo potrebujejo ljudje, da bi samoupravno, vsestransko in humano zaživel. RUDI LEŠNIK

Za dobre samoupravne odnose

RAZPOREDITEV DELOVNEGA ČASA

VPRAŠANJE

Ali lahko z notranjo organizacijo dela glede na 184. člen ZZD razporedimo delovni čas tako, da traja tedensko več kot 42 ur in s tem izravnamo razporeditev delovnega časa za čas počitnic, ko traja delovni čas manj kot 42 ur tedensko?

ODGOVOR

184. člen zakona o združenem delu določa, da delovni čas ne sme biti daljši od 42 ur na teden. Da znaša delovni čas delavcev v določeni dobi med letom več kot 7 ur, v ostali dobi pa manj kot 7 ur na dan, lahko predpiše le zakon.

NADURNO DELO

VPRAŠANJE

Nekateri trdijo, da je vsaka pedagoška ura, ki je opravljena nad 20 urami pedagoškega dela tedensko, nadura, drugi pa menijo, da se taka ura do 42 ur na teden šteje v redno obveznost, in šele, če prekorajajo ure več kot 42 ur na teden, se štejejo za nadure.

ODGOVOR

Zakon o osnovni šoli pozna delovno obveznost učiteljev, ki traja 42 ur tedensko, in učno obveznost, ki jo določa statut šole v skladu s pedagoškimi normativi. Razlika med delovno in učno obveznostjo je čas, namenjen za priprave in drugo delo v zvezi z učiteljevim vzgojnim in izobraževalnim delom. Zakon določa, da je učiteljeva učna obveznost 22 ali 24 ur tedensko. Ta določba je kognentna narave. Učitelj ne more učiti več, kot je določeno. Zato zakon določa, da se lahko sklene delo za manj kot polovični delovni čas.

Nadurno delo se lahko uvede samo v izjemnih primerih, ki so določeni v zakonu o medsebojnih delovnih razmerjih.

DELOVNA IN UČNA OBVEZNOST

VPRAŠANJE

Na podružnični šoli poučuje učiteljica razrednega pouka 1., 2., 3. in 4. razred v različnih kombinacijah. Tedensko ima 29 ur učne obveznosti. Meni, da opravlja delo več kot enega učitelja in bi zato morala dobivati ustrezno plačilo. Vprašanje je tudi, dosega ne 182 urnega delovnega časa na mesec glede na to, da pouk včasih odpade.

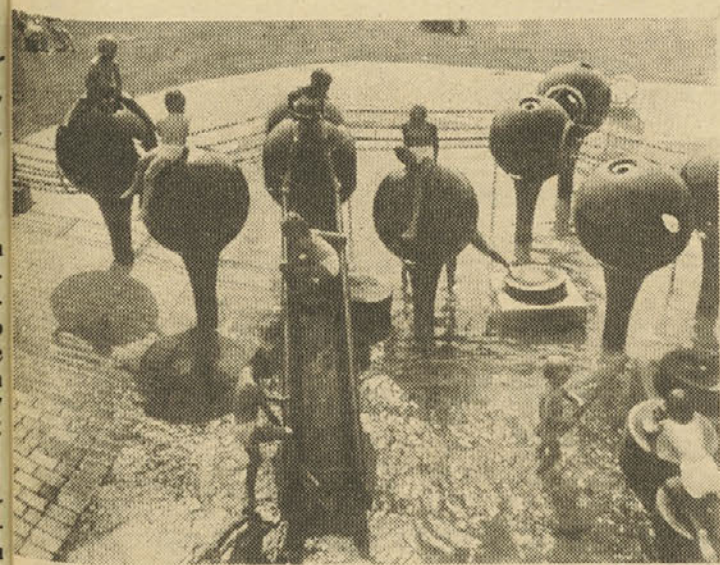
ODGOVOR

Zakon o osnovni šoli pozna delovno obveznost učiteljev, ki traja 42 ur tedensko in učno obveznost, ki jo določa statut šole v skladu s pedagoškimi normativi. Zakon določa, da je učna obveznost učitelja za razredni pouk največ 24 ur tedensko. Za primere, ko je učna obveznost učitelja za kak predmet ali skupino predmetov več kot 24 ur tedensko, zakon omogoča sklenitev delovnega razmerja za manj kot polovičen delovni čas.

Po določbah 129. člena zakona o združenem delu se osebni dohodek delavca ugotavlja glede na delavčev prispevek k delu, ki je odvisen od količine dela, izrabe delovnega časa itd. Izjemne delovne razmere so ena izmed osnov za vrednotenje delavčevega delovnega prispevka.

Nadurno delo se lahko določi samo v izjemnih primerih, ki so naštet v zakonu o medsebojnih delovnih razmerjih.

Če seštevamo tedensko delovno obveznost za mesec dni, dobimo mesečno različno število ur (ni nujno 182 ur).

Na takem igrišču ne gre brez usposobljenega pedagoga

Preplah

Decembarsko jutro. Pouk na podružnični šoli Leska poteka normalno. Tovarišica Sonja, razredničarka tretjega razreda, ima porodniški dopust. Nadomešča jo tovarišica Ida. Torej uči ves dan, dopoldne in popoldne. Dopoldne je na vrsti tretji, popoldne prvi in drugi razred. Velik napor, toda Ida je žilava, pogumna tovarišica, za kolegico vse.

Tudi vodja, tovarišica Berta, ni prehudo sitna. Nikdar ne hospitira. Kje pa! Še vedno zvenijo v ušesih besede, ki jih je pred leti izrekla ravnateljica centralne šole: Delovno mesto vodje podružnične šole je bolj tehnično, gospodarske narave.

Tovarišica Berta je že nekaj mesecev precej bolna. Z žilci da je nekaj narobe. Ali pa je kaj drugega. Mogoče. Berta svoje težave spretno prikriva, najbrž preveč. Petinštirideset starostnih in enaindvajset službenih let niso mačje solze, res ne. Pozno se je poročila in po nekaj letih zavezanega zakona tudi ločila. Fant je v prvem letniku srednje, dekle pa v sedmem razredu osnovne šole. Skrb, velike skrbi, če pomislimo na vestno šolsko in zunajšolsko delo. Sonja in Ida sta v razredu nad vse priredni. Po pouku pa jo mahmeta vsaka na svojo stran. V kraju ostane Berta. Krajevni dejavniki ne sprašujejo po drugih skrbih. Organizacije in društva imajo svoj pomen. To ve tudi Berta. Je članica zveze komunistov, ne odrekla zato se delu. Dela, gara. Zdaj si pomaga s kavo in cigareto, potem s tabletami. Previharila je mnogo viharjev, na začetku šolskega leta pa je kolegicama le potožila.

Vesta, nič dobro se ne počuti. In vendar je šla v razred. September, oktober, november. V prazničnih dneh je morala v posteljo. Njena velika sreča: otroka jo imata rada, oba sta ji v pomoč in razvedrilo, brez ugovaranja poprimeta za delo. Potem pride tisto decembrsko jutro, ko četrtošolčki nekam splašeno vzkliknejo.

Tovarišica, kako ste bleli! Ali vam je slabo? Nemiren pogled splava po razredu, zaobjame dvaindvajset glav, nato mrzel pot, megla, krčevito drhtenje. Ko odpre oči, leži v postelji in poleg nje stoji tovarišica Ida.

Kaj se je zgodilo? Sprašuje tovarišica Berta. Kje so otroci? Ida je vse uredila. Poklicala je zdravnika, ki je dejal: Živčna izčrpanost. Nekaj tednov popolnega mirovanja, brez vsakih skrbi. Zdravje hitro izgubimo, najdemo ga težko.

Tovarišica Ida obvesti ravnateljico centralne šole. Vsa zbornica ve, da se bo nekaj zgodilo. Kdo bo na vrsti? — Tovariši, tovarišice, nekdo bo moral v Lesko. Berta je zbolela, Ida vleče tri razrede. Kaj s četrim?

Tišina, mir, kakršnega v zbornici že dolgo ni bilo. Trideset parov oči je uprtih navzdol, počasi se glave dvignejo, obrnejo v levo in desno, kakor da sprašujejo.

Boš ti? Čez čas prvi glasovi, sprva mrmrajoči, nato vedno glasnejši, dokler tridesetletna tovarišica Anka ne skomigne z rameni in odsekano pove: — Mi, z višje, ne pridemo v poštev!

V trenutku je zbornica čebelji panj. Neurje. Blisk in grom stresta pedagoške oblake. Sekajo strele. Kdo smo mi? Kaj smo mi? Vi, višji! Vi, nižji! V trenutku so pozabljene besede, ki jih je nekajkrat poudarila senkretarka zveze komunistov. Medsebojni odnosi v kolektivu so resnično tovariški. Kje je zdaj to resnično tovarštvo? Ali bomo pomagali bolni Berti? Kdo bo pomagal? Razumljivo, to bo storila »nižja stopnja«. Tovarišica z nižje protestira.

Potemtakem imamo v naši osnovni šoli dve osnovni šoli: nižjo in višjo osnovno šolo. Imamo dva zakona o osnovni šoli: enega za višjo, enega za nižjo. Ljudje, dajte no, saj nismo otroci! Ravnateljica si s težavo pribori besedo.

pogled skozi šolsko okno

— Tovariši, tovarišice, ki poučujejo v prvih štirih razredih, so že nekaj let z nadomeščanjem hudo obremenjene. Tudi letos. No, kdo pa ni v tem letu nadomeščal? Vsi. Vem, tudi na višji stopnji ste nadomeščali. Toda največ za kak teden, več ne. Prosim, bodimo človeški. Več kot polovica z višje ste učili v prvem, drugem, tretjem, četrtem razredu. Ste mar pozabili prehojeno pot?

Spet molk in tihi protesti. — Grem pa jaz, reče zgodovinar Miha, ki si nalaga šestdeseto in bo prihodnje leto upokojen. To res ni sramota. Tudi avtobusna zveza je v redu. Grem, vi pa me tukaj nadomeščajte.

Ravnateljica in še mnogi odkimavajo, da tovariš Miha ne bo hodil nikamor, pač pa naj gre Anka. Mlada je, zdrava, ni porečna, nima otrok, tudi zunaj šole nima kakih zahtevnejših funkcij in še stoenko ima. Potni stroški bodo povrnjeni, tudi nadomeščanje se bo uredilo. Precej članov kolektiva dobro obvlada biologijo in kemijo, v domači hiši bo vse v najlepšem redu.

Zdaj pa tovarišica Anka v jok, ki je prešel v histerijo. Jokala je brez solza. Dokaj mirna ovčka se je v trenutku spremenila v razjarjeno levnjo, ki je grozeče renčala na vse strani.

Torej, jaz naj bom tista žrtev? Res je, učila sem na nižji stopnji. V sebi pa sem začutila nekaj več in tisto več sem dobila na pedagoški akademiji. Sem predmetna učiteljica z diplomom, v redu diplomom. Pravite, naj se potrkam na zavest, na čut tovarišitva. Še kdo drug bi se lahko potrkal, ne samo jaz. Sem mar samo jaz članica zveze komunistov? Če je tako, pojdemo do konca!

Tovarišica Anka, ne čekaj neumnosti! Vsi smo osnovnošolski učitelji. Pa nič tistega: vi z višjo in visoko, vi s srednjo — protestira tovariš Miha, ki si je pri štiridesetih prigaral višjo izobrazbo.

Tako je! Mine dan, mineta dva, v zbornici je čutiti vlažnost, zadušno meglo, ki izživa stokajoč kašelj. Ravnateljica se je že v drugo odpuščala v Lesko. Tovarišica Ida je vse uredila. Dopoldne uči tretji in četrti, popoldne prvi in drugi razred. O, vse se bo uredilo, vse — obljublja ravnateljica joka-joči Berti.

Tretji dan, bil je petek, v ponedeljek mora Anka v Lesko, zabrni telefon.

Tukaj Ida. Tovarišica ravnateljica, sreča v nesreči. Po naključju sem zvedela za upokojenega tovariša. Saj se spomniš brkatega Česni-ka, kaj? Pregovorila sem ga. V ponedeljek nastopi. Ti je prav? Bodo honorarne ure v redu izplačane? Naša Berta je tako srečna!

Hvala, Ida, hvala. Brez skrbi, vse bo urejeno, vse. — Tovarišica ravnateljica, tebi in kolektivu centralne šole SREČNO 1978!

Preplah je ponehal. Na centralni osnovni šoli v Podgorju in na podružnični šoli v Leski je vse v najlepšem redu. Ha, ha, ha! DRAGO KUMER

Še se bomo kamnali...

V zbornici je vršalo kot še nikoli. Ko da se nenadoma vsi ob pamet in razsodnost.

— Vsaj malo se obvladajmo! Smo pedagogi ali nismo?

Če bi šlo za razburjenje, kakršno je že v navadi, bi minilo kot vedno: najprej naval hude krvi, nato še malo jeznorjega jadikovanja po kotih, drugi dan pa spet mir kakor po kraški burji.

To pot pa je ukaz z rokom »31. december« usekal mednje kot tropski ciklon, jim oklenil mozgane, da so zgubili orientacijo in najpreprostejši občutek za poklicno človeške odnose; skratka, preplah v kokošnjaku...

Tisto, o čemer so že nekaj let samo besedili napol za šalo, kadar so bili dobre volje, in malo zares, kadar so se nasršeno gledali, naj bi se zdaj uresničilo! Tisto, kar se jim je v šolstvu zmeraj zdelo utopija, jim zakon obeša kot konjski komat, zdaj pa hočeš nočeš potegni, nazaj ne moreš...

— Vse kar je prav, toda to je nesmisel! so trmoglavili najbolj nepopustljivi.

Pozeleneli so ne le oboževalci »klasičnega« sistema delitve, ki so se doslej samozadovoljno pozibavali na svojih, čeprav skromnih, vendar še zmeraj diplomsko privilegiranih sedežih, češ le dohodek nam procentualno poravna po bo prav, temveč celo tisti, ki so zmeraj sanjali o pravični delitvi po učinku. Kaj je res končno tu tisti trenutek? Izgubili so bili že upanje, da ga bodo sploh kdaj dočakali, zdaj pa se jim zdi pozen in prežgoden hkrati.

Besedne mine so letele vsevprek: Za nas je to utvara! — Danes morda še, jutri ne bo več! — Filozofiranje o tem je nesmiselna izguba časa.

— Zakon pa navaja to možnost brez vsakršne »filozofije« kot kategorični imperativ tudi za nas, šolnike. Se pravi, da moramo najti merila za svoja pedagoška početja. Če smo doslej ob »iskanju« meril narokotično spali in si dopovedovali da jih ni in ne more biti, nam bo to spajne dvojno zaračunavano, ker bomo morali poleg drugega debelo požreti še svojo zmojo.

Če je tako, se bomo pa kamnali! je nenadoma zapretil glas dotlej vzvišenega zapečkarja, ki je živel na šoli bolj od svojega imena kakor od resničnega dela. Mene, vsestransko izkušene praksa že ne bodo ocenjevali zelenici, ki so komaj zlezli iz jajčne lupine!

— Kdo pa trdi, da bodo to počeli samo »zelenci«? Saj boš, imel prav kmalu priložnost, da se boš izkazal s svojo izkušnostjo in objektivnostjo.

— Hvala, mi ni do tega! Starejši menimo, da pomeni to indiskretno gledanje v lonce, ljubosumje, zavist, sovraštvo in konec tovarštva. Zato se takemu delu hvaležno odrekamo.

— S tem prav prisiljujete »zelence«, da sprejmejo funkcijo, ki jo starejši »hvaležno« odklanjate. In to, da razglašate svojo abstinenco, pomeni le pljunek v lastno skledo, ker bo naš sistem ne le slab, temveč tudi ogledalo naše delovne in poklicne vrednosti...

Vprašajmo se raje: kdo od tistih, ki odgovorno in pošteno delajo, se more bati merjenja? Boje se ga najbrž le tisti, ki žele svojo pasivnost in lagodnost še nadalje skrivati za zavoso mnogorečja, posebno strah pa mora biti tiste, ki so doslej uspevali s slikanjem Potemkinovih kulis...

Iz dolgotrajne tišine se je utrgal skromen ženski glas. — Zase imam že dalj časa skiciran nekakšen sistem vrednotenja, zamišljen po subjektivnih vidikih. Nikomur ga še nisem razlagala, ker je pač samo shema.

— Berite, berite, karkoli že je!

— Brla je več kot četrt ure. Nihče ni z nikomer šepetal, nihče ni medtem bral časopisa.

— In vi pravite temu elaboratu shema! Svoje delo ste analitsko, izvirno in polnovredno ovrednotili, s tem pa nakazali pot v metodološko sistema. To, to bomo pokazali...

JANEZ LAMPIČ

A U SATIRA H MOR

Moji šefi

Večkrat mi je dolgčas in takrat preštevam šefe. Zdaj imam že šestega. Prvi je bil glede na reformo šolstva nekaj časa direktor, nekaj časa pa ravnatelj; zdi se mi pa, da enkrat tudi upravitelj. Po pojavi je bil suh in alergičen na zamujanje. Meni ni delal preglavic, kolegica Milena pa je na njem vsak dan brusila bojno kopje. Pošiljala ga je v razne dežele, pa ni nikamor šel.

Drugi je teoretično veliko vedel o knjigah, praktično pa je bil okrog in okrog mehanik. Bilo ga je zelo veliko in kar naprej je jedel sladkarije. Sam je izdeloval orodje in orožje in naročal revije tudi iz tujine. Nena doma pa ljudstvo ni bilo z njim več zadovoljno. Pobasal je šila in kopita in si pomagal na bolje. Dobili smo v.d. direktorja, ki je bil obremenjen s pomembnostjo. Govoril je samo o sebi in nihal med tem, ali naj se odzove povabilu s Sorbone ali naj ostane koristno nekoristen v tej zagemani provinci.

Moj tretji šef sploh ni imel večvrednostnih napadov in je bil simpatičen Zemljan. Ujela sem le še zadnjih štirinajst dni njegovega vladanja. Fant se je čisto tiho preselil nazaj v bazo.

Naslednji se je odlikoval po tem, da je takrat, kadar je bil dobre volje, pozdravljal DAN DOBER, drugače pa je v pisarno vedno privihral in puščal za seboj vsa vrata na široko odprta. To je bil dokaz njegove velikopoteznosti. Kadil je pipo in mi zasmrjal okolje.

Medtem sem doživela tudi dva nadšefa. Eden se je spoznal na šport. Njegov pogled je plaval samo po vrhovih, tako da me ves čas sploh ni opazil. Drugi pa se celo zanima za moje delo, zato se kar bojim, če z njim ni kaj narobe. To sklepam po tem, ker sem bila nekaj let tudi jaz struktura, pa sem potegnila ta kratki konec. Očividci so rekli, da zato, ker nisem obvladala akrobatike prilagajanja navzgor in navzdol. Žrli sta me baza in nadgradnja, da me je črvičilo noč in dan in da sem celo sanje sanjala rumeno.

Zdaj sem čisto zdrava in imam tudi štiri podšefe. Med njimi je le eden ekološko razgledan in ne ruši ravnotežja v naravi s tem, da bi pošiljal v vesolje nikotinske hlape. Ostali trije pa so glede tega bistveno drugače orientirani. Dvema sem se ojunčila reči ti in jima povedati, da sta svinji, ker kadita. Fejst pa so vsi štirje. Moj sedanjí glavni šef je še mlad in še ni dolgo struktura. Od bivšega se razlikuje po tem, da zapira vrata in da pozdravlja tudi takrat, kadar je nataknen. Ne vem, če so to dovolj perspektivne šefovske lastnosti.

Strašno zanimivo je premlevali ljudi, od katerih si odvisen. Spoznala sem tudi to, da ni neumno take tipe kdajpakdaj povprašati, kako napreduje njihov šarplaninec ali kaka druga konjičkarska ljubezen. Kadar so dobre volje, ti to prištejejo k strokovnosti in te imajo radi.

Meta Resnik

Sizifizmi

Zaprta usta odpirajo mnoga vrata.

Če sem kriv, me še ni treba zravhati.

Majhna vrata odpirajo velike vsote.

Zredil se je od obljub.

Psa se bojte tedaj, ko vidite, s kakšne višine laja.

Ljudje z dolgimi jeziki imajo kratko prihodnost.

Nosili so ga na rokah, da bi jim ne mogel postaviti noge.

Objektivno molčanje iz subjektivnih razlogov ali Pepe Resnik je prehladil velike besed (Karikatura: Jože Mally)

veta

TAPETE VEVČE

veta — tapete pomenijo sonce, lepoto, zadovoljstvo, osvežitev in harmonijo

veta — tapete pomenijo boljše počutje v istih prostorih

veta — tapete — znamenje visoke kakovosti — različni vzorci in barve

veta — tapete — odporne proti vlagi

veta — tapete, ki jih lahko umivate

veta — navadna lepila in specialna lepila za tapete

PAPIRNICNA VEVČE — 61260 Ljubljana-Polje
Telefon 061-48141

OZD

GRADBENO PODJETJE
»TEHNIKA« — LJUBLJANA,
Vošnjakova ulica 8 — tel.: 311-444

projektira,
gradi in
preureja

**vzgojnovarstvene
zavode,
osnovne, višje in
visoke šole,
inštitute ter domove
učencev in študentov**

Obvestila o cenah, rokih in pogojih
dobite v komercialnem sektorju
osebno, pisмено ali telefonsko.

Perutnina Zalog

Agrokombinatska 84
Ljubljana Polje
tel.: (061) 48-311, 48-159

ponuja kuhinjam:

- vzgojnovarstvenih zavodov
- šol
- domov za učence in študente na ljubljanskem območju iz svoje proizvodnje:
- perutninsko meso, izdelke in polizdelke
- vsak dan sveža jajca

Podjetje bo v kratkem povabilo vodje šolskih kuhinj na pokušnjo jedi, pripravljenih iz izkošenega perutninskega mesa brez kosti

Obvestila o rokih, cenah in pogojih dobave zahtevajte v našem komercialnem oddelku.

Kultura

Na stranskem tiru

Razprave na skupščini Zveze jugoslovanskih književnikov, ki je bila letošnjega januarja v Beogradu, so opozorile na nekatere zadeve, ki so postale prava rakava rana današnjega časa: govorili so o odtujevanju knjige, o neustreznem vrednotenju književniške besede in knjige, ob tem pa je bil poudarjen izreden pomen kulture v naši samoupravni socialistični družbi.

Slišati je bilo, da mladina sicer še vedno bere knjige, res pa je, da jih ocenjuje preveč površno, skratka, da premalo spoštuje pisano besedo.

Odnos do knjige je treba v temeljih spremeniti — to pa bodo lahko najbolje storili učitelji. Jugoslovanski književniki so tudi lani — tako kot v preteklih letih — neutrudno skrbeli za povezovanje mladih s knjigo. Pripravili so več literarnih nastopov po šolah in tudi v pogovorih skušali približati

Učitelj in knjiga

Leninova misel: »Težko je brez knjige«, ni vzklik revolucionarja, ki je zrasel v Gutenbergovi galaksiji, saj vemo, da se je živo zavzemal za film, za širok krog umetnosti in kulture. Po svoji vsebini misel ni niti nova, niti zastarela. Ohranja konstantno spoznanje, da je vrednost knjige neprecenljiva, kajpak če knjiga kroži med ljudmi in rabi namenu. V današnjem položaju pa se je treba zamisliti — Kako je z učiteljem in knjigo? Gotovo: ni pedagog edini, ki mu more biti blizu skrb za knjigo in veljavnost knjige med ljudmi. Vendar pa od učitelja — ne glede na to, ali opravlja pedagoško delo, v predšolskih ustanovah ali pa na visoki šoli — upravičeno pričakujemo, da opravljajo v zvezi s knjigo posebno poslanstvo: poleg knjižničarja je prav gotovo učitelj tisti, ki lahko mladini knjigo tako približa, da jo mladina osvoji, ki postane potrebna, ki jo ohranja v poznejšem življenju. Hkrati pa je treba poskrbeti tudi za to, da mora imeti učitelj zagotovljeno možnost, da bo spoznal knjige; tiste, ki zadevajo neposredno njegov predmet, pa tudi druge; leposlovne in izobraževalne, poljudnoznanstvene, pa tudi zabavne. Ob tem bo tudi tisti, ki želi opravljati tako poslanstvo, s knjižničarjem vred večkrat v zadregi. Priznajmo, da izide primerno več knjig, kot jih je mogoče prebrati. Zato so nujne informacije v Delu, katerem drugem dnevniku ali štirinajst dnevniku. Če pa informacij ni, marsičesa ni mogoče doumeti, kaj šele uresničiti. Tudi učitelj in knjižničar naj dobita priznanje, saj njuno delo velikokrat ni tako ovrednoteno, kot bi zaslužila. Pa vendar: njuno poznavanje je most do mladega človeka, ki se spoznava s knjigo. Že stari Egipt je zapisal: »Knjiga je dragocenejša od vseh spomenikov«. Pa brez zanosa: knjiga je nujna v izobraževanju, v spoznavanju sveta, ljudi in samega sebe.

I. G.

Misli

Učenje oblikuje človekovo osebnost, vpliva na socialno obnašanje, naučene so celo neprilagojenosti in motnje. Zagotovo lahko rečemo, da bi zaradi neobglednosti posameznik nehal obstajati, če bi mu odvzeli vse, kar se je naučil, in ga pustil brez pomoči. — Vid Pečjak

Učenje torej ni samo posamezen proces poleg drugih procesov, ampak bistven proces oblikovanja človekove osebnosti. — Vid Pečjak

učencem pisano besedo. Vprašanje je le, zakaj so ponekod učitelji tako slabo pripravili otroke na srečanje s književnikom, pohvaliti pa je treba šole, posebno v odročnih krajih, kjer je bilo srečanje pristržno in neprisiljeno. Jasno je, da bodo otroci, ki so se srečali s književnikom pripravljeni, povsem drugače dojemali pisano besedo in jo tudi znali pravilno oceniti.

Ni skrivnost, da so razmere na knjižnem trgu v zadnjih letih kritične. Tudi televizija je prispevala svoje, zato knjiga ni mogla več obdržati veljave. Gledalci niso dobili potrebnega vpogleda v književno dogajanje na Slovenskem.

Učitelji lahko veliko prispevajo, da življenje naše knjige ne bo samo »papirnat« — da bodo sadovi književnih vrednot v resnici zaživeli, vplivali na mlade in jim širili kulturno obzorje. Ne smemo se zadovoljiti s simboličnimi akcijami in občasnimi opozorili. Potrebna je stvarna ocena prizadevanj in odločnejši ukrepi.

M. S.

Župančič med Mariborčani

Pod vodstvom predsednice mariborskih pisateljev Nade Gabrovčičeve v Mariboru marljivo dela odbor za usklajeno in pestro praznovanje 100-letnice rojstva Otona Župančiča. Odbor, ki ga je ustanovila občinska konferenca SZDL Maribor, že uresničuje prvi del programa po šolah. V želji, da bi bilo jubilejno praznovanje po šolah kar se da svečano in da bi kar najprisrčneje počastili spomin na čudovitega pesnika cibicanov, so se v proslavljanje vključili tudi pedagoški delavci.

Ker je bil Župančič pesnik cibicanov v pravem pomenu besede, je prav, da so zasnovali posebne programe za Župančičevo jubilejno leto tudi po vzgojnovarstvenih zavodih.

Maribor z okolico bo skoraj vse leto živel v znamenju Župančičevih proslav z vrsto kulturnih in umetniških programov posameznih društev mariborskega okoliša. Najsvetanejši kulturni dogodek bo brez dvoma osrednja proslava, posvečena Župančiču, ki bo v Mariboru sredi aprila. Slavnostni govornik bo rektor mariborske univerze dr. Vladimir Bračič. Ob tej priložnosti bo v Mariboru gostovalo tudi stalno gledališče iz Trsta.

Ob množičnem proslavljanju Župančičevega jubileja bodo Mariborčani privedli več literarnih večerov znanih slovenskih književnikov. Univerzitetna knjižnica pripravlja razstavo Župančičevih del, Pedagoška akademija pa zanimivo predavanje o Župančičevem umetniškem delu. Mariborski slavisti bodo počastili spomin na velikega moža naše literature s strokovnim izletom v Vinico.

V tisku je februarška številka slovenske literarne revije, ki izhaja v Mariboru, in bo v celoti posvečena Otonu Župančiču. Mariborski pisatelji, ki so že od začetka organizatorji simpozija, bodo šatenberški simpozij jugoslovanskih književnikov posvetili Župančiču.

Najlepša oddolžitev Župančiču bo brez dvoma jesensko, zdaj prav tako že tradicionalno jugoslovansko BORŠTNIKOVO SREČANJE, ki bo posvečeno pesniku, gledališčniku in izrednemu prevajalcu Župančiču. SNG Maribor bo pripravilo tudi poseben izbor Župančičeve otroške poezije, nastopili pa bodo tudi plesalci z belokranjskimi ljudskimi plesi.

MIROSLAV SLANA

Bliža se leto otroškega filma

Na berlinskem filmskem festivalu bo letos poseben program filmov za otroke. Slovensko filmsko proizvodnjo zastopata celovečerni film Janeta Kavčiča Sreča na vrhovi in kratki film Jožeta Pogacnika Šport na ulici. Na Danskem bo teden jugoslovanskega filma za otroke, ki dopolnjujejo že ustaljene specializirane festivale filmov za otroke v Gottwaldovem, Moskvi, Hijonu, Teheranu, New Delhiju...

Leto 1978 je namreč leto priprav za leto 1979, ki ga UNESCO posveča kinematografiji za otroke. UNESCO ima svojo posebno organizacijo Mednarodni center Film in mladina, ki skuša združevati prizadevanja v svetu pri oblikovanju kulture, posebno filmske kulture najmlajšega rodu. V prvem planu je proizvodnja filmov kot temelj kakršnekoli druge filmsko-vzgojne ali znanstvene pobude. Pobudo za to, da bi proglasili leto 1979 za leto, posvečeno problemom filma in otrok, je dal pred kakšnimi petimi leti narodni center v Indiji.

Takrat, ko se je porodila ta pobuda, je bilo videti, kot da film za otroke zapuša področje pravljice, zgodb o živalih in zgodbic, ki kažejo, kakšen naj bo vzoren otrok in se podaja v raziskovanje otrokovega vsakodnevnega sveta z vsemi njegovimi problemi. Ta novi film za otroke je takrat z izredno poetično močjo začel delovati po svoje. Estetska upodobitev težav, ki jih otroku povzroča v modernem času prilagajanje svetu odraslih, komunikacija z ožjim in širšim okoljem, eksistenčni problemi (seveda nekoliko drugačni od tistih, ki jih imajo odrasli) in na koncu tudi oblike ljubezni med spoloma, ki je priučujoča v otroku veliko bolj kot odrasli dopuščajo to neki svoji presoji, ki je podrejena privzgojenim, iz generacije v generacijo prenašanim normativom. V tem času se pojavi tudi filmska pravljica, ki ustreza tisti v sodobni mladinski literaturi.

Nov veter v to kinematografijo za otroke so takrat prinesli predvsem Čehi in Slovaki, veliko je bilo narejenega na Švedskem pa tudi iz Francove Španije so prihajali filmi, ki so radikalno odstopali od ustaljenih tem in se odlikovali po svojevrstnem oblikovanju in hotenju osvoboditi gledalca mnogih predsodkov. V tem obdobju so nastajali zanimivi filmi tudi na Poljskem in Madžarskem, zadnje čase pa tudi v Sovjetski zvezi, ki

so prodirali na precej senzibilen način v otrokov svet.

Za vso kinematografijo, ki se je uprla disneyevski šoli — ta je vodila mladega človeka načrtno in dosledno v svet normativov meščanskega sveta — je značilno, da obravnava otroka kot samostojno bitje, katerega problemi so enakovredni odraslemu ter obravnavani z vso ustvarjalno močjo avtorja. Ti filmi niso oblikovali otroka v del uniformirane množice, temveč so mu ponujali možnost asociacij, ki so ga gnale v majhna, za otroka pomembna raziskovanja samega sebe v svojem okolju. Bila so kal ustvarjalnega odnosa do življenja.

Kot takšni so filmi za otroke izrazito ideološko orožje. Emancipacija duha pa ni vedno zaželeno, zato opažamo, da se je v zadnjih letih ponovno povečalo število stereotipnih filmov za otroke, ki skozi akcijo, pravljice in pustolovščine upodabljajo otroka kot odveš in podoba odraslega, ki mu je po neki nadnaravni logiki že vnaprej določen okvir delovanja. Otroku odvzemajo možnost lastnega ustvarjalnega deleža v doživljanju filma in ga postavljajo v ideološko odvisnost od miselnosti in življenjsko nesamostojnosti.

Napačno bi bilo misliti, da v sodobnem filmu za otroke ni prostora za pravljico ali pustolovščino, in da je zvrst tisto, kar narekuje tudi ideološki učinek. Nevarnost je v tem, ker sta pravljica in pustolovščina v filmu tradicionalna v obliki, ki v svoji zasnovi onemogoča nezrelemu gledalcu samostojno opredeljevanje in ga spretno in odločno vodi k zaželenemu smotru: k uniformiranemu sprejetju sporočila. V trenutku, ko zvrst preseže ustaljene okvire, ko ponudi otroku domišljiji izlet v prikazovano filmsko resničnost, ki presega okvir prikazane in omogoča individualizacijo doživetja, sta tudi filmska pravljica in pustolovščina sredstvo za osvoboditev človekovega duha.

To pa je največ, kar lahko otroku damo. Zato naj bi bil film za otroke v službi osvobodjanja ali omejevanja človekovega duha. Vse je odvisno od družbene ureditve in gibanj, ki vplivajo na nastanek filma. Vemo, da bo za leto 1979 narejeno v svetovnem merilu več filmov za otroke kot druga leta. Ne vemo pa, ali je to korak naprej ali nazaj v procesu osvobodjanja človeka.

MIRJANA BORČIČ

Sodelovanje glasbenih šol

Slovenj Gradec — Škofja Loka

Komaj nekajmesečno sodelovanje vodstev glasbenih šol Slovenj Gradec in Škofja Loka, za katero so odgovorni predstavniki občine Škofja Loka pokazali veliko razumevanja, je že rodilo prve sadove. V soboto, 13. januarja, so gojenci glasbene šole Slovenj Gradec, ob sodelovanju svojih učiteljev, priredili koncert v galeriji loškega gradu. Izvajali so dela: J. S. Bacha, W. A. Mozarta, G. Verdija, P. I. Čajkovskega, F. Schumanna, J. Brahmsa, P. Šivica, M. Stibilja, idr.

Spored so izvedli zelo kakovostno; z njim so prikazali prežetost svojega dela in za stopnjo nižje glasbene šole velik umetniški dosežek.

Izvajalci so navdušili starše in

učence Glasbene šole Škofja Loka ter predstavnike občine in družbenopolitičnih organizacij pa tudi vse druge ljubitelje glasbe, ki so do zadnjega sedeža napolnili dvorano. S tem srečanjem je bil storjen prvi korak k sodelovanju teh dveh šol, ki se bo v prihodnje še nadaljevalo. Plemenito tekmovanje bo pripomoglo, da bodo gojenci in učitelji obeh šol dosegli še večje umetniške uspehe. In kar je zelo pomembno, povečalo se bo tudi število učencev glasbenih šol, absolutni pa se bodo raje vključevali v amaterske skupine. Sedaj je na vrsti škofjeloška glasbena šola, ki bo gotovo še v tem šolskem letu vrnila slovenjgraški koncertni obisk.

TONE LOTRIČ

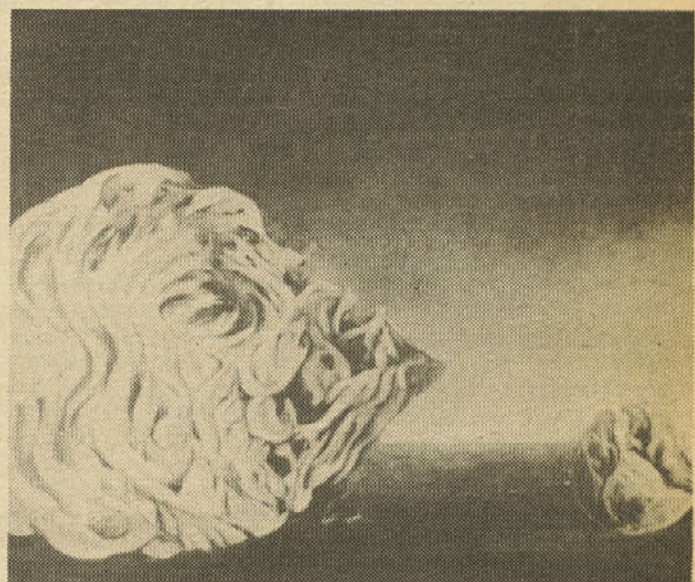
Center za estetsko vzgojo v Kranju zajema v svojem delovanju različne dejavnosti, med katerimi je najbolj vidna likovna dejavnost. Otroška likovna ustvarjalnost, ki je med leti 1950 in 1960 odprla nove poti v likovni pedagogiki pri nas, je postavila tudi temelje Centru za estetsko vzgojo v Kranju. Likovne krožke obiskujejo otroci vseh starosti od 4. leta dalje. Niso razporejeni po starostnih skupinah kot v osnovni šoli, temveč delajo skupaj.

Iz likovnega sveta

Acryli Franceta Peršina v Moderni galeriji

Ob koncu novembra in v začetku decembra je v spodnjih prostorih Moderne galerije v Ljubljani razstavil izbor svojih podob zadnjih treh let — z izjemo dveh starejših — akademski slikar in dolgoletni profesor na Šoli za oblikovanje France Peršin. Poznamo ga kot plodovitega ustvarjalca tematskih ciklov, ki studiozno spremlja dogajanje v sodobnem likovnem življenju in obenem spoštljivo upošteva pridobive tradicionalnega slikarstva tako v tehničnem, kakor tudi v likovno slogovnem pogledu. Takšnega se nam je nekočkrat predstavil v zadnjih desetih letih: z motiviko tarč v Mali galeriji, s ciklom na temo apokalipse v Mestni in z velikimi figuralnimi kompozicijami kmečkih puntov v foyeru dramskega gledališča v Ljubljani.

Sedanji opus nam ga kaže kot vztrajnega in poglobljenega opazovalca sicer prozaičnega, vsakdanjega motiva željnatih glav. S povečavo in jasno analizo predmeta ter s postavitvijo, osvetlitvijo in barvo vzpostavlja vedno nove odnose ter z njimi izpoveduje nekatere zakonitosti narave in življenja. Ko tako poudarja gradnjo predmeta ter domiselno variira kompozicijo mas, tonov in barv, nam zbujajo fantastične asociacije. Zelo povečani detaili nas ponekod spominjajo na znamenito arhitekturo, na oblike pokrajine, na živali in prav pogosto na človeka. Celotno kompozicijo pa lahko vzporejamo z dogajanjem v človekovi duševnosti, v manjših človeških skupnostih in širši družbi, kar nam avtor včasih potrjuje tudi z naslovi, kot so: Napetost, Sožitje, Spopad, Sočenje, Predanost, Zatišje. Likovne vrednote njegovih podob so dovolj močne, da je simbolika takna in okusna, kakor so okusni tudi slikarsko zahtevni odtenki in akordi zelenih barv. Ob vsem tem delu začetno dobrega

FRANCE PERŠIN: Igra, 1976, acryl platno (135x110 cm)

poznavalca likovnih teorij, zrelega opazovalca optičnih, psiholoških in socioloških pojavov ter spretnega slikarja; obenem pa v slikah pričujoča osebna nota slikarjevega doživljanja, za katerega je ob mnogih raznih eksperimentih že od začetka njegove ustvarjalne poti značilen trpek ton čustvovanja.

Odliko Peršinovega zadnjega opusa vidimo lahko tudi v tem, da opozarja na pomembnost in estetsko bogastvo malih stvari vsakdanjega življenja. Občudujemo pa tudi sposobnost, da v napetem zanimanju za en sam predmet zdrži toliko časa in odkrije toliko vsebinskih možnosti, kar je pač v skladu s širokim registrom vidikov in spoznavnih razsežnosti razgledanega človeka ter izkušenega slikarja.

Peršinovi težnji po eksperimentu v tematskem in slogovnem pogledu ustreza tudi njegovo nagnjenje do tehničnih poskusov. Sprijema se z različnimi novimi materiali slikarske tehnologije. Podoče zadnje razstave so mojstrsko naslikane v sodobni tehniki acrylov. To so krijoče barve kakor tempera in olja ter se tudi slikajo na enake in enako grundirane materiale: na les, lesniti, vezane plošče in na platno. Pigment v njih se veže s sintetičnim vezivom, redčijo pa se z vodo. Za razliko od tempera, kjer prav tako rabi za razredčilo vodo, je treba poudariti, da posušen acryl ni več vodotočen. Značilni lastnosti acrylov sta predvsem intenzivnost barve in hitro sušenje; zato jih radi uporabljajo slikarji, ki se izražajo s čistimi, jasno odrejenimi ploskvami. Hitro sušenje namreč otežuje slikanje prehodov in s tem podajanje plastičnosti z modelacijo. V našem primeru ta problematičnost ni opazna, saj je modelacija izvedena večje in lahkotno, delno slikana, delno brizgana s posebno brizgalko. Barve, ki posušene nekoliko izgube svojo intenzivnost, je slikar na dokončanih podobah spet oživel s sprayem za acryle.

T. S.

Zoreča mladost

Mladinsko razstavišče Avla Maribor

Najmlajša mladinska slovenska galerija, v kateri so se že nekajkrat zakresale sveže in jasne likovne iskrice, je tokrat presenčila s kakovostno lepo zorečo razstavo mladih likovnikov Prve gimnazije v Mariboru.

Kolektivna razstava mladih likovnikov postaja v AVLI skorajda že tradicionalna; pripravijo jo vsako leto januarja, vendar je letošnja na precej višji ravni od preteklih.

Mariborska likovna javnost je dvakrat prijetno presenečena,

prvič nad likovnimi prizadevanji in uspehi mladih, drugič pa spričo sposobnih likovnih pedagogov in mentorjev, ki se jim je posrečilo odkriti v tako mladih ustvarjalcih nadarjene likovnike, hkrati pa jih likovno disciplinirati in tudi tehnično podkovati. Vse te vrline se zrcalijo v sedemdesetih razstavljenih delih različnih tehnik od pastela, risb, grafik do akvarela, male plastike in fototekstovnih del. Starejši občani Maribora se lahko na ustrezen način seznanijo, kaj in kako ustvarja mlada generacija.

RADIO IN ŠOLA

Nižja stopnja
10. febr.: Deljenje besed
17. febr.: Moj dnevnik

Srednja stopnja
7., 8. febr.: Oton Župančič
14., 15. febr.: Slovenske subpanonske pokrajine

Višja stopnja
7., 9. febr.: Glasba Afrike južno od Sahare — Med Bušmani
14., 16. febr.: Natančno branje: Jurčičev »Sosedov sin«

Nenavadni pogovori:
15., 16. febr.: Skupina kot oblikovalec kolektivnega sodelovanja

Za srednje šole
6. febr.: Makedonski roman
13. febr.: Stale Popov: Tole paša
8., 9. febr.: Osvetlitev temeljnih elementov iz študije E. Karde-
lja (Smeri razvoja...) I. del
15., 16. febr.: Osvetlitev temeljnih elementov iz študije E. Kar-
delja (Smeri razvoja...) II. del

Makedonski roman

Ciklus oddaj Književnost jugo-
slovanskih narodov in narodno-
sti, ki je namenjena poslušanju v
srednjih šolah, bomo v tem pol-
letju začeli s pregledom povojne
makedonske književnosti. Zna-
čilnosti razvoja, ki jim bomo sle-
dili v teh oddajah, so podobne kot
pri drugih jugoslovanskih nara-
dih. »Po vojni je makedonska
umetniška beseda naglo napre-
dovala. Ves čas je tesno povezana
z okoljem, v katerem nastaja in
posveča pozornost svojevrstnosti
zgodovinske poti makedonskega
naroda in še posebej tematiki iz
narodnoosvobodilnega boja. Ne
zanemarja pa tudi notranjega
sveta posameznika, se pravi, da
raziskuje tudi individualne pro-
bleme, zato da globlje odkriva
razčlenjenost bitna človekova vpra-
šanja in stiske.« (dr. A. Spasov)

Za predstavitev razvoja make-
donskega romana smo izbrali
**ŠTIRI PREDSTAVNIKE IZ
RAZLIČNIH PISATELJSKIH
GENERACIJ:**

STALETA POPOVA ne za-
nima samo vojna, ki jo je preživel,
temveč sega daleč nazaj, v zgodo-

vino. Opisuje vas v devetnajstem
in v začetku dvajsetega stoletja,
večinoma dobo turškega gospo-
stva. Pisatelj Stale Popov je doma
z območja Mariovo, ki je simbol
makedonske neodvisnosti; to je
bilo svobodno ozemlje med Pela-
gonijo in Povardarjem, odmak-
njen svet brez poti in gospodar-
skega pomena, planinski svet,
kjer je bilo težko živeti. Od tu je
tudi njegov junak Tole, ki je vlada-
dal v Mariovem kot odpadnik in
borec za pravice. V oddaji smo
podrobneje razčlenili ta njegov
roman (Tole paša), ki bo na spo-
redu 13. februarja;

**TAŠKA GEORGIEVSKE-
GA**, pri katerem sledimo egejski
problematiki v sodobni makedo-
nski literaturi. »Po razdelitvi
Makedonije med balkanske dr-
žave Grčijo, Srbijo, Bolgarijo in
druge, so se prebivalci v vseh
delih počutili tuje v lastni deželi:
uporaba makedonskega jezika je
bila prepovedana, ljudje se niso
smeli imenovati Makedonci, tem-
več Bolgari, Srbi, Grki in podob-
no.« (prof. Dragi Stefanija) Pisa-
telj Taško Georgievski je kot

Pionirski pevski zbor RTV Ljubljana

enajstletni otrok med državljansko
vojno 1946 v Grčiji zapustil
rojstno vas Kroniclovo v Egejski
Makedoniji in se preselil v Jugo-
slavijo; zdaj je urednik radia
Skopje. Vsa njegova dela so po-
vezana z rojstno deželo, ki je ne
smejo obiskati niti kot turisti. Ta
tragedija odseva iz vseh njegovih
del: prikazuje usode očetov in
sinov, ki pripadajo dvema poli-
tičnima nazoroma, smrti najbliž-
jih v vojni vihur ali pa usode po-
sameznikov, tako kot v najbolj-
šem romanu Preketo seme, ki
smo ga v oddaji tudi podrobneje
predstavili z značilnimi odlomki.
Te bodo brali naši dramski igralci.
Oddaja bo na sporedu 27. fe-
bruarja;

DIMITRA SOLEVA, ki pri-
pada srednji generaciji makedon-
skih ustvarjalcev in posveča po-
seben skrb svojemu slogu. Nje-
gova dela so tematsko povezana s
časom fašistične okupacije —
bolgarsko-nemške zasedbe Ma-
kedonije. Dimitar Solev se je rodil
v Skopju in tudi njegovi junaki, ki
so globoko psihološko analizirani,
žive v Skopju. Biografija v
knjigi Makedonski roman pa ga
tako duhovito označuje: »... ne-
priznan, nagrajevan, zamočen,
prevajan...« Iz njegovega knjiž-
nega dela smo izbrali roman
Kratka pomlad Mona Samoni-
kova, psihološki roman s poetič-
nim slogom, ki ga bomo predva-
jali 20. februarja;

ŽIVKA ČINGA, predstav-

nika mlajše makedonske proze; v
njegovih delih zasledimo kmečko
problematiko iz časa fašistične
okupacije in po njej, probleme
kolektivizacije in migracije iz vasi
v mesto. Najpomembnejša je nje-
gova zbirka novel Paskvelija in
Nova Paskvelija, ki bo izšla
kmalu tudi v slovenščini v pre-
vodu Nade Carevske. Paskvelija
je imaginarna dežela nekje v Ma-
kedoniji, v bližini njegove rodne
vasi Velgošti blizu Ohrida. Ideja
za nastanek Paskvelije, pravi
Živko Čingo, je rasla v njem zelo
dolgo: iz njegovega najzgodnej-
šega otroštva, ko je po vojni kot
najbolj izobražen in mladinski
aktivist v vasi pisal tudi dramska
besedila za enodejanke.

Vse štiri oddaje je pripravil
prof. Dragi Stefanija, ta, zadnja,
pa bo na sporedu 13. marca.

Za ilustracijo in zaradi sorod-
nosti, ki jo lahko najdemo v slo-
venski povojni pripovedni prozi,
smo izbrali za natis še odlomek o
kolektivizaciji iz Čingove Pask-
velije.

Igralec: »Te pomladi se je v
Paskveliji začelo novo življenje.
Najprej smo odstranili manjše
ograje, potem smo razdrli ploto-
ve, reko smo proglasili za za-
družno, pometli smo z mejicami
in mejami, v male stisnjene vrtove
pa smo pripeljali prvi traktor za
oranje. Vse je bilo skupno kolek-
tivno. Toda stari, naši dedje in
očetje vso to pomlad niso priku-

kali na vrtove; kako naj bi tudi
poslušali cvileči jok plotov.
»Mladi naj kar počno tako,« so
mrmljali, ali »to je zanje, mi smo
svoje že preživeli,« tako so govo-
rili in skrivaj seveda, preklinjali
kolektivizacijo in ves svoj bedasti
mladi rod...«

Pripovedovalec: Prisilni ko-
lektivizaciji se upre večina vaščan-
ov. Tudi stric From, star parti-
zan in komunist je proti temu, da
se izvrši kolektivizacija brez želje
ljudstva. Vaščani so sedem dni
zaprti v vaški šoli:

Igralec: Bilo je tako tiho, kot bi
bili na pogrebu. Samo tu in tam se
je izza mize, za katero je sedelo
predsedstvo, razleglo nekakšno
grozeče škripanje. Eden izmed
njih je z vidnim zadovoljstvom či-
stil revolver. To je bilo sedmi dan.
Sedmi dan je torej stric From gledal
tega malopridneža z revolver-
jem v roki, ni več vzdržal. Stric ni
mogel nikoli vzdržati, kadar je
videl kaj podobnega. V tem trenu-
tku je bil stric From res pravi
From. Vstal je s svojega mesta,
višji kot kdajkoli in s tistim svojim
globokim in jasnim glasom rekel:

Kaj radi poslušajo

Oddaja je nastala iz želje in
potrebe, da bi popestrili glasbeni
pouk na osnovnih in srednjih
šolah in ga s tem napravili privla-
čnejšega. Zaradi časa, ki je
glasbenemu pouku skopo od-
merjen, zaradi skromne izbire
plošč in magnetofonskih trakov
ter tehničnih pripomočkov na
šolah, marsikdaj pedagog nima
možnosti učencem predstaviti
glasbo v njeni pestrosti in pri-
vlačnosti.

Že z naslovom oddaje Kaj radi
poslušajo, želimo poudariti, da je
glasbena oddaja namenjena iz-
polnitvi želja mladih na osnovnih
in srednjih šolah.

Oddajo posnamemo na tere-
nu, na šolah, kjer je sestava glas-
benega dela oddaje prepuščena
učencem osnovnih in srednjih
šol. V sproščnem pogovoru po-
vedo svoje mnenje in spregovo-
rijo o tem, kakšen odnos imajo
do glasbe in do posameznih glas-

— Iz vsega tega ne bo nič, to-
variši. Bolje je, da ljudje skrbijo
vsak za svoje delo. To bo prišlo
samo po sebi, tako je rekel stric
From...

— Kaj, From, je rekel Antonij
Aštalko, sekretar okrožnega ko-
miteta, — to predlagaš, naj uni-
čimo zadrugo? To, torej, hočeš,
dragi moj tovariš?

— Tu nimamo kaj uničiti, je
odvrnil stric From, in zdi se mi, da
se je pri tem smehljaj, kajti stric
From se je zmeral smehljaj, kadar
je govoril. Tu ni kaj uničiti, ko še
ničesar nismo naredili, je dejal
stric From, na silo pa ni mogoče
ničesar narediti. Ni mogoče, če
nočejo ljudje, tako je rekel stric
From in še dodal:

— Ljudi ni mogoče prisiliti,
potem se je pa počasi vsedel na
svoje mesto.

— From, je rekel strogo Anto-
nij Aštalko, — From, ali veš, kaj
govoriš? To je hudo klevetanje, to
je izdaja, to je rovarjenje proti
naši ljudski oblasti in proti naši
vzorni partiji... From, to je izda-
ja...«

benih vrst, predstavijo pa tudi
glasbeno življenje njihove šole
ali kraja. Oddaja nam omogoča,
da mlade poslušalce nevsiljivo
vodimo mimo cenene, komer-
cialne glasbe h kakovostni in jim
širimo glasbeno obzorje.

Izbir glasbe je skoraj neome-
jen, saj obsega področja simfo-
nične, komorne, operne, operet-
ne, lahke, narodne in jazz glasbe.
Oddaja se je začela s šolskim
letom 1975-76 in poteka že
tretje šolsko leto. Na sporedu je
vsakih štirinajst dni — ob četrt-
kih na I. programu (ob 14.05) po-
stavljen.

Zanimanje, ki ga kažejo šole
in učenci za to oddajo, nas navaja
k prepričanju, da je oddaja dose-
gla svoj namen: je v veselje in v
pomoč učencem in glasbenemu
pouku. Mladi doživljajo glasbo
tako, kot si jo želijo in predstavl-
ljajo.

M. MAUHLER-ZAPLOTNIK

ARMADA SMO VSI

Kultura, revolucionarna tradicija, ljudska obramba in mladi

V enem izmed številnih doku-
mentov republiške konference
ZSMS in njene komisije za ljud-
sko obrambo in družbeno samo-
zaščito je zapisano:

»Razvoj aktivnosti pred 9.
kongresom ZSMS, akcijska za-
sнова delovanja ZSMS v doku-
mentih 9. kongresa in velika de-
lavnost, so omogočili, da smo ak-
tivnosti s tega področja vključili v
vsebine programov in akcij ve-
čine organov in organizacij
ZSMS. Tako so vrednote revolucije
v resnici postale gibalna sila
delovanja ZSMS, osnova boja
mladih za uveljavljanje sociali-
stičnih samoupravnih odnosov,
konkretna akcija pa so postale
pomembna kadrovska baza za
celotno organizacijo ZSMS.

K večji uspešnosti prizadevanj
so nedvomno veliko prispevala
številna praznovanja nekaterih
zgodovinsko-revolucionarnih in
kulturnih dogodkov, v katero so
mladi vsebinsko in akcijsko
vključili večino OO ZSMS; te po-
stajajo tako vedno bolj nosilci de-
lovanja tudi na tem področju.

Nezadovoljiva je v nekaterih

primerih vloga ZSMS glede po-
družabljanja nalog in odgovornosti
na področju spomeniškega
varstva; zatorej bo znotraj SZDL
— enotne fronte organiziranih
socialističnih sil treba še bolj kre-
piti mesto in vlogo organizacij
ZSMS in dosledno uresničevati
dogovorjene naloge.

Sprejemanje vrednot NOB,
idejnopolično usposabljanje
mladih in spoznavanje zamisli
splošne ljudske obrambe glede na
vlogo in naloge mladih na tem
področju, je nedvomno veliko
prispevalo k temu, da so se mladi
vključevali v vse oblike obramb-
nih priprav in usposabljanja, ter
prispevalo velik delež k podru-
žbljanju obrambnih priprav.

Ob tem zagotovo ne moremo
mimo doseženih izjemnih uspe-
hov, med katere spadajo tudi
obrambni dnevi, ki so že mar-
sikje postali stalna praksa
obrambnih dejavnosti v osnov-
nih in srednjih šolah ter na mla-
diških delovnih akcijah, v zad-
njem času pa se pojavljajo tudi
na fakultetah. Še vedno pa so
premalo razviti obrambni krožki,
ki so pomembno središče intere-
snega združevanja mladih.

Za prizadevanja ZSMS je zna-
čilna in pomembna stalna in na-
črtna dejavnost pri krepitvi kul-
ture, družbenopolitičnega uspo-
sabljanja in razvijanja revolu-
cionarnih vrednot. Zavedajo pa
se, da sistem rednega izobraže-
vanja mladine v celotnih
obrambnih pripravah mlade ge-
neracije še ne daje tistega, kar so
morda na začetku načrtovali.

Ko govorimo o revolucionar-
nih tradicijah, mislimo pri tem na
ohranjanje, razvijanje in prena-
šanje izkušenj in pridobitev časa,
v katerem so se narodi in narod-
nosti Jugoslavije uspeli nekaj-
krat močnejšemu okupatorju se
otresti stoletnega zatiranja, in z
mobilizacijo vseh sil postali svo-
bodni narodi in narodnosti. Pri
vsem tem pa ne moremo mimo
tega, da so revolucionarne tradi-
cije skupe vseh tistih načel, ki so
bile vodilne v NOB in so sleher-
nemu borcu pomagale premago-
vati napore ter izraziti željo po
svobodi.

Pri ohranjanju, razvijanju in
prenašanju revolucionarnih tradi-
cij so še posebno pomembni
različni pohodi po spominskih
poteh, ki naj bi bili v prihodnje še
bolj pomembni za splošno idej-
nopolično usposabljanje mla-
dih. ZSMS naj organizira še več
srečanj z borci NOB, pohode po

poteh enot partizanskih enot,
poživi delovanje zgodovinskih
krožkov itd. Za ohranjanje in raz-
vijanje tradicij NOB in sociali-
stične revolucije pa so prav tako
velikega pomena tudi številne
druge skupne dejavnosti ZSMS z
enotami JLA, organizacijami
ZRVŠ, ŠTABI TO in drugimi.

Mislec razlagajo svet na svoj
način, pesniki po svoje, vsi sku-
paj pa izgovarjajo našo resnico in

naše življenje. Še posebej je iz-
pričala našo zgodovino, našo na-
rodnost, našo utemeljenost prav
Prešernova poezija, in to v času,
ko nam je grozila najhujša oblika
germanizacije. Prešeren je dal
vizijo naše svobode, samostojno-
sti in naše države, zato je njegova
poezija vedno živa, sodobna in
življenjska. Prešernova poezija
je imela tudi med NOB veliko
vrednost pri osveščanju ljudi in
spodbudi bojnikov.

Naši borci so med NOB v naj-
težjih razmerah ohranili spomin
na svojega velikega pesnika. Pri-
pravljali so proslave, mitinge,
nosili s seboj njegovo drobno
knjižico pesmi. Včasih so prav na
dan Prešernovega praznika pri-
pravili sovražniku »preseneče-
nje«.

Slovenski narod praznuje svoj
veliki kulturni praznik tudi med
vojno vihro. Pisalo se je leto
1942. Partizanska enota, ki je
taborila na Pugledu, nedaleč od
Sostrega, je na predvečer Pre-
šernovega praznika poslala v
Ljubljano vod partizanov, ki so
vznemirili sovražnika v utrjenih
ljubljanjskih vojašnicah. Tako so
najbolj spodbudili bojno razpo-
loženje Ljubljančanov. Vod je
prispel po zasneženem in gozd-
natem pobočju Golovca prav
nad cesto, ki jo je samo Gruber-

jev kanal ločeval od utrjene so-
vražne postojanke. Napad je po-
vzročil med italijanskimi vo-
jaki veliko paniko. Takoj po
prvem presenečenju so pogasili
vse luči in začeli divje streljati, na
slepo seveda, iz vseh vrst orožja
in iz vseh postojank, posebno še
iz bunkerjev, ki jih takrat v oko-
lici Ljubljane ni manjkalo. Sku-
pina se je po uspešno opravljeni
nalogi vrnila v svojo postojanko
na Pugledu.

Samo pritrdimo lahko Albertu
Jakopiču-Kajtimiru, predsed-
niku sveta za ohranjanje in razvi-
janje revolucionarnih tradicij in
spomeniškega varstva pri RK
SZDL, ki je o naši kulturni de-
diščini dejal:

»Naši mladi rodovi, ki stopajo
po naši poti in poti naših staršev,
bodo lahko sprejeli in razumeli
današnji čas samo, če bodo poz-
nali genezo naše družbe, kajti le
tisti, ki bodo dobili spoznalno
družbeno gibanje in našo revolu-
cionarno zgodovino, bodo lahko
postali borci za samoupravljanje
in le-ti bodo lahko nadaljevali
našo začeto revolucijo. Prav zato
moramo posvetiti veliko pozor-
nosti tudi čuvanju večnih spom-
nil naše revolucionarne zgodovi-
ne, hramom — muzejem ljudske
revolucije in NOB.«
TONE URBAS

IZBERITE MED NOVI MIK KNJIGAMI

V počastitev Župančičevega jubileja

V počastitev 100-letnice rojstva Otona Župančiča je DZS natisnila zbirko Mlada pota s spremno besedo Bogomila Gerlanca in z ilustracijami Gvida Birolle. Vemo, da so Mlada pota nastala kot pesnikov izbor iz treh pesniških zbirk — Casa opojnosti, Čez plan in Samogovori — kjer je Župančič komajda upošteval prvo zbirko in je v izboru izpričal s kompozicijo dozorel premik h globljemu pojmovanju poezije. Antologija je izšla l. 1920. Leto kasneje bi morala priti na trg nova izdaja Mladih potov z ilustracijami Gvida Birole. Kot piše D. Pirjavec v Zbranih delih, se to ni uresničilo. B. Gerlanec se je posrečilo priti do sila redkih izvodov te izdaje, katere prodaja je bila zaustavljena, vzroke za to pa je treba iskati v nedodelani zbirki, ki je imela tiskarske napake, zato Župančič ni privolil, da bi izšla. Prav gotovo bi imela Župančičeva antologija z Birollovimi ilustracijami v tedanjem času poseben čar, saj je bila poleg mladinskih zbirk edina opremljena z ilustracijami. Tako smo po zaslugi B. Gerlanca dobili jubilejno izdajo Mladih potov z Birollovim deležem — to pa pomeni nekaj več kot zgolj ponatis prve izdaje te zbirke! Sedanja izdaja je oblikovno zvest posnetek nekdanje zamisli, seveda z vsemi potrebnimi korekturami in tudi z jezikovnimi avtoriziranimi popravki. Vse to je treba vedeti, da lahko pravilno ovrednotimo sedanjo izdajo, ki ga bodo z veseljem sprejeli ljubitelji domače knjige pa tudi šolske in splošno izobraževalne knjižnice.

Leksika in prakтика pri Cankarjevi založbi

Cankarjeva založba je med knjižnimi novostmi na tiskovni konferenci predstavila štiri zanimive knjige z različnimi področji. Noviteta o Sobnih okenskih in balkonskih rastlinah, ki jo je napisal France Vardjan, fotografije pa je prispeval Joco Čermak, bo razveselila ljubitelje gojenih rastlin. Gre za izvirno knjigo, njen avtor, profesor vrtnarstva, jo je napisal na temelju dolgoletnih izkušenj. F. Vardjan je izbral za knjigo tiste sobne in balkonske rastline, ki jih je mogoče gojiti v naših razmerah. Ob razlagi je ponekod poskrbel za sveža slovenska imena rastlin in upošteval ljudske izraze, česar drugod pri tovrstnih prevedenih natisih ne bi našli. Tudi pri botanični terminologiji bomo našli na več novih navedb. Cankarjeva založba nadaljuje žepno leksikonografsko izdajo z Geografijo in z Literaturo. Čeprav imata ti dve (in prejšnji) knjigi oporo pri Herderjevi izdaji, je treba navesti soustvarjen delež slovenskih avtorjev. Geografija ima 2400 gesel ter 400 ilustracij in preglednic. Uredil jo je Marjan Krušič in jo predstavil z dr. Francetom Lovrenčakom (fizična geografija). Pri knjigi je sodelovalo 21 slovenskih avtorjev. Treba je bilo upoštevati interdisciplinarna področja. Težave so bile strokovno terminologijo, ki so jo skušali obogatiti tudi z novimi izrazi. Strokovni urednik Literature je bil Janko Kos. Ob sodelovanju petih avtorjev je zajel leksiko tako, da so v leksikonu, ki je nastal po predlogi, upoštevane slovenske primere in potrebe, na novo pa je podal pojmovanje, ki ga o literaturi ustvarja marksistična literarna veda. Gesla zahtevajo vse bistveno s področja literarne zgodovine, metrike, stilistike, poetike, literarne tokove, gledališče, jezikoslovje, založništvo in knjižništvo. Tudi pri Literaturi gre čisto za mejna področja, ki pa nujno sodijo v tako zasnovan leksikon. Tu je zbranih 1900 gesel, 330 preglednic in ilustracij. Pri obeh leksikonih najdemo gesla strnjeno razložena, po potrebi ilustrativno dopolnjena.

Verstva sveta

Verstva sveta so zamišljena kot zajetna enciklopedija verstev v zgodovini človeštva. Knjiga je nastala kot skupinsko delo raznih strokovnjakov za posamezne vere. V angleškem izvirniku je zaokrožena celota zgodovinskih in živih verstev, v slovenski izdaji pa je napisal ustrezen predgovor Marko Kerševan. Oleg Mandić iz Zagreba je podal posebno poglavje o religiji Južnih Slovanov. Lepo opremljena knjiga ni enciklopedija, v pravem pomenu besede, vsaj ne takšna, kot jo sicer pojmuje mo kot enciklopedijo, pač pa strokovno, a dovolj razumljivo, poljudno napisana knjiga, ki zaokroženo prikazuje vse tisto, kar spada v okvir posamičnih razlag vere in verskih običajev. Profesor Marko Kerševan je pojasnil, da Verstva sveta, ki so nastala kot skupinsko delo pod vodstvom G. Parrinderja, profesorja za primerjalni študij religij na londonski univerzi, hkrati z delom Vera Tokareva — v zgodovini narodov sveta, končno dajejo slovenskemu bralcu dovolj izčrpen in temeljit pregled verstev. Ne glede na možne kritične pripombe pa pri obeh knjigah ne gre za podvajanje, temveč za dopolnjevanje. Prof. Kerševan je opozoril, kako vplivajo verstva na življenje in nasprotno, na umetnost, ki je včasih edina posredovala pot do spoznavanja neke religije, na pomembno dopolnitev zagrebškega strokovnjaka; zaradi raznih avtorjev je izvirnik bolj neuglašen kot prevod, kjer so težili k enoviti stilizaciji; dejal je tudi, da je uvod potreben in je navedel kritična opazovanja in svoja spoznanja razumljivo posredoval bralcu. Knjiga je bogato opremljena s črno-belimi in barvnimi reprodukcijami in fotografijami. Za prevod je poskrbela Nuša Bulatovič.

Knjiga Verstva sveta je izšla v 5.000 izvodih.

Bogata bera knjig pri MK

Še preden se je izteklo leto 1977, je Mladinska knjiga pripravila tiskovno konferenco in predstavila bogato bero novitet. Kitajski dnevnik Mitje Gorjupa je nastal kot rezultat vtisov in razmišljanj, potovanja jugoslovanskih novinarjev po nekaterih predelih LR Kitajske (marca 1977). Iz dnevniških zapisov se bralec pouči o veliki državi, ki je za Evropo pa tudi druge celine še vedno skrivnostna. Mitja Gorjup je strnil dinamične reportažne zapise o sedanji Kitajski v zanimivo, sveže napisano knjigo.

O sedanjosti Ameriki piše Gojko Stanič v knjigi ZDA na razpotju. Avtor je dal svojem delu podnaslov Združene države Amerike po 200 letih neomejene vladavine kapitala. Že to opozarja, da je Staničeva knjiga študijsko usmerjena v ekonomijo in politično strukturo, ki izvirna iz takega gospodarstva. Avtor ni namenil knjige poznavalcem, gospodarstvenikom, temveč jo je zasnoval za kar najširši krog bralcev in jo je dopolnil s slikovnim gradivom ter viri informacij.

Med leposlovnimi deli starejšega rodu sta izšla roman Antona Ingoliča Gorele so grmade in izbor dramskih besedil Ivana Mraka Igre sveta. Očitno je, da se je Anton Ingolič odmaknil od leposlovnega obravnavanja sodobnega časa in se vse bolj prepušča zgodovinski mitiki. Noviteta pripoveduje o času druge polovice 17. stoletja na Štajerskem, ko so se uskoki kot prišleki stapljali z domačini in so po vsej državi sodeli čarolarnice. Igre sveta Ivana Mraka vsebujejo sedem dramskih besedil — če štejemo tudi trilogijo Proces — poetični nagovor Kleistu in Sprememno besedo Josipa Vidmarja. Čeprav imamo nekaj »himičnih tragedij« I. Mraka natisnjenih, čeprav se je avtor kot režiser in igralec že pred vojno trudil za svoj projekt odrskega pojmovanja besedila in realizacije, je njegov delež v dramatik in glavnem ostal bodisi literarnozgodovinsko neobravnavan ali pa malo obravnavan. Tuži kritična razmerja do teh posrednih ali neposrednih odrskih prikazov niso

povsem jasna. Dramska besedila, zbrana v Igrah sveta, dajejo vpogled v specifično njegove dramatične, toda vsako dramsko delo doživi svoje potrdilo ali odklonitev šele v odrski preskušnji.

Stik s stroko, tj. z literaturo, izpričuje Matjaž Kmecl z monodramo Lepa Vida ali problem svetega Ožbolta in televizijsko igro Bohinjske miniature. Radijska igra je leposlovno preskušen medij za avtorja obeh novitet, le da si je Kmecl tokrat izbral sodobno, osebno premišljeno reflektiranje na temo Lepe Vide ali Črtomira. Temi, ki sta našli v domači literarni zgodovini širši odmev, obravnava Kmecl nemitično, osebno barvito, izhaja iz sedanjega časa in skozi intimno zrcali probleme.

Proza Alje Takčeve Pisma z Mojotoka pravzaprav prepleta svojevrstno lirizacijo z nefabulativno prozo, ki ima težišče na fiktivnih pismih. V ospredju je lastna izpoved kot resnica današnjega razklanega človeka, nezmožnega resničnega navezovanja na druge.

Baltazar Toma Rebolja vsebuje dvojne pripovedi, in sicer Baltazarja in Rumenookega. Ob prvem besedilu se še poznajo začetniška iskanja, v drugem pa je avtor že kos tem težavam. Težnja, da se izvije iz klasične pripovednosti fabulativne proze, kaže vsa navzkrižja, ki jih prinaša mladost.

Lila (zakaj ne vijolični?) akvareli Jožeta Snoja vsebujejo 32 pesmi. Poetološka vizualizacija in refleksija sta podani s skrajno reduciranimi sredstvi, s skopo in rezko racionalnostjo. Zaznavna je naslonitev na elemente preproste razznosti ljudske pesmi, ki pa imajo pri Snoju povsem drugačen namen in pomen: igro hotene nedoumnosti in izmikanje definitivnosti, vmes so tudi impresije.

Herman Vogel je v zbirki Osoje podal pesniški svet trpkega izkustva in življenjske deziluzije, ko ostaja razumsko pretehtavanje v nasprotju s pričakovani in možnostmi. Pesmi te zbirke so preprosta, neposredna meditacija, ki kar ne dopušča poetološke razigranosti in igre, marveč se v resnobni teži zadržujejo na osoni strani nečesa, kar je brččas posledica razumske in čustvene neobvladljivosti. Vmes so prebliski tihe ironije, kar pa je izjemno.

Med prvenci iz bere Mladinske knjige zbujajo pozornost kratka proza Branka Gradišnika, ki jo je v zbirki Pota mladih poimenoval Čas po eni izmed devetih proznih del. V slovenskem nanovo porajajočem se lopslovju mladih je očitno, da močno prevladujejo pesniška dela, mnogo manj pa je proze, posebno take, kot jo zasilo imenujemo kot moderno. Kratka proza Branka Gradišnika ima te svojine. Gibko ubesedovanje ni enako stilizirano pa tudi pri vsebini povednosti ne gre za enosmeren model. Večplastnost Gradišnikove proze hote sprošča različne možnosti in prijeme.

Anita Hudl je s kratko prozo Slike samostanskega vrta strnila avtobiografske poteze z opazovanjem najbližje okolice in na klasičen način, ki se mu poznajo začetniške težave, prikazala težko mladost v luči pounostavljenega kontrasta ljudi in dogajanj. Iz te uklenjene mladosti se avtorica ob koncu dvigne v pričakovanje novega življenja.

Pesniški prvenec Marjanice Kočvar Colarič Ko mimo greš ima verjetno daljno ozadje v ekspresionistični klasiki, vendar išče pesmica samosvoj pesniški izraz. Izpovedni lok poteka od impresije do čutnega doživetja in meditacije.

Aksinja Kermauner razodeva s pesniškim prvencom Ples pravljic območje mladostniškega doživetja in sproščenosti, kjer ne gre za premišljen, racionalni ustvarjalni poseg, marveč za osebno doživete lirične pesmi. Kratke pesmi se ne branijo pravljicne lepote, čustvo je toplo in iskreno.

Pesem in pesmi Blaža Lužana imajo ekspresivno izrazno ozadje, v tem prvencu je včasih čutili več poetološkega iskanja in razigranosti, kot jedrnatih srčike v izpovedi. Brez težnje po tem, da bi delovala učeno, z metaforično jasnostjo in ekonomično zgoščenostjo (iz)povedi bi njegova lirika lahko pridobila na izraznem območju. Nazadnje povejmo, da je tudi skrb za opremo knjig povečini na taki estetski ravni, kot smo je vajeni.

I. G.

Slovenija sedemdesetih let

Gre za knjigo, kakršni ponavadi posvečamo premalo pozornosti: za študijsko obsežno in dokaj vsestransko delo o današnjem času in problematiki, ki zadeva ne le ekonomiste, temveč širok krog samoupravljalcev. Dr. Avguštin Lah je v Sloveniji sedemdesetih let obdelal ekonomske, razvojne in družbene tokove ter zakonitosti in je glede na sedanjo stopnjo razvoja želel stvarno podati razvojne možnosti. Obsežna študija temelji na številnih statističnih razpredelnih, kjer avtor razumljivo razlaga vzročne in posledične pojave, preobrazbe, spremembe in vidike. V petih obsežnejših poglavjih je prikazal Slovenijo sedemdesetih let od zgodovinskih korenin do sedanjosti in temeljih osnov globoke družbene preobrazbe glede na sestavo in gibanje prebivalstva, zaposlenosti in združeno delo, pa do gospodarskega razvoja in usmeritve, upoštevanje energijske vire, prehrano, naravna bogastva, industrijo in gradbeništvo, vse do ekologije ter vprašanja izobraževanja in kadrov. Seveda je to le v groben nakazana snov. Posebno pohvalno je, da je avtor tehne študije podal gradivo in lepe, razumljivem jeziku. Za marsikoga, ki ni izrazil gospodarstvenik — a tudi zanj! — bo posebno zanimivo razglabljanje o naravnem okolju, o ekonomskih in pravnih vidikih varstva, za šolnike pa še posebej spoznanja o vzgoji in izobraževanju, o potrebi kulture. Knjiga, ki govori učitelju in občanu, zatorej brez reklamnega prizvoka: vredna branja, in študija.

Kako obravnavati lirske pesmi

(Dr. Stjepko Težak: Prilozi interpretaciji lirske pjesme u osnovnoj školi, Zagreb 1977)

Dr. Težak, dolgoletni profesor na Pedagoški akademiji v Zagrebu in pisec številnih metodičnih del o pouku materinega jezika je letos izdal pri založbi Pedagoško-književni zbor knjigo o problematiki, ki je tudi marsikateremu slovenskemu učitelju dokaj trd ali celo pretrd oreh: o obravnavi lirskih pesmi.

Težakova knjiga obsega dobrih 220 strani. To je kar epska razsežnost, ki je na prvi pogled v nasprotju z obravnavano temo. Saj so lirske pesmi (sploh pa tiste, ki jih obravnava Težak) praviloma kratke. Vendar je obsežnost Težakove knjige upravičena. Knjiga je razdeljena na petnajst poglavij, ki kažejo vsebinsko izčrpanost, raznolikost, aktualnost, zanimivost in kompozicijsko trdnost. Knjiga je enovita, vendar njena enovitost ni vsiljiva, značilna je raznolikost in dokajšnja samostojnost poglavij. To so:

Otrok in lirska pesem. Otrokov odnos do strukturnih prvin lirske pesmi (zvoč, pomen, ritem, pesniška slika). Pot k lirski pesmi (metodične osnove). Potek šolske interpretacije. Obravnava lirske pesmi na različnih stopnjah (starost otroka). Interpretacija kot pobuda za otrokovo jezikovno ustvarjalnost (za pisanje verzov). Zapisi učencev kot izhodišče za interpretacijo. Panoramska ura lirike (obrnava več, z določene vidika izbranih pesmi, v eni uri). Priglaske šaljevih pesmi. Uporniške pesmi. Ljubezenska poezija v osnovni šoli. Učenci izbirajo pesem za interpretacijo. (Tu Težak obravnava 9 lirskih pesmi z motiviko »voda« — dež, potok, morje, itd). Slovnici delez pri interpretaciji

lirske pesmi. Lirika v narečju (kajkavska, čakavska). Interpretacija slovenske in makedonske lirike.

Za vsa poglavja, od četrtega naprej, je značilno, da Težak konkretno interpretira večje ali manjše število pesmi in da osnovno metodično in literarno teorijo obravnava bolj na kratko. Tako se predstavi ne samo kot teoretik, marveč predvsem kot šolski praktik in eksperimentator. Večkrat navaja dosežke teh svojih poskusov v razredih, otroška besedila, rezultate anket itd. Knjiga je sintetična: nastala je kot sad dolgoletnega, neutrudnega, z ljubeznijo opravljenega trdnega šolskega dela.

Težakova knjiga je tudi odlična, svojevrsna, komentirana antologija srbohrvaškega (in celo jugoslovanskega) lirskega pesništva, primerne nega za osnovnošolsko mladino, zanimivega pa za vsakogar. Slovenski bralec lahko uživa ob izbrani slikovitosti in raznovrstni liriki, ki je predstavljena z vso potrebno razlago. Če je ta razlaga potrebna Hrvat, je seveda še bolj dobrodošla Slovincu, ki hrvaščino sicer zna kar dobro, hrvaške lirike pa se zaradi jezika le boji. Predstavljene pesmi so večinoma sodobne, manj je starejših. Nekatere so bolj epsko-lirske kot lirske.

Težak interpretira večino pesmi v celoti. To pač zato, ker mora učitelj pesem popolnoma doživeti, kljub temu da lahko razlago prilagodi razredu.

Izbir pesmi omogoča avtorju, da mu ni treba biti kritičen, da je vedno pozitiven, navdušen nad pesnikovo ustvarjalnostjo. Možnost primerjave med kakovostno liriko in liriko-kičem samo omenja; tega ne obdela. Poglavje o slabi liriki bi pomenilo zanimiv kritični pendant sicer absolutno pozitivni usmerjenosti.

Kakor je za knjigo značilna samostojnost, ustvarjalnost in celo eksperimentalnost, pa jo tudi poživljajo zanimive navedbe iz tujega in domačega slovstva. Včasih Težak prepričuje učenca o kakovosti kakkega pesniškega sredstva, npr. ritma ali uporabljene besede, tako da poseže po radikalnem sredstvu: eksperimentalno spremeni (transformira) dano pesniško besedilo, nato oboje primerja. Seveda pa ni povedal vsega o obravnavi lirske pesmi v šoli. Upoštevati moramo, na primer, da so razmere v Sloveniji in na Hrvaškem različne. Medtem ko je na Hrvaškem naravno in nujno, da v veliki meri obravnavajo tudi narečno liriko, so glede tega pri nas drugačne razmere, ki omejujejo možnosti take obravnave. Razviti je mogoče še več drugih metodičnih načinov obravnave. Ena taka možnost je ustno verzificiranje, zlasti v ritmu ljudske pesmi, vendar bolj primerno za epiko kot za liriko. Dalje je možnost obravnave pesništva po učiteljevih pisnih vprašanjih, ki zadevajo predvsem osnovno razumevanje jezika. To je posebno primerno za pouk starejšega pesništva. Dalje omenjam še možnost režisersko-izvaljske interpretacije.

Težakova odlična knjiga kliče in spodbuja tudi nas k izvirnemu in pogumnemu delu. Slovenska lirika je, kot je splošno znano, svojevrsna in bogata. Posnemanje in preskus Težakovih metod je zapletena stvar, ker je treba najti in izbrati ustrezno slovensko gradivo. Nekatere njegove zamisli, kakor tudi splošno znana metodična napotila pa lahko neposredno uporabimo in tako izboljšamo svoje učnovzgojno delo.

MILAN DOLGAN

Rokomet v osnovni šoli

Pred kratkim je izdal Zavod SR Slovenije za šolstvo priročnik Petra Šraja Rokomet v osnovni šoli. Izšel pri Državni založbi SR Slovenije.

Avtor je obdelal gradivo na 165 straneh in ga razdelil na 12 pomembnejših poglavij.

V njih so razčlenjene najvažnejše prvne za vadbo rokometu pa tudi večji del potrebne tehnike in taktike rokometne igre za učitelje osnovnih šol in trenerje šolskih športnih društev.

Vsebinski priročnik je bogato ilustriran; vsebuje 87 slik in skic ter veliko tabel, ki samo še dopolnjujejo nazornost posredovanega gradiva. Žal sta tisk in tehnična oprema mnogo slabša.

Avtor je pri obdelavi snovi izhajal iz smotrov in nalog telesne vzgoje, v učno vsebino pa smotrno vključil svoje bogate pedagoške in strokovne izkušnje, ki si jih je pridobil kot trener in učitelj telesne vzgoje na šoli.

Priročnik je dragocen prispevek za še boljše delo pedagogov telesne vzgoje, za razvoj celotnega področja šolskega športa in šolske telesne kulture.

IVAN KRIŽNAR

SOZD SAP-VIATOR
 DO GOLF TURIST LJUBLJANA

ZIMA 1978

Vabimo vas, da letujete z nami tudi v hladni polovici leta.

Izbirate lahko med kraji od Portoroža, Umaga pa vse do Dubrovnika — po ugodnih cenah zunaj sezone.

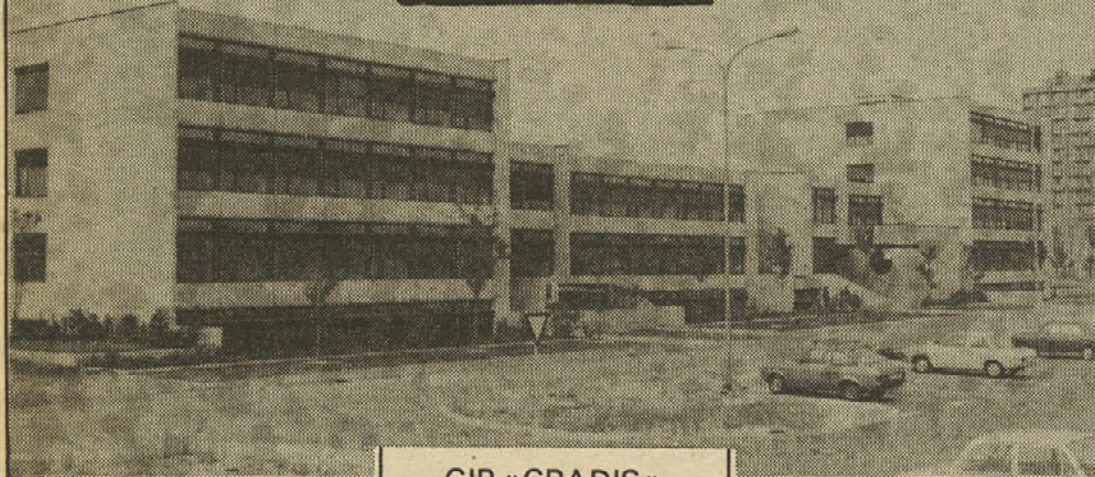
Za šolske ekskurzije in športne dneve imamo posebne cene za prevoz z avtobusi na smučišča (Kranjska gora, Zatrnik, Kobla...)

Paket karta (prevoz z avtobusom, žičnica, polončnica) za šolske skupine na

VELIKI PLANINI samo 90.— din

V času od 10. do 14. aprila 1978 organiziramo obisk sejma DIDACTA v Brüsslu s letalom.

Informacije in prijava: Turistična agencija Viator, Trdinova 3, tel.: 314-544 in poslovalnice.

GIP »GRADIS« LJUBLJANA

Šmartinska cesta 134 a
61000 Ljubljana

Telefon: (061) 41-422
Telex: YU Gradis 31-126

Ekonomska fakulteta v Ljubljani

projektira in gradi vse vrste osnovnih, srednjih in visokih šol ter vzgojnovarstvenih zavodov

V zadnjih letih smo zgradili tele večje objekte:

- Mednarodni center za upravljanje podjetij v družbeni lastnini v deželah v razvoju — Ljubljana
- Ekonomska fakulteta — Ljubljana
- Šolski center — Tolmin
- Dijaški dom »Peter Skalar« — Tolmin
- VVZ V. Šarh — Maribor
- Šola Javornik
- VVZ »Ane Zihlerl« — Ljubljana
- Osnovna šola Duplek — Maribor

emona commerce p.o. Ljubljana

Kersnikova 2, Ljubljana,

zastopa dobaviteljico učil in igrač -
tvrdko

fischer

iz ZRN

Program učil obsega demonstracijske
komplete namenjene pouku fizike na osnovnih, srednjih, višjih in visokih šolah.

Program igrač vsebuje sestavljive elemente za razvedrilo in testiranje otrok doma in v vzgojnovarstvenih zavodih.

Za nakup učil in igrač so potrebne devize
Podrobne informacije o cenah, rokih in pogojih dobave dobite pri EMONA COMMERCE, Celovška 106, tel.: 556-491 (061).

NOVO URNIKI!

Stenski urniki za osnovne in srednje šole.

Končno lahko tudi v SR Sloveniji ponudimo že več let iskane sodobne stenske urnike.

Urniki so izdelani na ploščah v treh izvedbah. Razpored dni in ur je včrtan, učitelje in predmete pa označujemo z magnetnimi ploščicami. Nalepke za te ploščice izdeluje AERO, zato s spremembami in barvami ne bo težav.

Ponujamo vam tele urnike:

Plošča-urnik »A« (RPS-V-42).

Urnik je namenjen velikim šolam — do 42 učiteljev.

Mere: višina 970 mm, širina 1700 mm.

42 magnetnih ploščic za imena učiteljev;

1050 kom. magnetnih ploščic za predmetne oznake.

Navodila za uporabo.

Cena 4.450. — din.

Plošča-urnik »B« (RPS-S-32)

Urnik je namenjen šolam do 32 učiteljev.

Mere: višina 780 mm, širina 1700 mm.

32 kom. magnetnih ploščic za imena učiteljev;

750 kom. magnetnih ploščic za predmetne oznake.

Navodila za uporabo.

Cena 3.950. — din.

Plošča-urnik »C« (RPS-M-30)

Urnik je namenjen manjšim šolam. Šole z enoizmenskim poukom.

Mere: višina 760 mm, širina 1000 mm.

30 kom. magnetnih ploščic za imena učiteljev;

600 kom. magnetnih ploščic za predmetne oznake.

Navodila za uporabo.

Cena 2.900. — din.

Državna založba Slovenije, oddelek za učila zastopa za SR Slovenijo TOZD

MLADOST z Reke, ki dobavlja urnike.

Naročila sprejema:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Oddelek za učila
Ljubljana, Trubarjeva 27
tel. 310-651

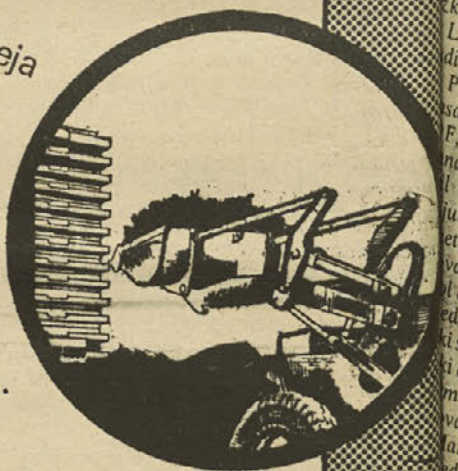

SGP GRADBINEC
n.solo.KRANJ nazorjeval

SOZD ZGP »GIPOSS« Ljubljana z n. sol. o.

telefon h. c. 26-361
64001 — Kranj

projektira, gradi in preureja
delno tudi s svojim materialom,
po sodobnih načelih,
vzgojnovarstvene zavode
osnovne, srednje, višje in
visoke šole, šolske centre,
domove za učence ter
študente.

Doslej je podjetje zgradilo in uredilo tele šolske objekte:

Osnovna šola Kranjska gora, Osnovna šola Breznica, Posebna šola Jesenice, Osnovna šola Naklo, Osnovna šola Besnica, Osnovna šola Stražišče, Osnovna šola Črtomirjeva Ljubljana, Osnovna šola Koseze, Ljubljana — v gradnji, rekonstrukcija Vzgojiteljske šole v Ljubljani, Otroški vrtec Plavž Jesenice, Osnovna šola France Prešeren Kranj, Osnovna šola Vodovodni stolp Kranj, Osnovna šola Orehek, Osnovna šola Komenda, Osnovna šola Cerklje, Osnovna šola Preddvor, Posebna osnovna šola Kranj, Osnovna šola Primskovo — v gradnji, Otroški vrtec Janina Kranj, Otroški vrtec Stražišče, Kranj, Otroški vrtec Klanec, Kranj, Otroški vrtec Planina — v gradnji, Šolski center Plavž Jesenice — v gradnji, šolski center Kamnik — v gradnji.

Podrobnejše informacije dobite osebno, pisмено ali telefonsko.

Vrsta skozi čas

govor z avtorjem Andrejem Šavljem

Od sredine meseca septembra 1977 izhajajo v tržaškem Primorskem dnevniku pod naslovom *Vrsta skozi čas* zanimivi feljtoni, v katerih so v vsakem predstavljeni dva ali trije pomembni prosvetni delavci tiste učiteljske generacije na Primorskem, ki je v obdobju 1975—1909—1919 oblikovala svoj slovenski in napredni lik med šolanjem na koprskem in pozneje goriškem slovenskem učiteljsku. Šavljovo delo je zbudilo splošno veliko pozornost. Ker gre za pomemben prispevek k zgodovini slovenske šole in slovenske pedagogike, smo zaprosili Andreja Šavlja, naj nam odgovori na nekaj vprašanj.

— Kateri motivi so te vodili, da si se lotil pisanja tega svojestranskega dela?

Motivov je bilo več. Na eni strani je šlo za rod naših učiteljev, ki so prišli s prvega slovenskega učiteljskega oddelka v poseben slovenski oddelk tjezičnega učiteljskega slovenščina kot učni predmet se je popopoma vedno bolj uveljavljala, pozneje v Gorici pa je povsem zpodrinila nemščino. Na drugi strani — in to je bil glavni razlog za obdelavo — je treba poudariti: s koprsko-goriškega učiteljskega prišlo veliko zelo pomembnih javnih delavcev, ki so ali slovenski misli močan pravek in pečat, in sicer ne samo a Primorskem, marveč v vsej Sloveniji. V Primorskem dnevniku z dne 18. 9. 1977 stran 6 je opovedalo uredništvo objavo portretov zaslužnih slovenskih delavcev, kulturnih in javnih delavcev, ki so prišli s koprsko-goriškega učiteljskega v letih 1975—1909—1919. Dalje jih označuje takole: »Njihova vrsta dolga, častna in slavna, saj smo srečali v njej številne marantne osebnosti, ki so kovalile slovensko bitnost ne le na Primorskem, marveč v vsej Sloveniji. Oblikovale njen duhovni obraz nam predale dragoceno zapuščino, ki nam je v ponos pa tudi — danes predvsem — obveza, da z današnjim dnem ne zapravimo.« In naprej: »Srečujemo se s temi, ki so s takim ali drugačnim, toda vedno velikim pomenom, ostala ali bodo ostala zapisana v slovenski zgodovini.« Učitelj sem od leta 1924. Sam sem šel »skozi njihove roke« in tedaj stopil v njihove vrste, prav spadam med tiste učitelje, ki so se šolali že po I. svetovni. Čim bolj sem spoznaval oprčane in Goričane, njihovo

delo, uspehe, ugled in trajno sled med slovenskim ljudstvom, tem bolj je raslo v meni prepričanje, da je imel slovenski narod toliko od tega učiteljskega rodu, da smo lahko nanj upravičeno ponosni. Prav zaradi tega ga ne smemo pozabiti. Mislim, da je bilo prav to vzrok, da je dala koprsko-goriška generacija slovenskih prosvetnih delavcev izjemno veliko mož, ki so se uveljavili pri javnem delu kot glasbeniki, pisatelji, pesniki, pedagogi, publicisti, gospodarski organizatorji, politiki idr. Njihovo delo je preseglo pokrajinske okvire in je pomemben prispevek slovenski kulturi. V glavnem je to tisto, kar nas obvezuje, da ohranimo danes in jutri kolikor mogoče živ spomin na ta učiteljski rod in njegovo delo!

Vprašanje: Kaj lahko poveš o vsebini svojega dela?

V uvodu govorim o slovenskem odseku trijezičnega moškega učiteljskega v Kopru, ki je bilo ustanovljeno leta 1875. Učiteljske je bilo pravzaprav štirijezično, saj je prevladovala pri pouku nemščina, imelo pa je slovenski, hrvaški in italijanski odsek. Slovenski odsek se je leta 1909 preosnoval v samostojno slovensko učiteljsko v Gorici. Sledijo profili osebnosti, za katere sem si vsaj za silo oskrbel vire, da sem jih lahko orisal v nekaj potezah. V poglavju Kovači za katedrom sem poskušal predstaviti bralcem nekatere profesorje in učitelje tedanje generacije, v poglavju Na nakovalu življenja pa učitelje, ki so prišli z učiteljskega v Kopru in Gorici. Predhodniki koprške generacije — tak je naslov poglavja, v katerem opisujem zlasti pedagoške delavce iz kroga pedagoškega lista Šola, ki je izhajal v letih

1880—1884 v Gorici. Poglavje Pomoč s strani — rame k ramenu govori o pomoči, ki je prihajala na Primorsko iz drugih krajev, v zadnjem poglavju — Kovalo se je jugoslovansko bratstvo, pa so opisani Hrvati, ki so bili v Kopru. V nekoliko širšem ali ožjem obsegu — odvisno je bilo od virov — sem obdelal 164 obrazov.

Besedilo oživlja ilustrativno gradivo, v rokopisu so navedeni viri in opombe pod črto, dodal sem še preglede. Razen slik so morali vsi ti dodatki pri objavljanju v Primorskem dnevniku odpasti.

— Katera merila si uporabil pri izboru in prikazu posameznih osebnosti v spisu?

Najbolj vidne osebnosti sem skušal prikazati nekoliko širše. Prizadeval sem si, da bi bila nakazana različna pota, po katerih je morala obravnavana generacija, in da bi bile zastopane vse različne smeri dejavnosti. Seveda nisem mogel dobiti za vse, ki sem jih opisal v knjigi, vseh potrebnih virov zato obseg besedila o nekom še ne pomeni, da je s tem označena pomembnost osebnosti. Obravnavane generacije kajpak nisem mogel zaključiti z letnicama od — do —, marveč sem kratko označil tudi njene predhodnike in jo spremljal do njegove postopne umiranja. Pri padnost h koprsko-goriški učiteljski generaciji sem v posameznih primerih ocenil po delovanju in ne toliko po samem kraju šolanja. V zbirko obrazov sem vključil tudi učitelje iz pokrajin zunaj Primorske, ki so bili

prišli na pomoč primorskemu učiteljstvu in šolstvu. V Kopru so ob slovenskih profesorjih delali tudi hrvaški profesorji, ob slovenskih dijakih so rasli hrvaški tovariši, prav zaradi tega moj prikaz ni mogel mimo teh posebnosti. Menil sem, da bom le tako dosegel zaokroženo celoto, kar — mislim — da se mi je posrečilo.

— Kako, da si se odločil za objavo besedila v Primorskem dnevniku?

Primorski dnevnik obravnava predvsem primorsko problematiko. List je dovolj razširjen v zamejstvu in tostran meje, zato se mi je zdel prav primeren za objavo besedila o primorskem učiteljstvu iz polpretekle dobe. Hvaležni smo lahko uredništvu Primorskega dnevnika, da se je odločilo za objavljanje poglavij na svojih straneh, posebno, ker je objavilo posameznih opisov osebnosti opremilo tudi s slikami, kolikor smo jih mogli dobiti.

— Ali ne bi zanimala vsebina tvojega dela tudi Slovence tostran meje? In: ali ne bi bilo prav, da bi izšlo delo v samostojni knjigi?

Feljtoni, zbrani pod naslovom *Vrsta skozi čas* — so prav gotovo namenjeni vsej slovenski javnosti, zlasti še prosvetnim in kulturnim delavcem. Besedilo bi bilo še bolj pregledno, če bi bilo objavljeno v knjižni izdaji, saj bi v knjigi lahko objavili navedbe virov, opombe pod črto in razne preglede, kar je moralo žal, v dnevniku odpasti. Upam, da bo knjiga vendarle zagledala beli

Akademski slikar Janez Boljka je ob praznovanju 100-letnice rojstva Otona Županciča pripravil grafiko s portretom pesnika. Grafika je uokvirjena in primerna tudi za podelitev ob raznih svečanih priložnostih ali pa kot nagrada prizadevnemu delavcu. Še posebno jo priporočamo šolam kot priznanje najboljšim učencem osnovnih in srednjih šol ob priložnostih, kot so tekmovanje za bralno značko, mladinski kvizi itn. Grafiko lahko kupite po nizki ceni pri založbi »Borec«

dan, saj je zbudila vsebina objavljenega besedila v Primorskem dnevniku precej zanimanja.

Objavljanje Šavljivega besedila v Primorskem dnevniku se približuje koncu. Ko bere človek te zapise, karakteristike o delu skromnih slovenskih mož, ki so delali v težkih življenjskih razmerah v obdobju 1975—1909—1919, ki so izgojevali pri delu za narod, brez nagrad, pohval ali priznanj, često ob

fizičnem zapostavljanju in trpljenju, šele spozna njihovo vrednost in veličino žrtvovanja za ljudstvo, ki je bilo izpostavljenjo zatiranju in potujevanju.

Glavna zasluga teh skromnih mož je bila, da se to potujevanje ni posrečilo. Mislim, da izražam željo mnogih, če zapišem, naj bi delo *Vrsta skozi čas* čimprej izšlo tudi v knjižni obliki.

ALBIN PODJAVORŠEK

Prof. Albin Podjavoršek — sedemdesetletnik

V začetku letošnjega januarja je profesor Albin Podjavoršek praznoval svojo sedemdesetletnico. Ob tej priložnosti smo ga obiskali na domu. Pristno nas je sprejel, kot zna le on, o osebnem prazniku, za katerega smo mu prišli čestitati, pa je menil, da ni nič kaj pomembnega. Pomembnejša se mu je zdela priložnost, da bo s prijatelji in znanci pokramljal o raznih dogodkih in se spomnil prijateljev in znancev, ki jih ima po vsej Sloveniji.

Naš Albin je svoje vrste človek. Odlikuje ga izreden spomin, marsikaj ve, o marsičem in o mnogih piše, poznamo ga kot odličnega publicista, o sebi pa ne govori rad. Tako res ni nič čudnega, če smo njegovi sedaj najožji sodelavci šele sedaj zvedeli, da se je v svojih mladih letih posvečal socialni in mladinski poeziji in da še vedno piše satirične črtice o vsakdanjem življenju.

Po poklicu je psiholog, pedagog in defektolog. Pretežni del svojega pedagoškega dela je posvetil nekoč učiteljskim, kasneje študentskim pedagoške akademije. Zelo velike so njegove zasluge pri izobraževanju in vzgojanju prvih učiteljev takoj po osvoboditvi v osnovnih pedagoških tečajih. Vzgaljal pa je tudi v združno-knjigovodskih tečajih — kadre za računovodsko službo v kmetijskem združništvu. Več let je bil pedagoški svetovalec za posebno šolstvo in si je veliko prizadeval za kakovosten dvig tega šolstva pri nas.

Kot psiholog je delal na mnogih družbenih področjih, največ se je posvečal poklicnemu usmerjanju in vzgojnemu svetovanju, rehabilitaciji invalidov, izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov s motnjami v telesnem in duševnem razvoju, pedagoškim vidikom varčevanja med mladino — in še in še.

Bil je med ustanovitelji pedagoškega, psihološkega in defektološkega društva, v teh organizacijah je opravljal mnoge pomembne funkcije. Ob ustanovitvi slovenskega društva za poklicno usmerjanje je bil izvoljen za predsednika in je to funkcijo opravljal posebno uspešno v prvih letih uvajanja službe poklicnega usmerjanja na Slovenskem. O tej problematiki je tudi veliko pisal in predaval. Po vsej Sloveniji je vodil seminarje za učitelje, učence, starše, ljudi iz gospodarstva in je z živo besedo opozarjal ljudi, kako pomembna je pravilna izbira poklica.

Čeprav je že upokojen, je še vedno strokovno in družbeno dejaven. Njegova trenutno največja družbena dejavnost je sodelovanje pri Skupnosti zavodov za usposabljanje otrok in mladostnikov s motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Sicer pa: preveč je vsega, da bi ga lahko tako predstavili v vsej njegovi človeški in ustvarjalni veličini. Prav zaradi tega smo se odločili, da mu postavimo nekaj vprašanj!

— Večino svojega življenja si posvetil vzgoji pedagoških kadrov. Kaj se ti je zdelo pri tem delu najpomembnejše?

»Vzgojiti učitelja pristne ali notranje avtoritete, ki bi ga ljudje spoštovali, ljubili in mu zaupali. Spoštovanje temelji na učiteljski zglednosti, doslednosti in pravičnosti. Ljubezen si pridobi, če jo ima sam in če jo čuti učenci, starši in drugi; zaupanje si pridobi učitelj, če je vedno pripravljen pomagati mlademu človeku in mu tudi zares pomaga v njegovih težavah, če je odkrit in drži dano besedo. Dosledno je treba odklanjati nepravilno ali zunanjo avtoriteto, ki temelji na nasilju in z njim povezanim strahu ali na dobrikanju mladi osebnosti ter podkupovanju. Vzgojiti prosvetnega delavca pristne avtoritete je bil vedno moj ideal, ki sem se mu sam skušal kot učitelj približati.«

— Vemo, da so bili mnogi tvoji sodelavci nekoč tudi tvoji učenci, ki si jim dajal odlične in — verjetno — tudi kako negativno oceno. Kako se te najraje spominjajo kot svojega nekdanjega učitelja?

»Vedno sem gledal na mladega človeka, najsi je šlo za osnovnošolskega učenca, tečajnika, dijaka učiteljske ali gimnazije ali študenta pedagoške akademije, perspektivno, se pravi, da bo postal nekega dne celostna osebnost v našem družbenem življenju. Lahko rečem s ponosom, da imam po vsej Sloveniji v prosvetnih delavcih in prosvetnih delavkah veliko pristnih prijateljev in prijateljic, s katerimi se radi srečujemo, pokramljamo in se spominjamo nekdanjih časov. Lepih časov. Za mnoge le-teh se žal že tudi približuje večer in jesen je blizu... Z marsikom pa sem postal tudi kolega v zbornici. Med nami je vladalo najlepše tovarištvo, ne da bi čutili odnosov stari—mladi ali kakršne koli diskriminacije.«

— Vedno nas opozarjaš, da premalo pišemo. Koliko pa si ti napisal do danes?

Pisal sem v mnoge liste in časopise v Sloveniji in tudi zunaj naših meja. Tiskanih spisov, to je razprav, razmišljanj, stališč, člankov, analiz, literarnih spisov je nekaj nad 600. Po osvoboditvi sem pripravil za tečajnike obširna skripta iz celotne in pedagoške psihologije, saj niso imeli česa vzeti v roke. Ob pomanjkanju ustreznih učbenikov na

Spodnjem Štajerskem za knjigovodske zadržne kadre sem izdal računski priručnik *Ljudsko računico*, ki so jo uporabljali tudi učitelji. V letih 1958 in 1961 sem prejel Kidričevo (odkupno) nagrado za spisa s področja rehabilitacije invalidov ter vzgojanja razvojno motenih otrok in mladostnikov. V več primerih sem bil tudi urednik. Uredil sem več publikacij, pri marsikateri pa sem bil član uredniškega odbora.«

— Nekateri menijo, naj se človek posveča ožjemu poklicu. Ti si posegal v številna družbena področja. Kaj te je vodilo pri tem?

»Potrebe. V dobi med obema vojnama se je moral učitelj razdajati kot prosvetni delavec na vasi na številnih področjih, po osvoboditvi leta 1945 pa je bilo posebno na Spodnjem Štajerskem po štiriletni kruti nacistični okupaciji v letih obnove treba zaorati ledino na političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnoprosvetnem področju. Izobraževanje ob delu takrat ni bilo organizirano, strokovnega poizkušanja je bilo zelo malo. Nadaljnji študij ob delu je bil možen le ob zelo zelo težkih življenjskih razmerah. Le malo je bilo takih, ki so se mu lahko posvetili. Treba je bilo veliko močne volje in trdnih živcev!«

— Kaj šteješ za svoj največji uspeh?

»Da smo vzgojili veliko zelo dobrih učiteljev.«

— Položaj učitelja se je od tedaj, ko si začel svoje pedagoško poslanstvo, pa do danes spremenil. Kje vidiš spremembe in kje jih ni?

»Učitelj ni več edini šolanec ali izobraževanec v naši družbi. Mislim pa, da položaj učiteljstva ni veliko boljši, kot je bil včasih.«

— Svetuj današnjemu učitelju, kako naj opravi svoj poklic, da bo imel uspehe, da bo družba z njim bolj zadovoljna in da bo tudi sam s seboj zadovoljen!

»Treba je študirati in se nenehno izpopolnjevati v teoriji in praksi. Vprašanje je, ali je vzgojenost današnjega učitelja primerna za opravljanje težkega poklica, o katerem tako radi poudarjamo, da je pomemben. — Ob tvojem prazniku ti želimo trdnega zdravja in še mnogo ustvarjalnih let! Povej nam, kako naj ti sledimo!«

»Delati, delati, delati!«
IVAN ŠKOFLEK

Dr. Leon Žlebnik — 60-letnik

Dne 29. januarja 1978 izpolnjuje naš ugledni prosvetni delavec, pedagoški pisatelj in kulturnik Dr. Leon Žlebnik šestdesetletnico rojstva. Jubilar izhaja iz družbene družine, mladost je preživel v Novem mestu, klasično gimnazijo in univerzo je končal v Ljubljani, kjer je tudi doktoriral. Med okupacijo se je učil s priložnostnimi deli, že septembra 1941 sodeloval z OF, leta 1942 je bil nekoliko časa interniran v Gonarsu.

Po osvoboditvi je delal nekaj časa v propagandni komisiji IO, potem je učil dve leti na gimnaziji na Jesenicah, od koder je premeščen na učiteljske v Ljubljani, kjer je predaval predmete pedagoške skupine ter sodeloval pri vzgoji učiteljev osnovnih in srednjih šol. Leta 1954, ko je nadaljeval pedagoško delo na višji pedagoški šoli oziroma poznejši pedagoški akademiji celih 21 let, do septembra 1975. leta. Hkrati je sodeloval s Pedagoško akademijo v Ljubljani in visoko inštitutsko pedagoško šolo na Reki, kjer je predaval antropologijo dela z zgodovino pedagogike. Na PA v Ljubljani je bil več let predstojnik delka za skupne predmete, pa tudi predsednik sveta akademije. Zaupevanje so mu bile tudi druge funkcije na akademiji. Med septembra 1975 je sprejel na Visoki šoli za organizacijo dela v Kranju, ki je potrebovala za organizacijo izobraževanja ustreznega strokovnjaka, po čem, potem, ko je prerasla iz visoke šole. V Kranju predava pedagoško antropologijo z zgodovino pedagogike in pedagoško psihologijo. Že drugič je bil izvoljen za prodekana in se osveča predvsem organizacij-

ske-strokovnim problemom te naše visoke šole.

Poleg prosvetnega dela kot profesor na učiteljsku, PA in visoki šoli za organizacijo dela, je dr. Leon Žlebnik zadnjih 30 let znatno obogatil tudi slovensko pedagoško in psihološko literaturo. Njegovo tovrstno delo je obširno in raznoliko. Od samostojnih publikacij naj omenimo *Občo zgodovino pedagogike*, ki je izšla leta 1955 in je bila še isto leto prevedena na srbsko-hrvaški jezik. Doživela je štiri slovenske ter pet srbsko-hrvaških izdaj, leta 1959 in 1964 pa je izšla tudi v albanskem jeziku.

Poleg navedenega dela so pomembne še tele samostojne publikacije dr. Leona Žlebnika:

Izbrana poglavja pedagoških klasikov (1956), *Ljudje med seboj* (izdala Zveza prijateljev mladine leta 1956), *Pisani svet osebnih stikov* (1956), *Ljubzenska čustva in odnosi* (1957); slednja je v dveh izdajah (1963 in 1965) izšla v hrvaškem prevodu tudi v Zagrebu. V navedenih knjigah obravnava socialno in etično problematiko odnosov v socialistični družbi. S temi deli je zaoral v naše moralne odnose pravcato globoko brazdo. Knjiga *Da bi se bolje razumeli* (1963) pomeni sintezo in dopolnitev avtorjevih razpravljanj o medsebojnih odnosih v naši družbi. Tudi to delo je doživelo v slovenski drugo izdajo (1966), v srbsko-hrvaškem prevodu pa je izšlo pri Naučni knjigi v Beogradu leta 1968. Problemablj se je tudi v aktualno problematiko spolne vzgoje in sodeloval v publikacijah *Priročnik za spolno vzgojo* (111 strani, 1960) ter napisal knjigo *Vajino ljubzensko zorenje* (1966).

Brez dvoma je posebno pomembno delo dr. Leona Žlebnika izdaja trilogije *Psihologija otroka in mladostnika*, ki jo je izdala Državna založba Slovenije: I. del leta 1960 (predšolska doba — 316 strani), II. del leta 1963 (šolska doba — 446 strani), III. del leta 1969 (pubertetni — 251 strani). Prva dva dela sta že doživela tri ponatise (tretji pa dva). Vsi trije deli so prevedeni v srbohrvaščino in so bili objavljeni 1972 v Beogradu.

Razen navedenih samostojnih del najdemo v raznih revijah in listih mnoge Žlebnikove razprave, razmišljanja, stališča ipd., v katerih razlaga svoje nazore o pedagogiki, psihologiji, etiki in filozofiji, in tudi v literaturi.

Bogato je bilo tudi kulturnoprosvetno delo dr. Leona Žlebnika. Kjer koli so ga potrebovali, je rad sodeloval kot predavatelj, svetovalec ali poročevalec. Znana so njegova predavanja o medsebojnih odnosih na ljubljanskem radiu. V delovnih kolektivih je imel več predavanj, predaval je vzgojiteljem in učiteljem, staršem in mladini. Bil je delegat Jugoslavije in Zveze društev prijateljev mladine Jugoslavije pri Mednarodni zvezi za vzgojo staršev in vzgojiteljev v Parizu, kjer je bil izvoljen tudi za drugega podpredsednika te organizacije, dve leti pa je bil tudi član uredništva mednarodne revije za vzgojo staršev in vzgojiteljev v Parizu. Sodeloval je tudi v Bruslju na mednarodnem simpoziju o problematiki družinske in spolne vzgoje. Zelo dejaven je bil tudi v domači in jugoslovanski pedagoški organizaciji.

Pri nadaljnjem delu mu želimo še mnogo delovnih uspehov!

ALBIN PODJAVORŠEK

BOGATA VSEBINA NE SAMO ZA ŠOLARJA

OB 6. ŠTEVILKI
PIONIRJA

Nova številka mladinske poljudnoznanstvene revije **Pionir**, že šesta v tem šolskem letu, prinaša spet več zanimivih prispevkov, ki so jih napisali ugledni strokovnjaki pa tudi številni osnovnošolci, ki v zadnjem času čedalje bolj soustvarjajo svojo revijo.

Ce se ob tem posebej ustavimo ob rubriki **Pionirjev kompas**, moramo omeniti, da šolarji po vsej Sloveniji izdajajo svoja glasila. Ta glasila pa so v veliki večini prave kronike domačega kraja. V njih najdeš izčrpne podatke, ki so jih zbrali in zapisali mladi novinarji, ustvarjalci šolskih glasil. Tako je **Pionir** v pričujoči številki povzel gradivo iz glasila ljubljanske osnovne šole Trnovo in iz zanimivih podatkov mladih sodelavcev sestavil zapis o Trnovem in Krakovem, starih predmestjih Ljubljane.

Mladi bralci so v tej številki — poleg že ustaljene rubrike Literarne igrice — dobili svoj prostor tudi za prispevke o ježu in lisici. **Pionir** je ježa predstavil v prvi letošnji številki, lisico pa tretji, in povabil bralce, da popišejo svoja srečanja in doživljanja s tema živalima.

Ko prikazujemo vsebino šeste številke **Pionirja**, moramo posebej opozoriti na prispevke, ki jih uredništvo objavlja kot gradivo za lažje izvajanje raziskovalnih nalog. Tako najde bralec v tej številki sestavek Kako spoznamo golo drevje; navezuje se na raziskovalno nalogo Najdebelejšega drevesa v domačem kraju. Tistim, ki bodo popisovali drevesa v zimskem času, bodo napotki iz tega članka zelo koristni. Zanimivi članek, ki ga je napisal znani strokovnjak prof. Ciril Jeglič, bodo s pridom lahko uporabili tudi pedagogi in mentorji. Med osrednjimi članki je tudi prispevek Zimski šesterokotnik. Opis zimskega nočnega neba v naših krajih bo z besedo in sliko marsikaterega bralca napotil k opazovanju lepih ozvezdij, ki so pri nas najlepša ravno pozimi. Na ta članek se navezujejo tudi drobni prispevki v rubriki **Pionirjev leksikon**, ki govore o svetlosti in barvi zvezd, o svetlobnem letu kot astronomski dolžinski enoti in še o čem; ter s tem pomagajo k večji razumljivosti glavnega članka.

Pionir posveča tokrat posebno pozornost tudi našemu očaku Triglavu, o katerem bo v letošnjem jubilejnem letu prvega vzpona nanj (200 let!) povedanih še veliko besed. Ob krajšem besedilu so objavljeni izredno lepi izvirni posnetki naše najvišje gore, zlasti pa čudovita naslovnica mojstra fotografije, Marjana Smerketa.

In slednjič v opisu **Pionirja** ne smemo mimo daljšega sestavka z naslovom Nasprotna barva. Z njim se nadaljuje serija člankov naših uglednih likovnih pedagogov, ki skušajo v njih mlade bralce naučiti razumevanja likovne umetnine.

Med drugimi rednimi rubrikami (Svet tam spodaj, Iz albuma slovenske fotografije, Kaj, kdo, kdaj, kje, kako, zakaj, Pionirjevi vozli itd.) omenimo še prispevek Glasbila na srednjeveških freskah v Sloveniji. Z njimi uvaja **Pionir** bralca v svet glasbenih instrumentov in se tako navezuje na etnomuzikološko raziskovalno nalogo Ljudska glasbila in otroška zvočila, ki je bila razpisana v peti številki. Uredništvo pričakuje, da bo tudi na to privlačno nalogo velik odziv, posebno še, če bodo spoznali njeno vrednost tudi pedagogi.

IZDELKI EMONE, MESNE INDUSTRIJE ZALOG, ZA ŠOLSKKE KUHINJE

Med številnimi proizvajalci in predelovalci mesa zavzema podjetje Emona, mesna industrija, Zalog, ugledno mesto, saj ponuja bogat izbor in kakovostne izdelke. Dober jedilnik vsebuje vsak dan tudi meso in mesne izdelke.

Da bi dobili pravo predstavbo o proizvodnji Emone, mesne industrije Zalog, naj povemo, da ima to podjetje vedno na voljo: sveže meso (govedino, svinjino in telatino), klobase vseh vrst in trajnosti, izdelke iz suhega mesa, konzerve (pastete, gotova jedila) in vakuumsko pakirane izdelke.

Dobavna služba podjetja povezuje vse slovenske občine in občine drugih republik, s katerimi je sklenila pogodbe.

Sole so redne odjemalke podjetja Emona, zaželeno pa je, da bi se vsi, ki vodijo šolske kuhinje, ob anketni pokušnji seznanili z izborom in s kakovostjo izdelkov. Prav gotovo bo tako povpraševanje po izdelkih Emone še večje. Več šol kakega območja naj bi naročilo blago v posameznih obdobjih in glede na potrebe. Tako bi olajšale dobavo in se načrtno izognile nepotrebnemu zastoju.

Izdelki iz obsežnega izbora so še posebno primerni za prehrano v šolah, saj imajo veliko prehrabeno vrednost in jih lahko zelo preprosto pripravite. Za šolske malice priporoča proizvajalec vse klobasičarske izdelke in pastete (za sendviče in narezke), ki jih lahko hitro servirate.

Gotove jedi (golaž, vampi, sarma, klobasa v zelju, fižol s klobaso, tortelini v omaki in segedinski golaž) so kakor nalašč za kosila.

Jedi samo pogrejte in ponudite.

Vodje šolskih kuhinj bodo lahko po teh podatkih izbrali svojega dobavitelja in sestavili načrt nakupov za letošnje šolsko leto.

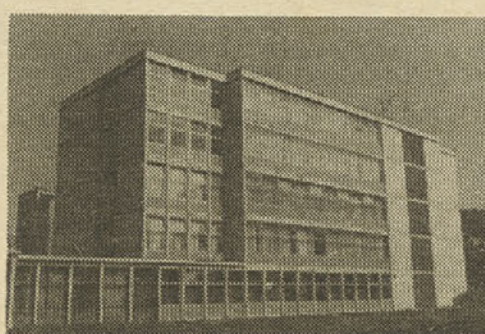
GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE

VEGRAD

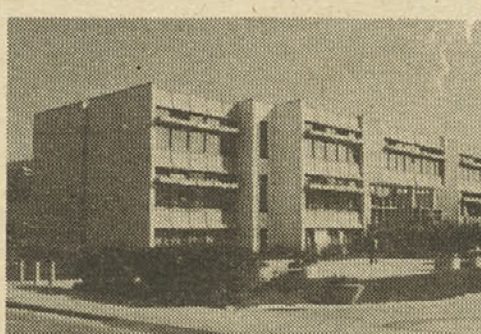
VELENJE, PREŠERNOVA 9

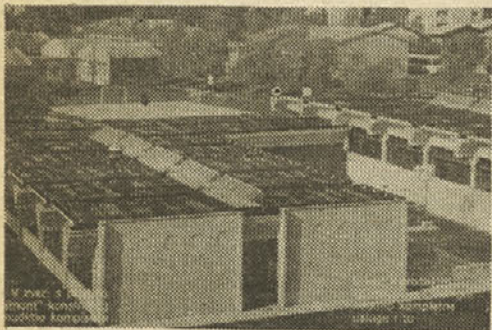
Posebna šola, Velenje

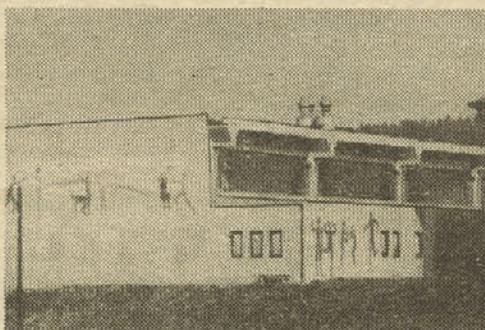
Gimnazija, Velenje

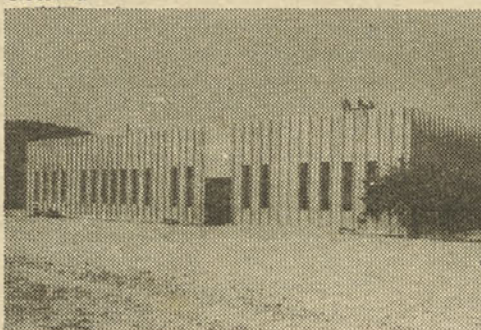
Osnovna šola, grajena po polindustrijskem sistemu

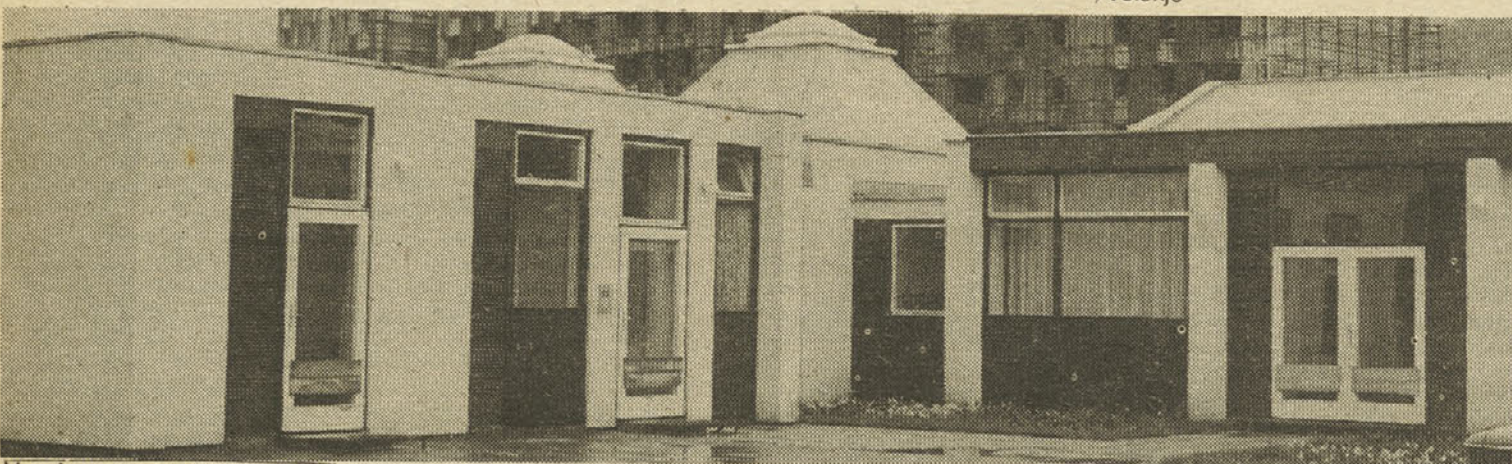
Osnovna šola Velenje

Telovadnica v Šoštanju, grajena po sistemu Vemont

Tovarna prostorninskih elementov (celic), Velenje

Vzgojnovarstveni zavod Velenje

projektira,
gradi, popravlja,
preureja, izvaja vsa
zaključna dela,
proizvaja gradbeni
material in
elemente.

Letos praznuje VEGRAD 20-letnico svojega obstoja. Leta 1971 so uvedli polindustrijsko gradnjo z uporabo tunelskih opažev, leta 1974 proizvodnjo armirano-betonskih montažnih konstrukcij VEMONT v Selu pri Velenju, leta 1977 pa industrijsko proizvodnjo raznih objektov v velenjski tovarni. Pri industrijski gradnji objektov izdelajo 80 % sestavin v tovarni, 20 % pa na gradbišču. Taka gradnja je racionalna, izvedljiva v sprejemljivih rokih in sodobna. Kakovost je zagotovljena.

VEGRAD je zgradil že več vzgojnovarstvenih zavodov, osnovnih, posebnih in srednjih šol ter domov za učence in študente.

Podjetje ima v svojem proizvodnem programu tudi tlakovce, travne plošče in druge izdelke za urejanje okolice.

Natančna pojasnila o cenah, rokih in pogojih dobite osebno, pisмено ali telefonsko na številko:

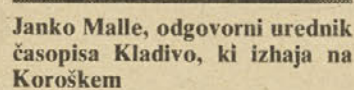
(063) 850-250

Pogovor z urednikom lista napredne slovenske mladine na Koroškem Jankom Mallem

To spoznanje mlade slovenske studentske levice v letu 1970 nas je vodilo do prepričanja, da moramo zapisane pravice izterjati; zato smo izvajanje nekaterih določil 7. člena vzeli sami v roke. To naj bi bil začetek poti iz tedanje narodne zagate.

Solidarnostno gibanje se je razširilo po vsej Avstriji. Še danes je na Dunaju solidarnostni komite. Tu uspešno deluje tudi Klub slovenskih študentov, ki ima na znotraj poenoteno akcijo.

— **Kdo sodeluje pri Kladivu?**
— V glavnem so »kovači« slo-
venski študentje. Tudi nekaj po-
deželske mladine že sodeluje

Na rob diafilma o O. Župančiču

Od začetka do konca diafilma se zarisujejo postaje njegovega plodnega življenja, dokumentarni posnetki spreminjajočih se potez pesnika, ki je iz fanta dorasel v zrelega moža, v zanosnega, globoko se zavedajočega stvar-

Na mariborski univerzi je v tem študijskem letu vpisanih 8937 študentov, od tega 4325 rednih in 4612 študentov ob delu. Mariborska univerza je tudi edina v Jugoslaviji, ki ima vsa leta več študentov ob delu kot rednih študentov. Zanimivi so tudi podatki, od kod prihajajo mladi študirat v Maribor. S koroško-štajerskega območja je 40% študentov, iz Zasavja-Savinjskega 18%, Podravja in Pomurja 13%, iz Ljubljane 9%, s primorsko-notranjskega območja 8% in iz Dolenjske 3%. Na mariborski univerzi je do lanskega septembra diplomiralo 14.712 študentov, od tega kar 53% študentov ob delu. Vsi ti podatki nam dajejo številne možnosti za primerjave. Vedno bolj se kažejo problemi študentov ob delu, ki jih je na mariborski univerzi iz leta v leto več. Tem problemom bodo morale posvetiti več pozornosti predvsem delovne organizacije, ki bodo svoje študente pravilno usmerjale v študij in poznejši poklic. Namen našega pisanja pa ni obravnava problematike študija ob delu, temveč kritičen prikaz položaja obštudijskih dejavnosti mariborskih študentov. Pri UK ZSMS v Mariboru so obštudijske dejavnosti organizirane podobno kot druž-

bene organizacije in društva. Te dejavnosti so zelo pomemben dejavnik pri oblikovanju osebnosti mladega človeka. UK ustanavlja društva in druge oblike delovanja s področja kulture, telesne kulture, tehnične kulture in podobnih dejavnosti. Tako deluje pri UK ZSMS center pokrajinskih klubov, ki usklajuje delo pokrajinskih klubov študentov na univerzi. Prav tako deluje v Mariboru študentski servis, Mednarodni klub prijateljevstva ipd. Kot smo zapisali že v uvodnih vrsticah, so obštidjske dejavnosti pomemben dejavnik razvoja mladega človeka. Prav zato bi jih morali še bolj jasno opredeliti in zagotoviti zanje denar. K temu bo prav gotovo veliko prispeval tudi samoupravni sporazum o obštidjskih dejavnostih študentov mariborske univerze. In kakšno je trenutno stanje teh dejavnosti? Vse prej kot rožnato.

Poglejmo primer. KUD »Študent« ima že nekaj časa veliko težav zaradi pomanjkanja prostora in denarja. Kljub velikim uspehom, ki jih je v zadnjem času doseglo to društvo, so še vedno odvisni od trenutnega finančnega položaja. Vse sekcije društva so v težkem položaju, še posebej akademski pevski zbor Boris Kraigher, folklorna sekcija in plesna skupina Point. Vzrokov za takšno stanje je več. Financiranje se bo verjetno uredilo šele s podpisom samoupravnega sporazuma o obšolskih dejavnostih študentov, v KUD »Študent« pa menijo, da se bo moral spremeniti način financiranja društva pri Zvezi kulturnih organizacij. Dolej so pri financiranju upoštevali le točke programa, ne pa tudi obsega in pomena. Na rednem letnem občnem zboru društva so glede na nastalo problematiko sprejeli več sklepov. Menijo, da se je treba na ravni univerze zelo jasno pogovoriti o daljnoročnih rešitvah. Na skupni seji predstavnikov univerze, izobraževalne skupnosti, društva in ZKO, naj bi opredelili tudi resnično vlogo in pomen tega društva v širšem slovenskem prostoru.

Predvidene rešitve bodo verjetno veliko prispevale k reševanju zelo pereče problematike. To pa bo treba rešiti čim prej tudi zaradi velikega pomena, ki ga ima društvo pri razvijanju kulturnih dejavnosti študentov. Povsem neprizadeto pa ne smejo stati ob strani posamezne VTOZD mariborske univerze. Ne sme nam biti vseeno, ali se študentje dejavno udeležujejo različnih akcij s področja kulture, ali ne.

MARJAN TOŠ

Fotografije nam posredujejo intimno podobo pesnika in slovesne, izjemne trenutke v njegove življenju. Vse to pa je celotna čas sedemdesetih let, razpet med hlapčevanjem slovenskega naroda tujcu in izjemnim naporom, teptanega ljudstva, da svobodno zaživi svoje življenje.

Spremnno besedilo je napisal prof. Janez Musič, urednik pri založbi Mladinska knjiga. Ni ga napisal samo kot prilogo k diafilmu, kot razlago slikovnega gradiva, temveč kot tehtno besedo o pesniku in njegovem delu. Učitelj slovenskega jezika bo našel v njem dragocen vir podatkov o pesnikovem življenju in delu.

Še bolj celostno pa se bo v razredu zarisala pesnikova podoba, če bodo učenci višjih razredov osnovne šole in srednjih šol prisluhnili Župančičevim verzom na kaseti z naslovom *Ti kondor, soncu brat*.
G. K.

L.: Najprej nekaj podatkov iz pravilnika o ocenjevanju učencev. — Učitelji med šolskim letom sproti preverjajo in ocebujejo obseg in kakovost učenčevega znanja. Pri tem upoštevajo ugotovitve o učencevih sposobnostih, njegovo prizadevnost, napredek, razvoj njegovih učnih in delovnih sposobnosti za uporabo pridobljenega znanja in njegovo vzgojenost. Učitelji preverjajo znanje učencev na različne načine v skladu s sodobnimi pedagoškimi in psihološkimi dognanji o ocenjevanju. Ocenjevanje ne sme biti časovno

M.: Pri ocenjevanju učenčevega znanja iz posameznega predmeta je treba upoštevati so delovanje v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu. Za preverjanje in ocenjevanje učenčevega znanja se uporabljajo različni načini, ki ustrezajo posameznim učnim predmetom. Ti načini so zlasti ustno spraševanje, pisne, grafične oblike. V vsakem polletju ali v vsaki izmeni sta dve ocenjevalni obdobji. V vsakem obdobju učitelj najmanj dvakrat preveri in oceni učenčev znanje. Pri ocenjevanju znanja mora ravnati učitelj z

M.: Kaj je pravzaprav ocenjevanje? V bistvu je to merjenje. Učitelj sam nima drugega merila, nega instrumenta kot svojo zavest, presojo. Vemo pa, da se ta iz dneva v dan spreminja, odvisno od razpoloženja. Pri ocenjevanju nastopa poleg merjenja še učna snov, učencevo znanje in instrument ali izpraševalec. Zanimivo je tudi, kaj učitelji sploh ocenjujejo. Skoraj vsak pravi, da učencevo znanje. Samo... Kaj sploh je učencevo znanje? To kar učitelj ocenjuje, še zdaleč ne. To so le učencevi odgovori. Med znanjem in odgovori pa je razli-

L.: Razlike so tudi med izpraševalci. Eni zahtevajo odgovore, ki so dobesedno taki, kot so jih sami podali, in tako učenca, ki pove to s svojimi besedami, slabše ocenijo. To ni prav. Za preverjanje znanja imamo predvsem dva načina: ustnega in pisnega. Ustni odgovori: tu je pomembno, da se učenec hitro odzove in se znajde. Imamo učence, ki se znajno bliskovito odzvati na vse, kar jih zanima, in se jim vse, kar so jih hoteli in nehotne reakcije izpraševalca. Ta se niti ne zave, kolikoli odgovor je prav, ampak se sodeluje z učencem pri odgovarjanju. Učenčeva iznajdljivost pa je odvisna predvsem od učenčeve inteligence, hitrost odzivanja pa je le delno povezana z znanjem. Na ustne odgovore vplivajo še drugi dejavniki. Eden izmed teh je tudi učenčeva ču-

L.: Poglejmo še malo izpraševalca. Temeljno vodilo je, da je rezultat, torej ocena, določena samo po snovi, ki jo merimo, in popolnoma neodvisna od izpraševalca. Toda danes ponavadi ni tako. Ocena je nemalokrat bolj odvisna od učitelja kot od učen-

— Navadno ocenjuje naloge zapovrstjo. To je podobno kot pri ustnem izpitu. Tu ima največji vpliv na ocenjevanje splošno učiteljevo merilo. Zgodijo se, da ga med popravljanjem spremeni, če so rezultati drugačni, kot je pričakoval. Ta način je dokaj slab.

(Prihodnjič naprej)

Vir nove kulture

Kaj pomeni prosti čas za vsestranski razvoj osebnosti, se zavemo šele takrat, ko ga ne dojemamo več kot nasprotje delu. Dokler so pojmovali prosti čas kot nasprotje delu, so ga tudi drugače vrednotili. Za vrhne družbene sloje, ki jim je nekoč delo pomenilo grdo in slabo stran življenja, je bil prosti čas privilegij in vir elitišne kulture. V času, ko je prosti čas pomemben za nabitost moči in povečuje storilnost, ker delavec v njem vzpostavlja po naporih porušeno ravnovesje, dobi prosti čas predvsem gospodarno vrednost. Koristen je toliko, kolikor je nujen za povečanje storilnosti, presežek tega pa je čista izguba; lahko postane celo škodljiv, ker navaja človeka na lenarjenje in zmanjšuje delo. To je obdobje, ko so v čislili zlasti rekreacijske dejavnosti telesne narave in tiste oblike zabave, ki človeka sproščajo po utrujenosti.

Novo pojmovanje prostega časa pa se razvija takrat, ko pojmuje celostno človekovo dejavnost kot izraz in pogoj njegovega razvoja. Celotno: v tem trenutku spoznamo, da je delo v proizvodnem procesu lahko cokla v vsestranskem razvoju osebnosti, ker človeka, vpetega v strog delovni postopek, ki se mu kot proces odtuja, zaslužuje in ne razvija več njegovih sposobnosti. Prosti čas je tedaj pribežališče pred stiskami, obdobje dneva, tedna ali leta, ko se prične šele resnično, človeka vredno življenje. Do takega vrednotenja prostega časa so se dokopali najpogostejše tam, kjer niso mogli preprečiti odtujitve dela. Izhod pa je v takó spremenjenih družbenih odnosih, v katerih človek svobodno združuje delo in so dejavnosti prostega časa le dopolnilo, potrebno za požitnost dela ter boljše zado-

stitev in razvoj človekovih socialnih potreb.

Samoupravljanje je temelj nove vrednosti prostega časa. Človek premaguje pojave odtujitve dela, s tem, da obvladuje delovni proces, upravlja z delom in njegovimi dosežki in samoupravno načrtuje razvojne spremembe. Na temelju tehnološkega in gospodarskega napredka zmanjšuje čas, nujno potreben za izvajanje tistih delovnih postopkov, ki se jim človek mora preprosto podrediti, ne da bi lahko obenem sproščal svoje ustvarjalne in intelektualne zmogljivosti. Take dejavnosti, ki potekajo v času obveznosti, tudi svojevrsno disciplinirajo človeka: mu do podrobnosti določajo ravnanje. Prosti čas pa je tisti, ki omogoča ne samo počitek in rekreacijo, temveč tudi razmah vseh drugih dejavnosti v konkretnih okoliščinah, s katerimi zadošča posameznik svoje potrebe, interese in smotre. To obenem pome-

ni, da so lahko dejavnosti prostega časa pogosto pestrejšje, bogatejše kakor dejavnosti v času obveznosti, s tem pa tudi zelo pomembne za vsestranski razvoj osebnosti, človekovih sposobnosti in lastnosti.

Prav s tem se brišejo ostre meje med delom in prostim časom, ostaja le ločnica med obveznimi dejavnostmi in dejavnostjo v prostem času. Dejavnosti prostega časa in dela se prepletajo še posebno na področju urejanja medsebojnih odnosov in dejavnosti zunaj tistih delovnih nalog, ki smo jih do nedavnega imenovali ožje delovno mesto.

Prosti čas zdaj dopolnjuje delo prav s tistim človeškim, ustvarjalnim razmahom, ki sicer tudi terja napore in energijo, toda ob teh dejavnostih se človek bolj neomejeno pristno potrjuje, humanizira, skratka, je lahko srečen. V teh celostnih-spletnih prostega časa izpolnjuje človek samega sebe onkraj nujnosti in razvija novo kulturo dela, samoupravljanja in prostega časa.

Prosti čas torej ni namenjen predvsem zabavi in ne predvsem takim kulturnim dejavnostim, kot so gledališče, folklor, zborovsko petje, lutkarstvo, čitalništvo, pa tudi ne zgolj športu in turizmu; to je namreč del dela in prostega časa. Skozenj potekajo še druge raznotere dejavnosti, kakor na primer tehniške dejavnosti, različni interesni »konjički«, novatorsko delo, poskusi proizvodnega in družbeno organizacijskega načrtovanja, izdelava različnih projektov po zamislih, ki jih posameznik ali skupine skušajo v svojem ustvarjalnem zagonu pokazati, snovanje novih idej, samoupravne spodbude, izobraževanje, umetniško in znanstveno iskanje; skratka de-

javnosti, ki zahtevajo ne le akcijo ali predajo pasivnemu spremljanju nekega dogajanja, temveč napeto razmišljanje, životvorno domišljijo in nenehno različno medsebojno komunikacijo. To pa pomeni, da se ob tako razvejanem prostem času lahko bogato dopolnjuje vsestranski razvoj, posameznik pa si tudi razvija sodobno, višjo kulturo, brez katere ni dobrega samoupravljanja. Zato je nujen tudi svobodni položaj človeka v družbenih odnosih in delu, da zmora razviti aktivnosti, ki jih omogoča le ustrezen prosti čas. Samoupravna družba je nujni temelj za takšen razvoj prostega časa, saj sicer so v drugačnih družbah sloji, ki jim je na voljo bogatejši prosti čas in s tem tudi boljše možnosti osebnostnega razvoja, pa sloji, ki si takega prostega časa ne morejo privoščiti in so prikrajšani za enakovreden razvoj. Nedvomno pa je treba zasnovati tako vzgojo, da bo v njej prosti čas nujna možnost za razvoj vsestranskih dejavnosti otrok, mladine in odraslih. Prav v tem korenini nova kultura samoupravljanja, delavca, ustvarjalca in srečnega človeka, ki se bo take enotne kulture tudi zavedal.

RUDI LEŠNIK

Ni gradnje brez podražitev

Najživehnejša razprava na seji izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti Slovenije se je razvila ob obravnavi zahtevkov za kritje podražitev pri gradnji centrov usmerjenega izobraževanja v Celju, Tolmini in Murski Soboti. Menili so, da je povsem upravičen zahtevek, ki ga je predlagal Center poklicnih šol v Murski Soboti, ni pa mogoče popolnoma ugoditi zahtevkom Tehniškega šolskega centra v Celju in Šolskega centra v Tolmini, ker presega merila predpisane višine gradbenih stroškov.

Ob tem se je raznela razprava o razlikah med investicijskimi merili za visokošolske in srednješolske gradnje, ki se ne bi smela razlikovati. Odbor je imel pred seboj različne predloge svoje strokovne službe, komisije za investicije in komisije za srednje šole. Ugotavljali so, da zadeve niso jasno opredeljene, zato bo treba čimprej obravnavati celotno politiko in merila za naložbe ter jih tudi dosledno po dogovorih upoštevati. Tako pa je zmeraj treba iskati kompromise. Tudi tokrat so se odločili za kompromisni predlog, ki rešuje zahtevek za sofinanciranje Centra v Murski Soboti v celoti, za druge pa le delno, kolikor to opravičuje podražitev kapitala. Kako je vprašanje še nedorečeno, dokazuje tudi to, da so predlog strokovne službe sprejeli s komaj določljivo večino prisotnih članov izvršnega odbora. Zanimiva je bila tudi pripomba mariborskega delegata. Opozoril je na primer pedagoške akademije, ki so jo gradili iz sredstev za visoko šolstvo, praktično pa kaže, da to ne bo ovira za uresničevanje pedagoškega centra.

R. L.

Seminar o osnovah prehrane v Rodici pri Mengšu

Oddelek za živilsko tehnologijo biotehniške fakultete v Ljubljani je organiziral v svoji enoti Rodice seminar o osnovah prehrane na visokošolski ravni. Seminar je namenjen širokemu krogu udeležencev. Od prosvetnih delavcev so nanj povabljene učiteljice gospodinjstva in vodje šolskih kuhinj. Delo je organizirano v dveh delovnih skupinah s 164 udeleženci.

Program seminarja je zelo pester in aktualen. Prof. dr. Vatovec predava fiziologijo prehrane, prof. dr. M. Salobir presnavljanje prehrane, prof. dr. M. Milohojna infekcijo in intoksikacijo z žili, prof. dr. F. Bučar presnovo in merjenje prehranske vrednosti hrane, prof. dr. V. Ragazzi pa boleznimi zaradi napačne prehrane. Vsako leto sta predvidena dva seminarja. Vodi ju prof. dr. F. Bučar z Biotehniške fakultete. Seminarji predstav-

ljajo podiplomski študij. Seminaristi lahko opravljajo izpite in dobe potrdilo o obiskovanju ter o izpitu.

Stroške seminarja krijejo delovne organizacije za svoje člane. Za prosvetne delavce je prispevek za seminar nižji in znaša 400 din. Prijave sprejema VTOZD Živilska tehnologija Biotehniška fakulteta, Ljubljana, Jamnikarjeva 101, Oddelek za študij po diplomu. Prispevek za seminar pošljite na žiro račun 50100-603-40-274 z imenom udeleženca za seminar o osnovah prehrane.

Letos bo ob demonstracijskem delu izvedena anketa poskusna izdelkov Emona — Mesna industrija Zalog, Perutnina — Zalog, Slovin — oddelek za brezalkoholne pijače in Fructal — Alko, oddelek za brezalkoholne napitke.

V. K.

Branje za Župančičevo bralno značko

Republiški odbor Zveze bralnih značk Slovenije je na svoji zadnji seji razpravljal tudi o tem, kako se bodo bralne značke vključile v praznovanje stoletnice rojstva Otona Župančiča. Po razpravi je sklenil, da objavi za mentorje in organizatorje tole sporočilo:

Znano je že, da so se skoraj že vsi mentorji in organizatorji bralne značke odločili, da bodo letos dajali poseben poudarek Župančičevi bralni znački. Zveza bralnih značk Slovenije jim priporoča:

- da vključijo na vseh stopnjah v sezname del vsaj po eno Župančičevo delo ali delo o Otonu Župančiču;
- da nagrajujejo letos bralce, ki berejo za drugi program, z Župančičevo bralno značko;
- da objavijo poseben seznam Župančičevih del (in za bralce v 7. in 8. razredu osnovne šole ter učence srednjih šol vključijo tudi dela slovenske moderne) in si nato mladi bralci za ta program pridobijo Župančičevo bralno značko;
- da mlade bralce, ki so si pridobili Župančičevo značko, za nagrado popeljejo na ekskurzijo na Vinico.

Župančičevo značko lahko naročite pri izdelovalcu značk:

Silvo Cankar, kovinsko pasarstvo, Ljubljana, Na gaju 41, tel. 51-802. Hkrati objavljamo dela, ki so jih v ta namen pripravile slovenske založbe:

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA:

Janez Mušič: OTON ŽUPANČIČ, zbirka Obrazi, izide aprila KANGLICA, zbirka Moja knjižnica, izide januarja CIBAN, CIBAN, DOBER DAN, zbirka Velika slikanica, ilustr. Marlenka Stupica, izide jeseni 1978 ČEZ PLAN, faksimile, uvod J. Vidmar, že izšlo.

Evgen Lovšin: ROD IN MLADOST OTONA ŽUPANČIČA, že v prodaji.

Janez Mušič: MLADO BREZJE V MESEČINI, že v prodaji.

OTON ŽUPANČIČ: IZBRANE PESMI, zbirka Kondor

CANKARJEVA ZALOŽBA:

OTON ŽUPANČIČ: ČAŠA OPOJNOSTI, v kompletu zbirke Slovenska moderna, že izšlo

PREŠERNOVA DRUŽBA:

OTON ŽUPANČIČ: PESMI, že izšlo

PARTIZANSKA KNJIGA:

Josip Vidmar: OTON ŽUPANČIČ, zbirka znameniti Slovenci, že izšlo

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE:

OTON ŽUPANČIČ: MLADA POTA, spremna beseda B. Gerlanc, že izšlo

OTON ŽUPANČIČ: ZBRANO DELO, 7. knjiga, izide poleti

Ali povezati pedagoški tisk?

Tisti, ki razporejajo družbeni denar, so vedno pred težko nalogo, kako ustreči potrebam različnih izvajalcev družbenega dela in obenem najbolj smotno izkoristiti zmeraj preveč prazno družbeno blagajno. To je nedvomno vodilo tudi predlagatelje pri Izobraževalni skupnosti Slovenije, da so predlagali združitev obeh ključnih slovenskih pedagoških časopisov Sodobne pedagogike ter Vzgoje in izobraževanja. V predlogu je tudi odmev integracijskih procesov v šolstvu, ki naj izboljšajo razporeditev kadrov, prostorov, pripomorejo k gospodarni uporabi denarja in izboljšajo organizacijo tehničnega dela.

Zavod SR Slovenije za šolstvo in Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije, ki izdajata vsak svojo strokovno revijo, se s predlogom o združitvi ne strinjata. Svoje stališče utemeljuje predvsem s tem, da imata reviji različno opredeljen koncept. Sodobna pedagogika obravnava predvsem znanstveno pedagoške izsledke in izsledke pedagoških panog, povezovala naj bi pedagoške delavce, jim s teoretičnimi dognanji budila zanimanje za študij in jim posredovala novosti pedagoške znanosti. Vzgoja in izobraževanje obravnava teoretična in praktična vprašanja vzgoje in izobraževanja in je bolj usmerjena k aktualizaciji in uporabi strokovnih dognanj za obogatitev vzgojnoizobraževalne prakse. Seznanjala naj bi peda-

goške delavce z najnovejšimi dosežki, načrti, razvojem in izkušnjami v vzgoji doma in po svetu. Spričo različnih konceptov, čeprav se medsebojno dopolnjujeta, ne bi bilo torej prav, če bi hoteli reviji združiti. Združevanje bi lahko bistveno okrnilo možnost uveljavljanja novih idej, predlogov in usmerjanja permanentnega usposabljanja učiteljev, hkrati pa bi zaradi razmeroma skromnejše razvitosti pedagoškega tiska v Sloveniji to pomenilo dodatno siromašenje vzgajanja in izobraževanja, menita izdajatelja obeh revij. Tudi struktura naročnikov obeh časopisov se le delno prekriva, kajti Vzgoja in izobraževanje ima spričo svojega koncepta širok krog naročnikov v delovnih organizacijah doma in v tujini. Sodobna pedagogika pa ima pretežno individualne naročnike. Obe reviji imata tudi posebno zaledje sodelavcev, pa tako prav zaradi različnosti pokrivata širo strokovno in znanstveno dejavnost. Zaradi navedenih utemeljitev, menita izdajatelja, združevanje revij ne bi bilo smotno.

Na seji izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti Slovenije so menili, da zavrnitev predloga ni dovolj prepričljiva. Prav tako pa ni običajna vnaprejšnja odločitev, da subvencija za Vzgojo in izobraževanje v naslednjem letu ne bo programirana. To je razvidno iz sklepa komisije za društva, družbene organizacije

nizacijah pa aktivist, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je odsev človečnosti, zato pričakuje Rdeči križ Slovenije, da se bodo udeležili odvzema krvi vsi zdravi občani.

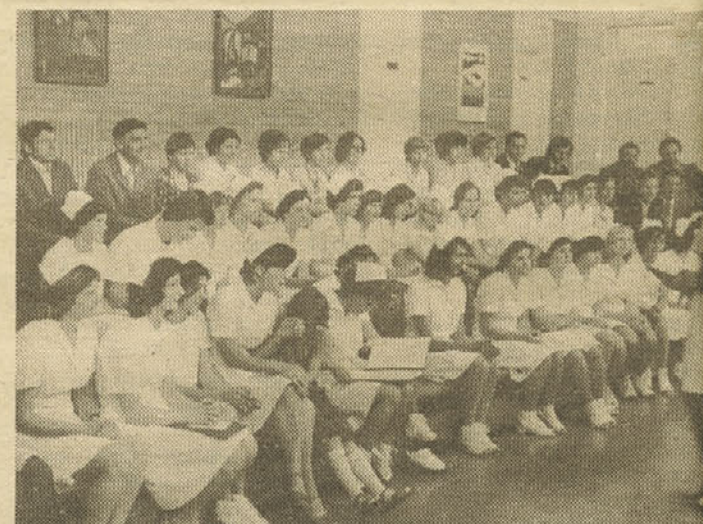
Obvestilo

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, da se odzovejo krvodajalskim akcijam, ki bodo v mesecu FEBRUARJU 1978. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih orga-

FEBRUAR

LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK 14., 23.
LJUBLJANA-ŠIŠKA 10., 15., 28.
LJUBLJANA-MOSTE-POLJE 3., 4., 9., 16.
LJUBLJANA-CENTER 6., 8., 17., 24.
LJUBLJANA-BEŽIGRAD 7., 21., 22.
RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Uspešno leto

Prva generacija medicinskih sester (Foto: Kum)

Preteklo leto je bilo za izobraževalno dejavnost na Koroškem med bolj uspešnimi v zadnjem desetletju.

V vsaki občini je bilo narejena vsaj nekaj, kar zasluži pozornost. To je toliko pomembnejše, ker se iz vseh dosežkov zrcalijo skupni napor prosvetnih delavcev — pedagogov, samoupravnih interesnih skupnosti in delavcev iz združenega dela. Tako so občani Raven na Koroškem natančneje ljudje iz Lokovice in okolice, jeseni dobili novo šolo, ki je odprla povsem novo poglavje v živ-

ljenju ne samo otrokom, temveč tudi drugim občanom tega koroškega obmejneja kraja. V Slovenj Gradcu so opravili izpite in končali šolanje učenci prve generacije medicinskih sester. Dravo grajčani so obnovili šolo v Črncih in tamkaj dobili tudi oddelke vzgojnovarstvenega zavoda. Radljah je dosežen velik napredek na področju predšolske vzgoje in malih šol, jeseni pa so položili tudi temeljni kamen, za gradnjo nove osnovne šole v Breznu. Skratka, leto je bilo uspešno!

kv

Osnovna šola Kostanjevica na Krki

razpisuje:

učitelja matematike.

Pogoj: višja strokovna izobrazba.

Osební dohodki po družbenem dogovoru, samska soba, kasnejša možnost družinskega stanovanja.

Prijave z dokazili sprejema tajništvo šole.

Svet osnovne šole

Savo Kladnik Sevnica

razpisuje:

— delo učitelja v kombiniranem oddelku, razrednega pouka na podružnični šoli Bučka, za nedoločen čas. Nastop dela 20. 2. 1978. Stanovanje je zagotovljeno.

— delo učitelja v kombiniranem oddelku, razrednega pouka na podružnični šoli Zabukovje, za nedoločen čas. Nastop dela 20. 2. 1978. Stanovanje je zagotovljeno.

Pismene vloge pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov Osnovna šola »Savo Kladnik« Sevnica — razpisna komisija. K vlogi priložite dokazilo o izobrazbi. Kandidati bodo pismeno obveščeni izbir.